

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023

Pracovní verze

říjen 2018

Předmluva.....	3
1. Rozvoj společnosti a vzdělávání.....	5
1.1 Mezinárodní souvislosti.....	5
1.1.1 Ekonomický vývoj.....	5
1.1.2 Trh práce.....	5
1.1.3 Vzdělávání.....	6
1.2 Hlavní trendy v oblasti ekonomiky a vývoj vzdělávání v České republice.....	8
1.2.1 Ekonomický vývoj.....	8
1.2.2 Trh práce.....	9
1.2.3 Vzdělávání.....	11
2. Strategie rozvoje regionálního školství	19
2.1 Klíčové strategické cíle ministerstva.....	19
2.2 Další cíle ministerstva podle oblastí vzdělávání.....	20
A. Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení.....	22
B. Předškolní vzdělávání.....	28
C. Základní vzdělávání.....	35
D. Střední vzdělávání.....	43
E. Vyšší odborné vzdělávání.....	50
F. Hodnocení žáků, škol a školského systému.....	53
G. Rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.....	60
H. Zlepšení podmínek pedagogických pracovníků.....	65
I. Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání.....	70
Základní umělecké vzdělávání.....	70
Jazykové vzdělávání	71
Zájmové vzdělávání.....	71
J. Ústavní a ochranná výchova a preventivně výchovná péče.....	75
K. Další vzdělávání.....	80
L. Řízení školského systému.....	83
2.3 Doporučující klíčové strategické cíle pro formulování krajských dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy.....	88
3. Financování regionálního školství	90
4. Přílohy.....	94
Příloha č. 1 Kritéria realizace vybraných opatření.....	94
Příloha č. 2 Seznam zkratk.....	95
Příloha č. 3 Grafická část.....	98

Dnešní doba přináší potřebu reagovat na mnoho změn, které rychle přicházejí. Na změny společenské, technologické, ekonomické, kulturní, ale i na změny, které s sebou přináší digitalizace a globalizace. Musíme průběžně sledovat nejen trendy a poptávku po dovednostech, podporovat rozvoj kvalifikace, konkurenceschopnosti, dovedností i kompetencí, prosazovat rovnost, sociální soudržnost, ale také budovat vztah ke vzdělávání a vzdělání. A právě vzdělání je klíčové. Vzdělání nás může vybavit dovednostmi, pomocí nichž obstaráme ve stále složitější společnosti. Z těchto důvodů je potřeba mít k dispozici sjednocující nástroj pro formování vzdělávací soustavy, základní prvek pro komunikaci mezi centrem (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) a jednotlivými kraji, v němž budou zakotveny mimo jiné záměry, cíle a kritéria vzdělávací politiky. Takovýmto nástrojem je v České republice již 17 let Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky, který je od roku 2014 implementačním dokumentem Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020, jež vytváří rámec vzdělávací politiky v České republice.

Předmluva

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019-2023 (dále jen „Dlouhodobý záměr 2019-2023“) je zpracován v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),¹ ve znění pozdějších předpisů. Obsahové členění odpovídá požadavkům vyhlášky č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů a výročních zpráv, ve znění pozdějších předpisů.

Klíčovou roli při přípravě Dlouhodobého záměru 2019-2023 plnil zastřešující materiál obsahující základní rámec vzdělávací politiky ČR, Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 (dále jen „Strategie 2020“), v níž jsou vytyčeny tři základní cíle, a to **snížovat nerovnost ve vzdělávání, podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad a odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém**. Dlouhodobý záměr je jedním z implementačních dokumentů Strategie 2020, současně věcně navazuje na celou řadu studií, analýz, koncepčních a strategických dokumentů vydávaných na národní i nadnárodní úrovni a respektuje Programové prohlášení vlády z června 2018.

Opatření na podporu rovných příležitostí a spravedlivého přístupu ke kvalitnímu vzdělávání, včetně opatření prevence předčasných odchodů ze vzdělávání u ohrožených cílových skupin vychází z Akčního plánu inkluzivního vzdělávání na období 2019-2020, který taktéž, stejně jako tento dokument, vychází z priorit stanovených ve Strategii 2020.

Obsah vzdělávání příštích generací je vzhledem k progresivnímu technologickému vývoji nutné komplexně propojovat se vzděláváním v oblastech digitálních technologií, které prostupují celým procesem a spektrem výuky ve všech oblastech regionálního školství (předškolní, základní, střední, vyšší odborné vzdělávání). Důraz však musí být kladen i na rozvíjení dalších kompetencí žáků, primárně čtenářské a matematické gramotnosti, ve kterých dochází u českých žáků na základě výsledků dílčích šetření, ať již mezinárodních či domácích, ke stagnaci či mírnému zhoršování.²

Dalšími kompetencemi, na které by měla být zaměřena pozornost, je kreativita a podnikavost v souladu s budoucími trendy vývoje společnosti a obsahu vzdělávání. Snížování nerovnosti ve vzdělávání je dalším důležitým tématem, které reflektuje již výše zmiňovaná Strategie 2020. V souladu s další z priorit stavějící na podpoře kvalitní výuky a učitele jako jejího klíčového předpokladu zůstává naprosto zásadní otázkou vzdělávací politiky v ČR problematika financování, a to především ve vztahu k odměňování a celkovému zvýšení atraktivity pedagogického povolání. Růst platů pedagogických pracovníků a úprava podmínek v období nástupu k výkonu pedagogické praxe patří bezesporu ke klíčovým tématům Dlouhodobého záměru 2019-2023. Strategie usiluje o to, aby žádná společenská skupina nebyla v přístupu ke školnímu vzdělávání znevýhodněna a aby vzdělávací příležitosti i výsledky byly co nejméně ovlivněny takovými faktory, jako je pohlaví, socioekonomický status, region, národnost, původ v kulturně odlišném prostředí apod., které jedinec nemůže ovlivnit. Proto je základním předpokladem fungujícího vzdělávacího systému umožnit každému jednotlivci maximálně rozvinout vlastní vzdělávací potenciál a zajistit dobrou dostupnost a prostupnost všech stupňů škol pro všechny společenské skupiny, tedy zajistit otevřený přístup ke vzdělávání.

V této souvislosti je nutné zmínit problematiku genderové rovnosti ve vzdělávání, kterou lze omezit i genderovou diskriminací na pracovním trhu. Při uplatňování politiky rovnosti žen a mužů v oblasti vzdělávání bude Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) vycházet z Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014-2020 a z toho vycházejících Aktualizovaných opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů.

Stejně jako předcházející dlouhodobé záměry ČR byl i tento připraven pro celý systém regionálního školství, určuje rámec dlouhodobých záměrů krajů, sjednocuje přístup státu a jednotlivých krajů zejména v oblasti nastavení parametrů vzdělávací soustavy a cílů vzdělávací

¹ Dlouhodobý záměr používá terminologii školského zákona. Termín žák, učitel, ředitel, pracovník, poradce aj. zahrnuje příslušníky obou pohlaví, tedy ženy i muže.

² Viz dílčí národní zprávy šetření PISA, TIMMS, popř. tematické zprávy výběrových šetření ČŠI.

politiky ČR. Vzdělávací soustavou se zabývá bez rozdílu jednotlivých zřizovatelů tak, jak ji definuje školský zákon. Plně je akceptována zásada rovnosti mužů a žen, problematiky ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Vyhodnocování dlouhodobého záměru ČR je prováděno v souladu s ustanovením § 9 školského zákona, a to jednou za čtyři roky před přípravou nového dlouhodobého záměru. Kritéria vyhodnocení Dlouhodobého záměru 2019-2023 jsou uvedena v Příloze č. 1. Podle potřeby může být dílčí hodnocení Dlouhodobého záměru 2019-2023 realizováno průběžně za kratší období, přičemž inspiraci nabízí průběžné vyhodnocení implementace Strategie 2020³. Evaluace Dlouhodobého záměru 2019-2023 může být rovněž průběžně realizována pro potřeby hodnocení efektivity vynaložených prostředků z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF).

Průběžná realizace a podpora úkolů a cílů stanovených v dlouhodobém záměru bude finančně zabezpečena zejména v rámci přidělených finančních prostředků ze státního rozpočtu do kapitoly MŠMT. Řada opatření bude spolufinancována z prostředků ESIF.⁴ Celkový rámec finančních prostředků vychází z objemu finančních prostředků, které bude mít MŠMT v dalším období k dispozici pro oblast předškolního, základního, středního, vyššího odborného vzdělávání (dále jen „regionálního školství“) ze státního rozpočtu a z OP VVV.

³ Informace o naplňování Dlouhodobého záměru 2019-2023 bude v rámci vyhodnocení Strategie 2020 předkládána ve dvouletých intervalech vládě, tj. v roce 2021 a 2023.

⁴ Tato skutečnost je v daných případech uvedena.

1. Rozvoj společnosti a vzdělávání

Záměrem této kapitoly je představit cíle Dlouhodobého záměru 2019-2023 v širších souvislostech ekonomického vývoje, vývoje na trhu práce a vývoje klíčových indikátorů v oblasti vzdělávání především na evropské úrovni. V závěru jsou pak nastíněny charakteristiky úspěšných vzdělávacích systémů, které by měly být východiskem pro tvorbu priorit, cílů a opatření vzdělávací politiky jak z pohledu centra, tak i z regionálního pohledu - v případě ČR vyšších územních samosprávných celků - tedy krajů.

1.1 Mezinárodní souvislosti

1.1.1 Ekonomický vývoj

Vývoj ekonomiky Evropské unie v období platnosti minulého Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015-2020, tedy od roku 2015, lze hodnotit pozitivně. K tomuto vývoji do jisté míry přispělo jednotné a systematické jednání v rámci Strategie Evropy 2020, která vznikla za účelem překonání hospodářské krize a především jako nástroj pro vytvoření silné ekonomiky, která bude konkurenceschopná v celosvětovém měřítku. Hlavním cílem této strategie bylo proměnit Evropskou unii v inteligentní a udržitelnou ekonomiku podporující začlenění a vykazující vysokou úroveň zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti. Na druhou stranu při bližším zhodnocení hlavních indikátorů je patrné, že Evropská unie (dílčí členské státy) zatím stanovených cílů nedosáhla,⁵ přestože ekonomický růst v Evropské unii výrazně překonal předchozí očekávání, a potvrdil tak přechod z fáze oživení do ekonomické expanze. Téměř všechny členské země vykázaly od roku 2015 meziroční nárůst HDP.⁶ V záporných hodnotách se pohybovalo pouze Řecko, které zaznamenalo ekonomický růst se zpožděním. Výjimku tvoří také Dánsko, u kterého na základě čtvrtletních hodnot roku 2018 můžeme očekávat náhlý propad. Česká republika patří mezi země s nejvyšším průměrným ekonomickým růstem za sledované období.⁷ V roce 2017 byl růst ekonomiky České republiky o 1,9 p. b. vyšší než průměr Evropské unie.

Výkon ekonomiky jednotlivých států se i přes zřejmý ekonomický růst velmi liší. Ačkoli některé země vykazují v posledních letech výrazný ekonomický růst, z celkového pohledu jejich ekonomika výrazně zaostává za průměrem Evropské unie.⁸

1.1.2 Trh práce

S rostoucím výkonem ekonomiky úzce souvisí i klesající míra nezaměstnanosti ve všech členských státech. Cílové zaměstnanosti ve členských státech EU však zatím nebylo dosaženo, přestože nejnovější vývoj v této oblasti je slibný. Z grafu č. I, který je součástí přílohy tohoto dokumentu, je zřejmé, že některé státy již v předchozích letech překročily národní cíl strategie, nejvýrazněji Irsko a právě Česká republika. Většina států Evropské unie však předpokládaného cíle zatím nedosáhla, distance současného reálného stavu od cílové hodnoty je nejvýraznější v Řecku a ve Španělsku.⁹ I přes to, že mnohé země stanovených cílů zaměstnanosti nedosáhly, míra nezaměstnanosti dlouhodobě klesá, výjimku tvoří Rakousko a Estonsko, kde míra nezaměstnanosti v posledních letech nejvíce kolísá. Vyšší míru nezaměstnanosti vykazují státy jižní Evropy, Řecko dokonce více než 21 %. Podíl nezaměstnanosti v těchto zemích výrazně koresponduje s nezaměstnaností mladé populace (osob ve věku 15-24 let), ačkoli i v této skupině má nezaměstnanost klesající tendenci. Více než jedna třetina mladé populace je nezaměstnaná v Řecku, Španělsku a Itálii. Míra nezaměstnanosti této věkové skupiny je v České republice ve srovnání s průměrem Evropské unie nízká (7,9 %), lépe je na tom pouze Německo.

⁵ Viz Europe 2020 indicators - executive summary, zdroj Eurostat.

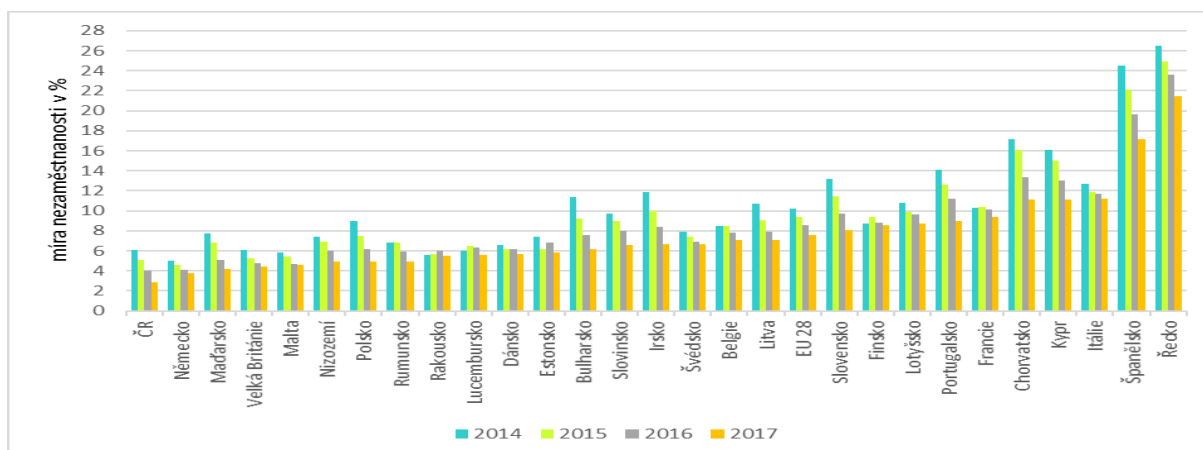
⁶ Viz Příloha č. 3 (Graf II) Vývoj meziročních nárůstů/poklesů HDP v jednotlivých státech EU (2015 - 1. čtvrtletí 2018). Viz Příloha č. 3 (Graf III) HDP na obyvatele v porovnání s průměrem EU 28 v procentech.

⁷ Lépe si vedlo pouze Irsko, Malta, Rumunsko a Polsko.

⁸ Např. Rumunsko, Polsko.

⁹ Viz Příloha č. 3 (Graf I) Zaměstnanost věkové skupiny 20-64 let včetně cílů v rámci strategie Evropa 2020.

Graf č. 1: Vývoj míry nezaměstnanosti obyvatel v zemích Evropské unie (2014-2017)

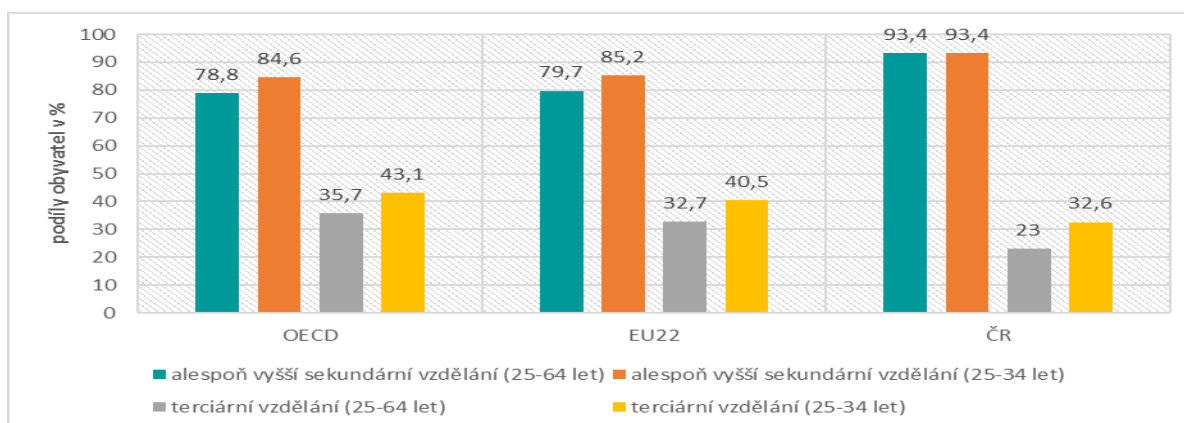

Zdroj: OECD

1.1.3 Vzdelávání

Vzdělávání a jeho návaznost na výzkum a inovace hrají zásadní roli v rozvoji jednotlivců i celé společnosti. Jedním z hlavních evropských strategických cílů je zvýšit úroveň vzdělávání a tím konkurenceschopnost Evropy v celosvětovém měřítku. Vývoj ve vzdělávání byl v uplynulých letech pozitivní, ač výsledky v oblasti investic do výzkumu a vývoje poukazují na nedostatečnou progresi. Od roku 2002 v rámci EU nepřetržitě klesá podíl osob, které předčasně opouštějí vzdělávání, a to jak u mužů, tak u žen (10,6 % v roce 2017). Muži mají tendenci předčasně ukončovat vzdělávání častěji než ženy. Zároveň se zvyšuje podíl osob ve věku od 30 do 34 let, které dokončily terciární vzdělávání. Ačkoliv byl téměř dosažen cíl pro rok 2020 (40 %), podíl osob s dokončeným terciárním vzděláním v Evropské unii stále zaostává za tempem některých dalších významných světových ekonomik, jako jsou Japonsko, USA, Kanada či Korea. Podle studie OECD zároveň roste úroveň vzdělání mladých lidí, což je přínosné především vzhledem k tomu, že úroveň vzdělání koreluje s důležitými aspekty kvality života.

Graf č. 2: Podíly obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání podle studie OECD 2017

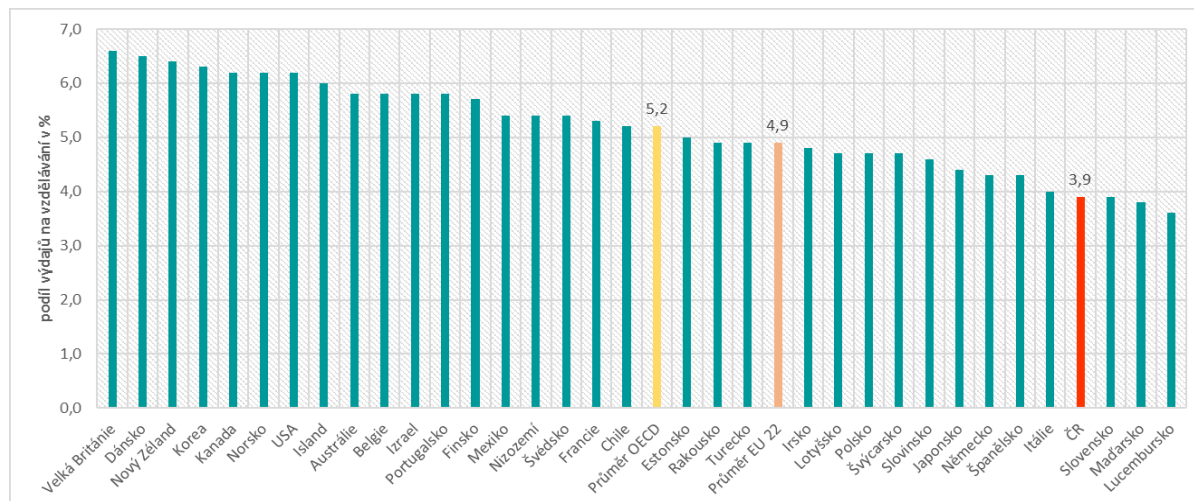
Zdroj: OECD

Pokud se zaměříme na charakteristiky úspěšných vzdělávacích systémů nejvyspělejších zemí světa, pak lze stavět například na shrnutí poznatků v kontextu sběru dat OECD, které byly zveřejněny v publikaci OECD World Class (How to Build a 21st-Century School System). Úspěšné vzdělávací systémy zkoumaných zemí se dle OECD vyznačují například těmito předpoklady:

- Míra **působení vedoucích představitelů zemí na občany** – přesvědčení občanů o významnosti investování do budoucnosti prostřednictvím vzdělávání, nikoli prostřednictvím investic s okamžitými výnosy.
- **Vnímání vzdělání jako hodnoty** – navzdory snahám o snižování nerovností ve vzdělávání stále dochází k opakované selekci dětí, žáků, studentů již v relativně brzkém věku, což vede k představě, že pouze někteří mohou dosahovat výborných výsledků. V zemích, v nichž je zastáváno přesvědčení, že všichni mohou splňovat vysoké standardy, nedochází ke třídění lidského talentu, ale k jeho rozvoji.
- Nezbytnost **přizpůsobovat výuku odlišným charakteristikám a potřebám jednotlivců** a využívat širokou škálu metod a forem výuky – individualizace výuky a maximální rozvíjení potenciálu všech osob ve třídě představuje klíčový faktor, vyučující se nezaměřují pouze na měřitelné výsledky ve vzdělávání svých žáků, studentů, ale i na jejich „well-being“, tedy duševní pohodu.
- **Učitelé** – pečlivý výběr, kvalitní vzdělávání a profesní rozvoj učitelů, kvalitní zázemí, podmínky dobré praxe, podpora profesního růstu a náležité finanční ohodnocení.
- **Ambiciózní cíle** – srozumitelně je stanoveno, co absolventi mají umět a zvládat a současně mají učitelé jistou míru volnosti; namísto administrativní kontroly a akontability se spíše zaměřují na expertní formy organizace práce, motivují učitele neustále se zlepšovat a být inovativními. Důležitým prvkem je také spolupráce mezi učiteli na dané škole, ale i mezi různými školami, tedy vytváření či posilování kultury spolupráce a široké komunity.
- Vysoce **kvalitní vzdělávání napříč celým systémem**, v rámci všech škol – pro nejproblematictější školy je nutné získat nejschopnější ředitele a nejtalentovanější učitele.
- Vzdělávací systémy **sladují politiky a postupy**, což zajišťuje soudržnost těchto politik v daných obdobích a usnadňuje tak pravidelnou evaluaci jejich implementace.

V období platnosti Dlouhodobého záměru 2019-2023 je snahou přibližovat se systémem vzdělávání k úspěšně fungujícím modelům vzdělávání v jiných zemích. V případě ČR je však jedním z limitujících prvků konstantně nízký podíl výdajů (a to primárně veřejných) na vzdělávání vyjádřených jako procento HDP.

Graf č. 3: Výdaje na vzdělávání jako procento HDP podle studie OECD z roku 2017

Zdroj: OECD

1.2 Hlavní trendy v oblasti ekonomiky a vývoj vzdělávání v České republice

Záměrem této kapitoly je podobně jako v předchozí části představit cíle Dlouhodobého záměru 2019-2023 v souvislostech ekonomického vývoje, vývoje na trhu práce a vývoje klíčových indikátorů v oblasti vzdělávání ovšem se zaměřením na národní úroveň a to z pohledu dílčích specifik a tematického vymezení. Část věnovaná trhu práce obsahuje obecná doporučení krajům v kontextu nastavování a posuzování oborové struktury v rámci středního vzdělávání. Podkapitola vzdělávání se mj. zaměřuje na problematiku disparit v oblasti regionálního školství, přičemž daná témata a jejich kritická reflexe by měly být východiskem pro tvorbu priorit, cílů a opatření vzdělávací politiky jak z pohledu centra, tak z pohledu jednotlivých krajů v kontextu tvorby jejich dlouhodobých záměrů.

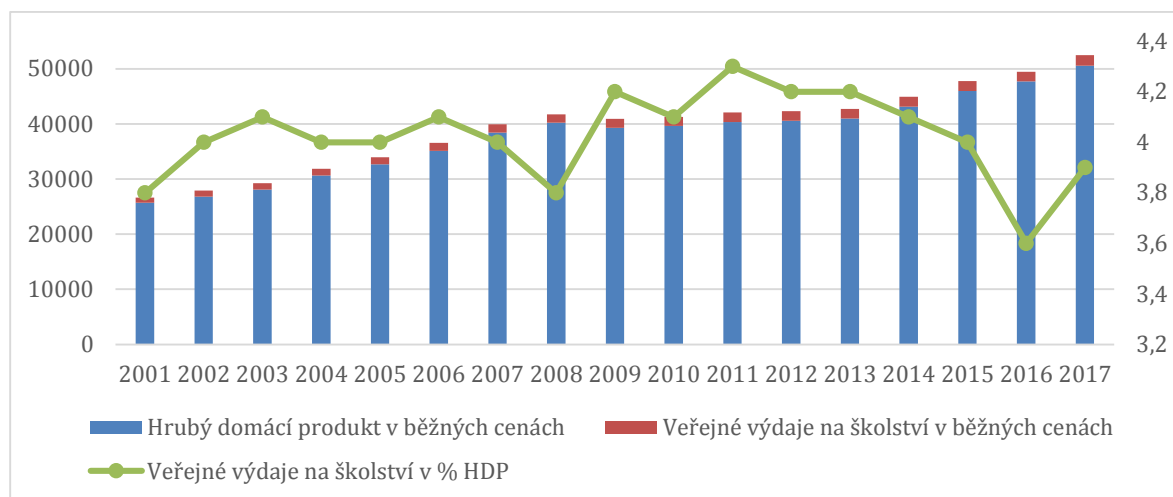
1.2.1 Ekonomický vývoj

Jedním z ukazatelů ekonomického vývoje je HDP, jehož míra v případě ČR v posledních pěti letech vzrostla o více než 20 %. V souvislosti se vzděláváním, růstem HDP a procentuální mírou výdajů HDP na vzdělávání je nutné opětovně upozornit na skutečnost, že i přes nárůst objemu výdajů kapitoly školství v rámci státního rozpočtu se procentuální výdaje na vzdělávání od roku 2011 poměrově snižují. Za rok 2017 dosahoval procentuální podíl výdajů HDP na vzdělávání obdobných hodnot jako v roce 2008 nebo 2001, za rok 2016 byl tento podíl dokonce nejnižší od roku 2001, což ilustruje níže uvedený graf. Výdaje na vzdělávání se tedy dostatečně nezvyšovaly s celkovým růstem ekonomiky.

V kontextu reflexe budoucího ekonomického a společenského vývoje vznikl v rámci projektu Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě¹⁰ Strategický rámec Česká republika 2030, který stanovuje dlouhodobé priority a naznačuje směr rozvoje ČR v příštích letech. V tomto ohledu má být větší důraz kladen na kvalitu života a sledování aspektů života jednotlivce i společnosti, které nelze měřit pouze ekonomickými ukazateli (zdravotní stav, sladění pracovního a osobního života, subjektivní vnímání životní pohody). Důraz na vysokou míru zaměstnanosti a produktivity celé společnosti se posune k podpoře zaměstnanosti konkrétních ohrožených skupin obyvatel (rodiny s malými dětmi, starší lidé, osoby se zdravotním postižením). Nadále by měla být pozornost věnována regionálním nerovnostem v České republice. Rozdíly mezi městem a venkovem jsou do určité míry zapříčiněny rozpočtovým určením daní, které i přes dílčí reformy v posledních letech znevýhodňuje středně velké obce (malá města). Rozhodujícím kritériem je počet obyvatel, ačkoli po zavedení přechodových koeficientů ve prospěch malých obcí nedochází ke skokovým rozdílům. I když je zohledněn počet žáků i počet dětí v mateřské škole a je stanoven limit pro kritérium rozlohy obce, velké investiční dotace a úvěry jsou pro malé obce nedosažitelné, což limituje rozvoj infrastruktury. Výše nastíněné cíle mají bezesporu vliv na selekci priorit a cílů vzdělávací politiky a vzdělávacího systému v ČR, a to jak prostřednictvím Dlouhodobého záměru 2019-2023, tak navazujících dlouhodobých záměrů krajů.

¹⁰ Projekt byl realizován s finanční podporou Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost, řešitel – Úřad vlády, Odbor pro udržitelný rozvoj.

Graf č. 4: Vývoj HDP v ČR a přehled vývoje výdajů na školství v běžných cenách a % HDP

Zdroj: ČSÚ

1.2.2 Trh práce

Současná ekonomika prochází zásadními změnami způsobenými zaváděním informačních technologií a kyberneticko-fyzických systémů do výrobních procesů, služeb i obchodu (fenomény digitalizace a automatizace atd.). Vzhledem k rozsahu předpokládaných změn se hovoří o 4. průmyslové revoluci. Jako reakci si v roce 2015 Ministerstvo průmyslu a obchodu nechalo zpracovat materiál Národní iniciativa Průmysl 4.0, která si klade za cíl zmobilizovat klíčové rezorty a reprezentanty průmyslové sféry k vypracování podrobných akčních plánů v oblastech politického, ekonomického a společenského života. V oblasti trhu práce se předpokládá snížení poptávky po méně kvalifikovaných profesích a zvyšování nároků na kvalifikaci pracovní síly. Klíčovou roli bude hrát kvalitní vzdělávací systém, a především celoživotní učení. Důraz má být kladen na osvojování kognitivních dovedností jako je např. systémové a kritické myšlení či využívání informačních systémů. Dále roste význam kreativního myšlení a inovativnosti. Nadále bude nutné rozvíjet přenositelné dovednosti, které umožňují flexibilitu a snadnou adaptaci na měnící se sociální, ekonomické a environmentální podmínky. Těmto předpokladům prozatím neodpovídá dosavadní vývoj struktury volných pracovních míst, největší poptávka je v současné době po nekvalifikovaných pracovnících a zejména po dělnických profesích.

Česká republika má v rámci zemí Evropské unie nejnižší míru nezaměstnanosti. V roce 2017 nabývala míra nezaměstnanosti rekordně nízkých hodnot 2,9 % a podle kvartálních výsledků je i nadále očekáván trend poklesu. Redukce nezaměstnanosti je doprovázena silící nabídkou volných pracovních míst, která v posledních měsících dokonce převyšuje počet nezaměstnaných. Negativním důsledkem je nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Zaměstnavatelé se potýkají s problémem najít kvalifikované zaměstnance, především v technických profesích napříč všemi obory. Nedostatek zaměstnanců se stává bariérou pro extenzivní růst produkce, částečným řešením je integrace kvalifikované pracovní síly ze zahraničí.

Současná velmi nízká míra nezaměstnanosti se však netýká všech regionů. Např. v okresech Karviná, Jeseník, Znojmo, Most, Bruntál, Ostrava-město, Hodonín, Chomutov, Děčín či Ústí nad Labem je míra nezaměstnanosti větší než dvojnásobek průměrné míry nezaměstnanosti České republiky.

I když v posledních letech klesá celková nezaměstnanost, roste podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti, respektive celková nezaměstnanost klesá rychleji než dlouhodobá.¹¹

Struktura volných pracovních míst podle klasifikace zaměstnání CZ-ISCO se ve srovnání s rokem 2014 velmi změnila. V roce 2018 má největší podíl skupina Obsluha strojů a zařízení. V rámci této

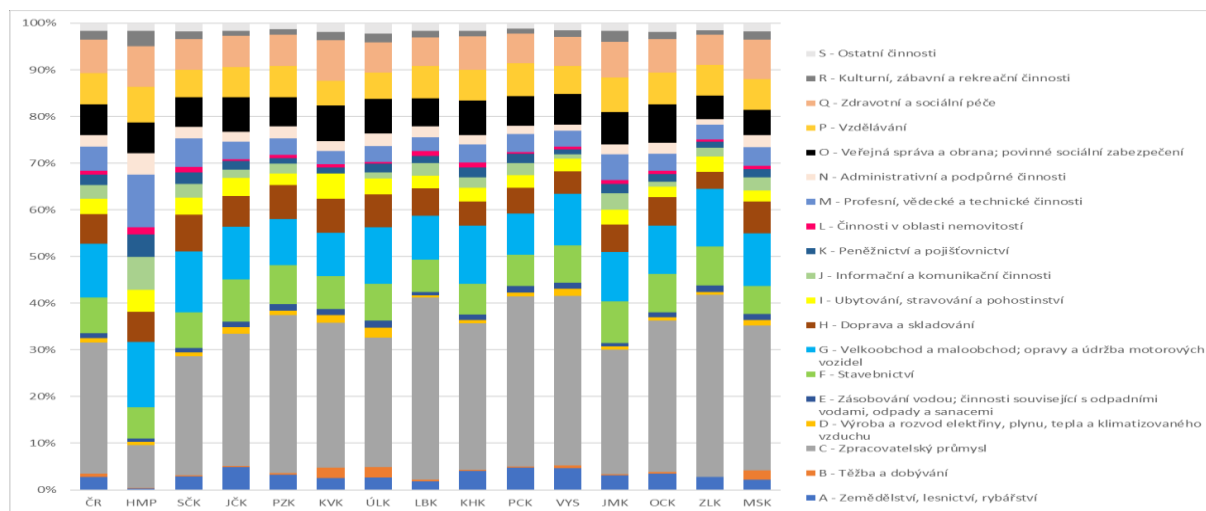
¹¹ Viz Příloha č. 3 (Graf IV) Vývoj nezaměstnanosti v ČR od roku 2007, (Graf V) Počet nezaměstnaných osob a volná místa na trhu práce v ČR.

třídy byla nejvyšší poptávka po montážních dělnících výrobků a zařízení. Druhou nejpočetnější skupinou byli Pomocní a nekvalifikovaní dělníci, přičemž tyto dvě skupiny tvoří více než poloviční podíl všech volných pracovních míst. V roce 2014 (stejně čtvrtletí) byl tento podíl zhruba třetinový a největší poptávka byla po profesích ze skupiny Řemeslníci a opraváři a Pracovníci ve službách a prodeji. V tomto ohledu je však možné na základě dílčích predikcí vývoje zaměstnanosti a v kontextu výše popsanych trendů digitalizace a automatizace předpokládat pokles v poptávce nekvalifikovaných povolání. Nárůst lze naopak očekávat v dílčích specializacích širokého spektra oborů (technických oborů, ale i oborů sociálních služeb, zdravotnictví) vyžadujících vyšší úroveň vzdělávání a kvalifikace.¹²

Struktura skupin oborů vzdělání v jednotlivých krajích by měla do jisté míry reflektovat strukturu zaměstnanosti v daném regionu, která je napříč ČR rozdílná. Důležité je, aby vzdělávací nabídka krajů - především na středním stupni vzdělávání - snižovala zastoupení oborů, jejichž absolventi vykazují dlouhodobou neuplatnitelnost na trhu práce, popř. jejich pracovní uplatnění výrazně neodpovídá jejich úzké specializaci v rámci oboru studia. Zároveň je důležité, aby vymezení obsahu vzdělávání a celkové profilace oborové struktury krajů v rámci středního školství odráželo i přípravu a směřování dalších vzdělávacích drah jejich absolventů.

Obecně platí, že ve všech krajích kromě hlavního města Prahy má nejvýznamnější zastoupení zpracovatelský průmysl. V Praze zpracovatelský průmysl převyšují profesní, vědecké a technické činnosti, velkoobchod a maloobchod. Těžba a dobývání je tradičně nejvíce zastoupena v Moravskoslezském, Karlovarském a Ústeckém kraji. V Karlovarském kraji je vyšší zaměstnanost v oblasti ubytování, stravování a pohostinství. V celé České republice se zaměstnanost v některých oblastech postupně zvyšuje, např. v oblastech zpracovatelský průmysl či profesní, vědecké a technické činnosti. V některých oblastech je naopak klesající trend a podíl zaměstnanců se snižuje, např. v peněžnictví a pojišťovnictví, velkoobchodě a maloobchodě či stavebnictví. Opět jsou zřetelné regionální rozdíly. V oblasti hl. m. Prahy je např. rostoucí trend v oblasti zdravotní a sociální péče a administrativy. V Jihočeském kraji ve srovnání s jinými kraji výrazněji roste zaměstnanost v oblasti vzdělávání. Přesto je v tomto ohledu – tedy v kontextu strategického řízení vzdělávací nabídky - nutné reflektovat probíhající technologické změny a vhodně predikovat další vývoj trhu práce v širším časovém rámci.

Graf č. 5: Struktura zaměstnanosti v krajích podle klasifikace CZ-NACE (2017)¹³

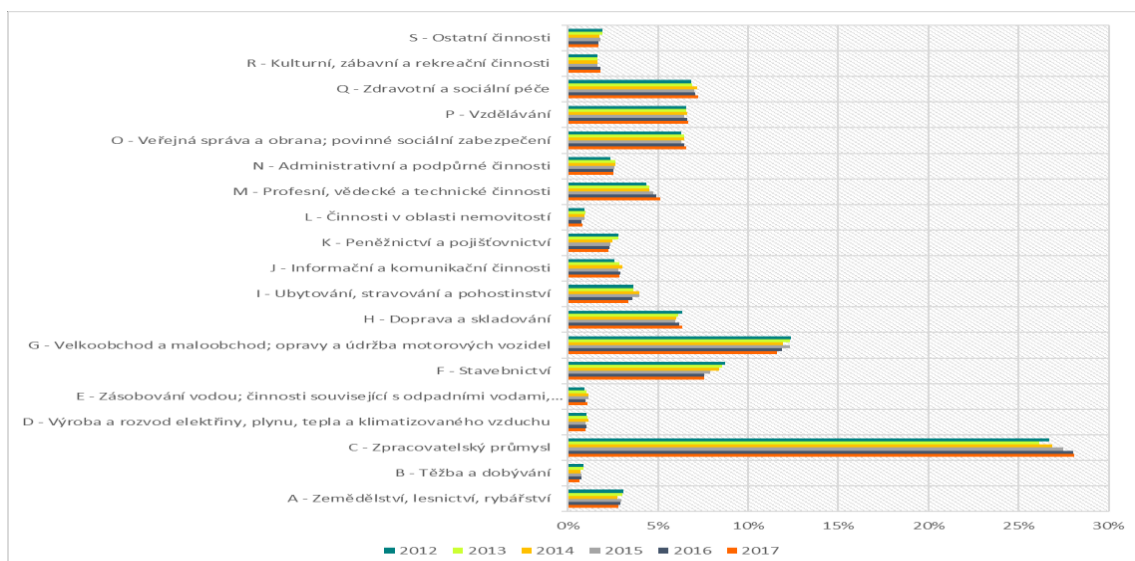

Zdroj: VŠPS - výběrová šetření pracovních sil. Od roku 2001 údaje vycházejí z výsledků SLDB 2001, od roku 2011 vycházejí z definitivních výsledků SLDB 2011

¹² Viz Příloha č. 3 (Graf X a XI) Struktura volných pracovních míst v ČR.

¹³ CZ – NACE – Klasifikace ekonomických činností.

Graf č. 6: Vývoj struktury zaměstnanosti podle klasifikace CZ-NACE

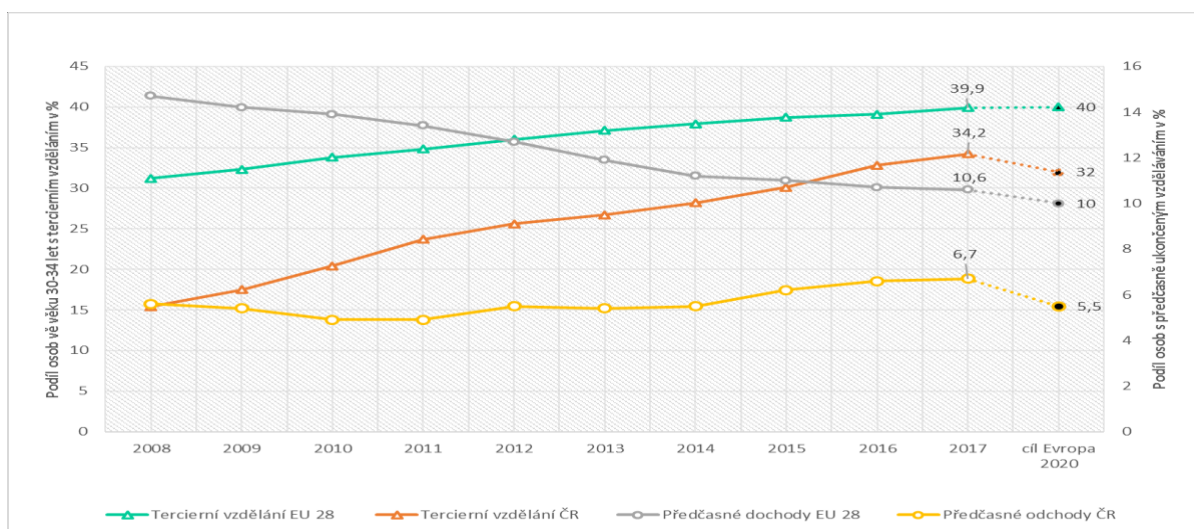

Zdroj: NÚV

1.2.3 Vzdělávání

Z pohledu dílčích indikátorů zaměřených na vzdělávání učinila Česká republika v minulém období výrazný pokrok v oblasti vysokoškolského vzdělání. Podíl osob s dokončeným vysokoškolským vzděláním se konstantně zvyšoval, přestože dosud nebylo dosaženo průměrné hodnoty pro státy Evropské unie, v roce 2017 byl o 2,2 p. b. překročen národní cíl pro rok 2020. Opačná situace je v oblasti předčasných odchodů ze vzdělávání, jako specifického indikátoru v oblasti vzdělávání (viz dále). Na jedné straně Česká republika dosahuje příznivějších hodnot, než je průměr Evropské unie, na druhé straně má vývoj v posledních letech spíše negativní charakter. Podíl osob ve věku 18-24 let s nejvýše nižším sekundárním vzděláním, kteří již dále nepokračují ve vzdělávání, má rostoucí tendenci a stále více se vzdaluje požadované hodnotě.

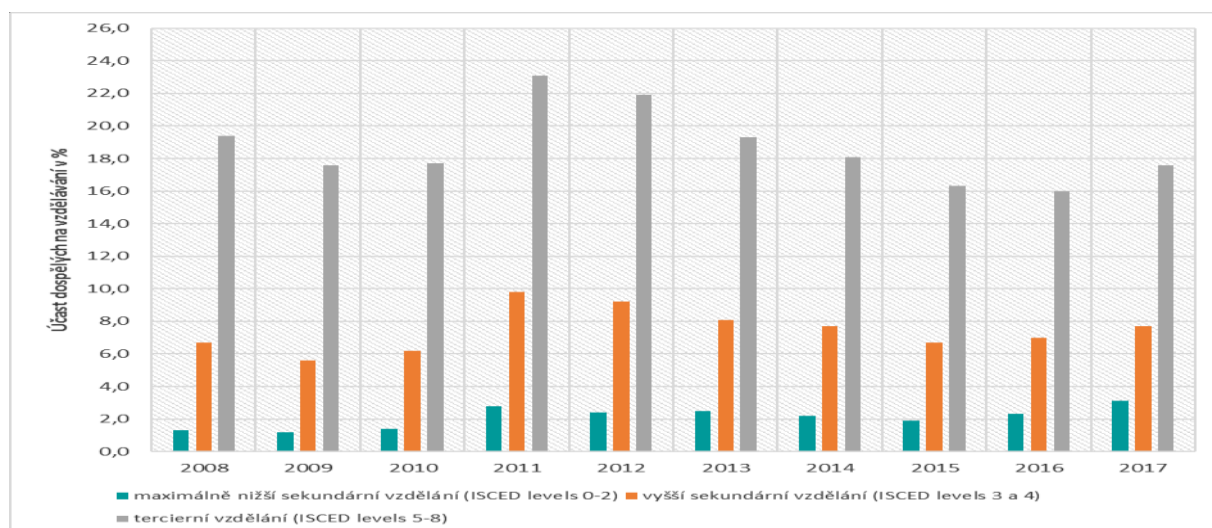
Graf č. 7: Podíl osob s vysokoškolským vzděláním (věková skupina 30-34) a předčasné odchody ze vzdělání (vedlejší osa)

Zdroj: NÚV

Účast dospělých na celoživotním vzdělávání v České republice od roku 2012 soustavně klesala, až v posledních dvou letech se podíl dospělých zvýšil. Česká republika se tak přiblížila průměru Evropské unie, která stabilně dosahuje necelých 11 %. Na druhé straně ovšem systém celoživotního vzdělávání v České republice využívá především populace s vyšším vzděláním (17,6 % osob s dokončeným vysokoškolským vzděláním) a pouze 3,1 % osob, které nedosáhly ani středního vzdělání. V dalším období bude nutné zvyšovat motivaci dospělých k celoživotním vzdělávacím aktivitám.

Graf č. 8: Účast dospělých (25-64 let) na celoživotním vzdělávání podle dosažené úrovně vzdělání v %

Zdroj: Eurostat

V popředí pozornosti, zejména jedná-li se o řešení otázky kvality a efektivity vzdělávání, zůstává vedle problematiky předčasných odchodů ze vzdělávání nadále i problematika disparit v oblasti regionálního školství, zvyšujícího se věku učitelů či zavádění a využívání digitálních technologií.

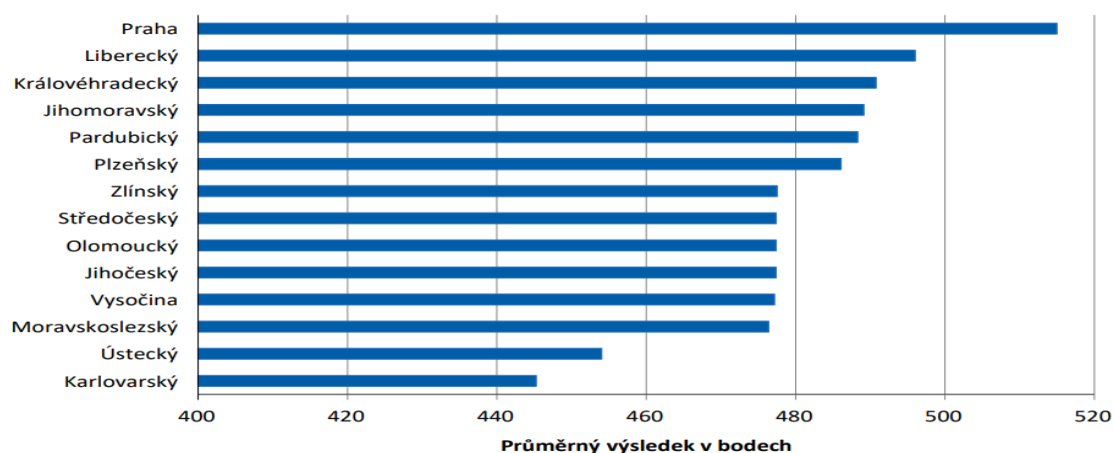
Problematika disparit v oblasti regionálního školství

Jako jeden ze závažných jevů posledních několika let lze označit narůst rozdílů, či lépe disparit, v rámci vzdělávacího systému ČR, a to jak v souvislosti s diferenciací jednotlivých škol na dílčích stupních vzdělávání, tak především napříč jednotlivými regiony (kraji) či dalšími jinak teritoriálně definovanými jednotkami. Daný jev mající bezesporu negativní důsledky na podmínky, průběh i výsledky vzdělávání minimálně u části dětí, žáků a studentů lze ilustrovat na základě vybraných dat a indikátorů. V tomto ohledu se pak jeví jako zcela nezbytné definovat dílčí cíle a opatření ke zvýšení kvality podmínek a průběhu vzdělávání v regionech či na jednotlivých školách všech stupňů vzdělávání, u kterých byly identifikovány zásadní problémy a nedostatky s cílem umožnění maximálního rozvoje vzdělávacího potenciálu každého dítěte, žáka či studenta.

Jako první oblast sledovaných indikátorů reflektujících zásadní rozdíly mezi jednotlivými kraji lze označit tzv. „výsledky vzdělávání“, přičemž v ČR hovoříme o třech základních zdrojích dat: mezinárodních výzkumech výsledků vzdělávání, výběrových národních šetřeních realizovaných primárně Českou školní inspekcí (dále jen „ČŠI“) a plošných testováních výsledků vzdělávání na konci dílčích stupňů vzdělávání v podobě realizace společné části maturitní zkoušky a nově též v podobě jednotných přijímacích zkoušek na střední školy (dále jen „SŠ“) realizovaných Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (dále jen „CZVV“).

Aktuální šetření PISA¹⁴ z roku 2015 věnované ve sledované vlně přírodovědné gramotnosti nabízí ve vztahu k výsledkům žáků v jednotlivých krajích poukaz na významně horší průměrný výsledek patnáctiletých žáků v Karlovarském a Ústeckém kraji ve srovnání s ostatními regiony.

Graf č. 9: Výsledky patnáctiletých žáků plnících povinnou školní docházku – srovnání krajů

Zdroj: Blažek a Příhodová 2016

Z šetření vyplynulo, že žáci zmíněných krajů dosáhli horších výsledků, než predikuje index jejich ekonomického, sociálního a kulturního statusu.¹⁵ To do jisté míry signalizuje problém “uvnitř” tamějších vzdělávacích systémů než už žáků samotných. Částečně obdobná zjištění nabízí i aktuální vlna TIMSS 2015¹⁶ a také PIRLS 2016. Rozdíly však s ohledem na výše popsané testování PISA nejsou až tak výrazné, což poukazuje na problematickou situaci ve vzdělávání zejména na úrovni 2. stupně základních škol.

Výsledky národních výběrových šetření realizovaných primárně ČŠI (např. výběrová testování žáků 5. a 9. tříd a odpovídajícího ročníku víceletých gymnázií) v dílčích předmětech¹⁷ či testování gramotností (jazyková a přírodovědná) předmětů opět na stupních vzdělávání (5. a 9. ročník základních škol, 3. ročník středních škol)¹⁸ přisuzují nejnižší průměrné skóre žákům z výše zmíněných krajů.¹⁹

Zaměříme-li se na plošná testování v rámci vzdělávacího systému ČR, tedy společnou část maturitní zkoušky (dále jen „SČ MZ“), popř. jednotné přijímací zkoušky, pak data opět poukazují

¹⁴ Mezinárodní šetření PISA (Programme for International Student Assessment) je považováno za největší a nejdůležitější mezinárodní šetření v oblasti měření výsledků vzdělávání, které v současné době ve světě probíhá. Výzkum je jednou z aktivit OECD. Šetření je zaměřeno na zjišťování úrovně gramotností patnáctiletých žáků, kteří se ve většině zúčastněných zemí nacházejí v posledních ročních povinné školní docházky. Testování probíhá ve tříletých cyklech, přičemž pokaždé je kladen důraz na jednu z uvedených oblastí tak, aby bylo možno o ní získat detailnější informace. Více na: Blažek a Příhodová. 2016. Národní zpráva PISA 2015. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Publikace/Narodni-zprava-PISA-2015>.

¹⁵ Index zahrnuje různé aspekty rodinného i domácího zázemí a kombinuje informace o dosaženém vzdělání a povolání rodičů s informacemi o vybavenosti domácnosti a jejích kulturních a vzdělávacích zdrojích.

¹⁶ Vše na Tomáše, Vladislav, Basl, Josef a Janoušková, Svatava. 2016. Mezinárodní šetření TIMSS 2015. Národní zpráva. Praha 2016. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/TIMSS/Narodni-zpravy/Narodni-zprava-TIMSS-2015>.

¹⁷ ČŠI. 2017a. Výběrové zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/html/Vyberove-zjistovani-vysledku-zaku-2016-2017/html5/>.

¹⁸ ČŠI. 2018a. Výběrové šetření ČŠI: Rozvoj jazykové gramotnosti v základních a středních školách ve školním roce 2016/2017. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Rozvoj-jazykove-gramotnosti-v-zak>.

ČŠI. 2018b Rozvoj přírodovědné gramotnosti na základních a středních školách ve školním roce 2016/2017. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/2018/TZ_rozvoj_prirodovedne_gramotnosti/01-TZ-PG_opf_files/flipviewerexpress-iFVX.html

¹⁹ ČŠI. 2018a. Výběrové šetření ČŠI: Rozvoj jazykové gramotnosti v základních a středních školách ve školním roce 2016/2017. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Rozvoj-jazykove-gramotnosti-v-zak>.

ČŠI. 2018b Rozvoj přírodovědné gramotnosti na základních a středních školách ve školním roce 2016/2017. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/2018/TZ_rozvoj_prirodovedne_gramotnosti/01-TZ-PG_opf_files/flipviewerexpress-iFVX.html

na výraznou lokální determinaci výsledků žáků v jednotlivých krajích především Ústeckého a Karlovarského kraje.²⁰ V případě závěrů pro Ústecký a Karlovarský kraj je však vždy nutné mít na zřeteli, že se jedná z hlediska dílčích socioekonomických indikátorů (např. HDP na obyvatele, úroveň mezd, zaměstnanost, úroveň dosaženého vzdělání obyvatel atd.) o kraje, které dosahují nejnižších průměrných hodnot. Vše je dáno složitým historickým a v návaznosti sociálním a ekonomickým vývojem ve spojení s výraznou migrací obyvatel a změnami v hospodářské struktuře krajů. Obecně pak kraje koncentrují výrazný podíl sociálně vyloučených lokalit a s ohledem na uvedené i žáků s nižším socioekonomickým statutem. Úkolem tamějších vzdělávacích systémů je co možná nejvíce kompenzovat popsaná znevýhodnění, a to prostřednictvím koordinovaného přístupu, přičemž podmínky je potřeba vytvářet nikoliv pouze na místní úrovni, ale v kontextu opatření a podmínek definovaných z centrální úrovně (viz níže). Jako druhou oblast sledovaných indikátorů reflektujících zásadní rozdíly mezi jednotlivými kraji lze označit téma samotné struktury vzdělávacích oborů v jednotlivých regionech. Základní disproporce lze nalézt především v podílu žáků opouštějících třídy hlavního vzdělávacího proudu do výběrových tříd osmiletých a šestiletých gymnázií nebo do výběrových tříd 2. stupně základních škol (dále jen „ZŠ“). Výrazně vyšší podíl odcházejících žáků lze zaznamenat především v hlavním městě Praze, přičemž v tomto ohledu odborníci dochází k závěrům, že víceletá gymnázia neplní roli vzdělávacích institucí pro mimořádně nadané žáky, rozvíjející jejich talent (aktuálně publikovaná data hovoří o obdobné míře přidané hodnoty jak u ZŠ, tak u víceletých gymnázií, avšak přirozeně se míra přidané hodnoty školy mezi jednotlivými školami značně liší), ale spíše to, že víceletá gymnázia navštěvují žáci z podnětnějšího rodinného zázemí.²¹ Dle zjištění ČŠI a dalších odborných poznatků však vnější diferenciace uvnitř systému započíná již od počátku nástupu žáků do povinné školní docházky (dále jen „PŠD“) tvorbou výběrových základních škol i výběrových tříd v těchto školách.

Samostatnou problematiku pak tvoří rozdíly uvnitř struktury vzdělávacích systémů (a obecně pak oborové struktury) v jednotlivých krajích na úrovni středních škol. Tento indikátor vede k následujícím závěrům:

- Rozdíly panují v rámci poměru všeobecného (gymnázia) a odborného vzdělávání (např. hl. m. Praha a Jihomoravský kraj mají nadprůměrné zastoupení všeobecného vzdělávání naopak např. Ústecký a Liberecký kraj podprůměrné).
- V rámci struktury odborného školství, kde existují kraje s nadprůměrným zastoupením oborů středního vzdělání s výučním listem (Karlovarský, Ústecký kraj), tak s nadprůměrným zastoupením oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (Královéhradecký kraj, Plzeňský kraj).
- Významné rozdíly je pak možné najít i u méně zastoupených oborů lyceí, které slouží k rozvoji odborného vzdělávání, jejichž prvotním cílem je příprava žáků ke vstupu do vysokoškolského vzdělávání. Největší rozšíření lyceí je vedle hl. m. Prahy v krajích Libereckém, Moravskoslezském a Královéhradeckém, nejmenší v kraji Zlínském a Karlovarském.²²

²⁰ Viz Výroční zprávy Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání. Dostupné na: <http://www.cermat.cz/vyrocní-a-roční-zpravy-1404034194.html>.

²¹ CloSE. 2018. Czech Longitudinal Study in Education. Dostupné z: <http://czechlongitudinal.blogspot.cz/p/about.html>. CloSE. 2017. Tisková zpráva o přidané hodnotě víceletých gymnázií na základě zjištění longitudinálního výzkumu CloSE. Dostupné z: http://pages.pedf.cuni.cz/uvrv/files/2017/12/TZ_CloSE2017pridana_hodnotaVG_final.pdf.

²² Vojtěch, Jiří a Chamoutová, Daniela. 2018. Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii – 2017/2018. Praha: NÚV, 2017. 46 stran. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/download/2018/VYVOJ2017_cele_pro_www.pdf.

Pozn.: Jak již bylo uvedeno výše: Vymezení a postupné změny v rámci oborové struktury na úrovni středních škol by měly reflektovat cíle a podmínky, které byly nastíněny v předchozí podkapitole, přičemž při vymezování oborové struktury – především na úrovni středního školství - je skutečně zásadní mít na paměti indikátory: (ne)zaměstnanosti absolventů, významné pracovní mobility absolventů středního vzdělávání v důsledku úzké specializace jimi vystudovaného oboru, neuplatnitelné na trhu práce. Dále je nutné reflektovat již zmíněný fenomén vysoké míry nástupu absolventů středních škol s obory ukončenými maturitní zkouškou do vyšších vzdělávacích stupňů a tím pádem i nové role, požadavky a jasné vymezení dílčích oborů spadajících především do skupin kategorií M či L0 a L5

Nárůst disparit v rámci vzdělávacího systému ČR se zohledněním regionální dimenze lze nalézt v mnoha dalších oblastech, např. v kontextu infrastruktury či materiální vybavenosti škol na všech stupních.²³ Jako alarmující se jeví problematika kvalifikovanosti, a zejména aprobovanosti²⁴, pedagogických pracovníků v některých krajích. V tomto ohledu se problémem stává i oblast hl. m. Prahy a okolí, kde je obtížné sehnat kvalifikovaného učitele s potřebnou aprobačí. Samostatně lze hovořit o problematice tzv. „společného vzdělávání“.²⁵ Významnou samostatnou oblast, a to i z mezinárodního srovnávacího hlediska, tvoří problematika předčasných odchodů ze vzdělávání.

Problematika předčasných odchodů ze vzdělávání

Česká republika patří tradičně mezi země EU s nejnižším počtem osob předčasně odcházejících ze vzdělávání. Navzdory tomu se v posledních několika letech projevuje mírný nárůst výše předčasných odchodů ze vzdělávání. Riziko ohrožení školním neúspěchem dále neúměrně navyšuje výrazná disproporce sledovaných výsledků počtu předčasných odchodů v jednotlivých krajích ČR (sledované na úrovni NUTS 2). Situace v Ústeckém a Karlovarském kraji (Severozápad) poukazuje na zásadní problémy v tamějších regionálních vzdělávacích systémech vyžadující konkrétní specifické intervence předcházející nárůstu popsaného jevu (viz tabulka č. 10).

Tabulka č. 10: Předčasné odchody ze vzdělávání („Early school leaving“ – v %)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Česká republika	4,9	5,5	5,4	5,5	6,2	6,6	6,7
Praha	2,3	2,4	3,2	2,5	3,6	3,5	1,6
Střední Čechy	3,2	3,6	4,8	4,0	4,3	4,3	6,6
Jihozápad	5,1	5,6	5,9	5,9	5,7	7,5	7,6
Severozápad	11,2	12,0	9,4	12,8	14,5	13,8	15,6
Severovýchod	5,1	7,4	6,4	5,8	5,9	6,9	6,0
Jihovýchod	3,7	3,6	3,7	4,0	2,7	3,2	4,6
Střední Morava	3,9	4,1	4,9	3,6	6,0	7,1	6,4
Moravskoslezsko	5,2	5,9	5,7	6,3	8,7	8,2	6,6

Zdroj: Eurostat

Vedle mezinárodního pojetí sledování předčasných odchodů se v českém kontextu setkáváme s rovinou pohledu zaměřenou na odchody ze vzdělávání v jeho průběhu, kdy dochází k přerušení školní docházky (tzv. „school drop-out“). Jedná se tedy o předčasné odchody ze škol, které mohou, ale nemusí, vyústit v předčasné odchody ze vzdělávání. Tento přístup vychází ze skutečnosti, že odchod žáků ze vzdělávání není statickou záležitostí, ale procesem, který má svůj začátek, průběh i konec. Toto pojetí nám poskytuje možnost analyzovat blíže stadia, která odchodu předcházejí, a přináší možnost pracovat s rizikem odchodu dříve, než skutečně nastane. Z uvedených definic je zřejmé, že rozsah předčasných odchodů ze škol (zachycený ve školních matrikách) je v principu vyšší než výsledný počet osob, které skutečně vzdělávání opustí. Rozdíl souvisí s opakovanými návraty do vzdělávání, které jsou v současnosti poměrně časté. Rovněž je potřebné uvést, že sledování na základě školních matrik na jedné straně umožňuje operativnější a včasnější indikaci vznikajících problémů, na druhé straně je omezeno možnostmi školních matrik a údajů v nich. Jde zejména o otázku vykazování nově přijatých žáků i absolventů, do kterého se promítají takové skutečnosti, jako je změna oboru vzdělání na základě rozhodnutí žáka, přijímání žáků do vyšších ročníků na základě uznání předchozího studia, a to buď na stejné škole, v níž žák není vykazován jako nově přijatý, či na jiné škole, na které je naopak žák jako nově přijatý vykazován. K tomuto stavu dochází v souvislosti s poměrně značnou volností v možnostech postupu žáků při

²³ Např. ČŠI. 2017b. Využívání digitálních technologií v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/tz_digitechnologie/html5/index.html?&locale=CSY.

²⁴ Absolvování studijního oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu.

²⁵ MŠMT. 2017. Analýza společného vzdělávání za období 1. 9. 2016 – 31. 10. 2017. Klíčové závěry dostupné na: <http://www.msmt.cz/prvni-rok-spolecneho-vzdelavani-hlavni-zavery-druhe-analyzy>.

změnách (příklady migrace, a to jak vnitřní - na území ČR, tak i vnější - odchodů do zahraničí a návratů z něj). Jedním z důsledků je obtížná identifikace průběhu pohybu žáka v soustavě škol. Reakcí na předmětný jev je pak diskuze o vytvoření jednotného identifikátoru žáka, tak jak je standardní v mnoha jiných vzdělávacích systémech evropských zemí.

Graf č. VI²⁶ nabízí přehled o žácích, kteří předčasně ukončili vzdělávání, nepostoupili do vyššího ročníku nebo nevykonali úspěšně maturitní zkoušku (dále jen „MZ“) v rámci středního stupně vzdělávání. Jedná se o agregovaná „celorepubliková“ data srovnávající školní roky 2010/2011 a 2015/2016. Ve spojení těchto dat s oborovou strukturou středního školství jednotlivých krajů (viz výše) lze předpokládat, že právě v těch krajích, ve kterých jsou ve vyšší míře zastoupeny kategorie oborů, které vykazují vyšší výskyt předčasných odchodů ze vzdělávání, k těmto odchodům skutečně dochází.

Pro prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání existuje celá škála intervencí zahrnující opatření na úrovni struktury a průchodnosti vzdělávacím systémem a celkové flexibilní profilace vzdělávacích drah žáků a dále opatření na úrovni škol, např. zkvalitnění školních poradenských služeb, zlepšení dostupnosti kariérového poradenství atd., a celkově včasné identifikace žáků ohrožených předčasným odchodem ze školy.

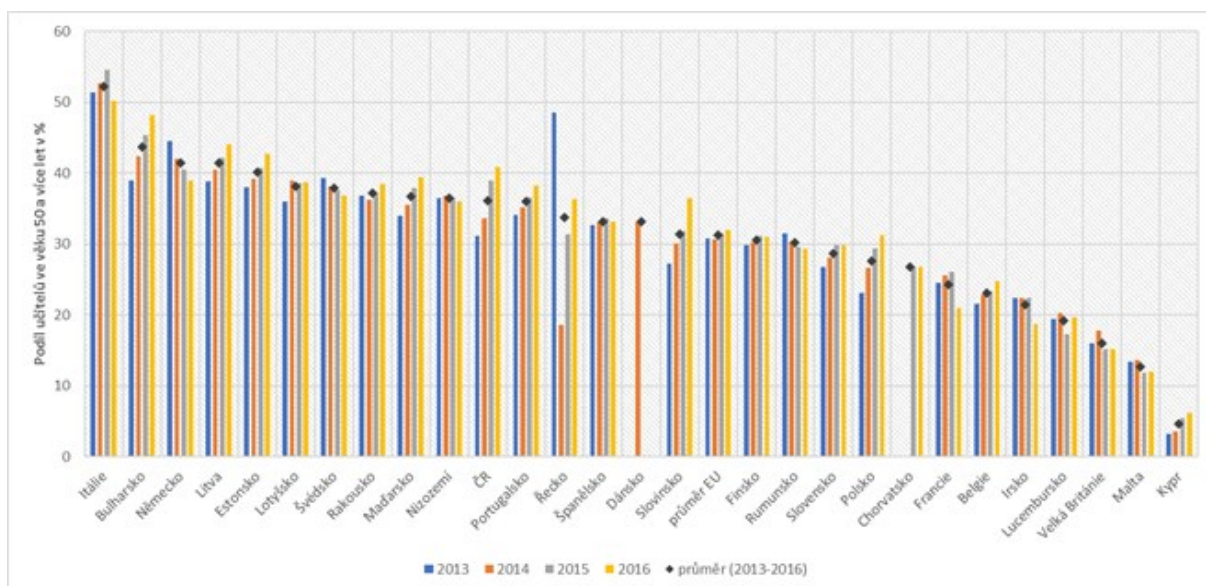
Věková struktura učitelů veřejných škol v České republice a v Evropské unii

Podle údajů z ISP bylo v roce 2017 v České republice ve všech oblastech regionálního školství 44,3 % učitelů ve věku nad 49 let. Nejvyšší podíl učitelů ve věku 50 a více let byl v oblasti středního vzdělávání a konzervatoří (52,4 %), naopak nejnižší podíl učitelů spadajících do této věkové skupiny je na základních školách (40,2 %). V regionálním školství bylo 8,8 % učitelů ve věku méně než 30 let. Podíl mladých učitelů (do 29 let) je nejvyšší v oblasti předškolní výchovy (15,7 %). Zastoupení starších učitelů se v České republice stále zvyšuje. Tento rostoucí trend byl v minulých letech zřejmý také ve většině zemí Evropské unie či v dalších zemích (podle výsledků OECD).

Pozice České republiky v mezinárodním srovnání je rozdílná v jednotlivých oblastech vzdělávání. V oblasti vyššího středního vzdělávání je průměrná hodnota podílu učitelů ve věku 50 a více let v letech 2013-2016 v České republice šestá nejvyšší, a pohybuje se tak vysoko nad průměrem Evropské unie. Také v oblasti primárního vzdělávání (v České republice odpovídá 1. stupni základních škol) je podíl učitelů nad 49 let v České republice vyšší než ve většině zemí Evropské unie. Jiná situace je na úrovni nižšího sekundárního vzdělávání (v České republice odpovídá např. 2. stupni základních škol či nižším ročníkům víceletých gymnázií), zde je průměrný podíl starších učitelů (ve věku 50 a více let) ve sledovaném období nižší než ve většině evropských zemí. Mezi státy s nejvyšším podílem učitelů nad 49 let patří Itálie a Baltské země, nejmenší podíl učitelů v této věkové kategorii je např. na Maltě, v Lucembursku, v Irsku či ve Velké Británii.

²⁶ Viz Příloha č. 3 (Graf VI) Přehled o žácích, kteří předčasně ukončili vzdělávání, nepostoupili do vyššího ročníku nebo nevykonali úspěšně maturitní zkoušku.

Graf č. 11: Vývoj podílu učitelů ve věku 50 let a více v oblasti primárního vzdělávání v mezinárodním srovnání

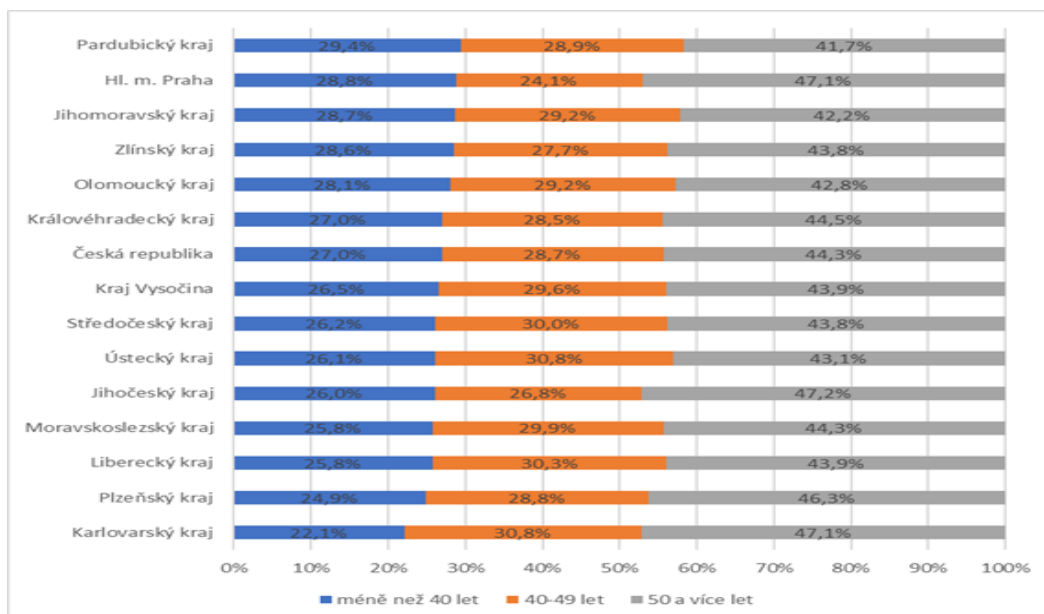

Zdroj: Eurostat

Věková struktura učitelů v jednotlivých krajích

Věková struktura učitelů se liší v jednotlivých krajích. Největší podíl učitelů mladších než 40 let je v Pardubickém kraji (29,4 %), kde je současně nejnižší podíl učitelů nad 49 let. Dále je vysoký podíl učitelů mladších než 40 let v Praze (28,8 %), kde je však zároveň vysoký podíl učitelů ve věku nad 49 let. Podíl učitelů mladších než 40 let převyšuje 28 % také v Jihomoravském, Zlínském a Olomouckém kraji. V Karlovarském a Plzeňském kraji je podíl mladých učitelů do 39 let nižší než 25 %. Nejvyšší podíl učitelů starších než 49 let je v Jihočeském a Karlovarském kraji a dále v Praze.

Graf č. 12: Věková struktura učitelů v regionálním školství (bez řídících pracovníků) v roce 2017

Zdroj: MŠMT

Mladých učitelů do 29 let je nejvíce v hl. m. Praha. Podíl mladých učitelů do 29 let převyšuje průměrnou hodnotu pro celou Českou republiku ve Zlínském, Olomouckém a Jihomoravském

kraji. Podíl učitelů ve věku nad 64 let je nejvyšší v hl. m. Praha a dále v Karlovarském a ve Středočeském kraji.

Digitální technologie ve vzdělávání

V souvislosti s nástupem digitálních technologií do všech oblastí lidského života by mělo vzdělávání příštích generací reagovat na rychle se měnící situaci ve společnosti. Ve svém důsledku to bude znamenat systematictější přístup nejen k přípravě učitelů na tyto změny, ale i racionálnímu vybavování škol nezbytnými výukovými prostředky a technikou, což povede k efektivnímu a kvalitnímu zajišťování podmínek pro rozvoj digitálních kompetencí a informatického myšlení žáků.

V souvislosti s nástupem digitálních technologií do výuky bude třeba přizpůsobit i počáteční přípravu i průběžné vzdělávání pedagogických pracovníků, aby byli lépe vybaveni pro každodenní výukovou, popř. řídicí praxi ve škole s využitím nových technologií.

Rozvoj vzdělávání v oblasti digitálních technologií, který prostupuje celým procesem a spektrem výuky ve všech oblastech regionálního školství je akcentován v dokumentu Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020 (dále jen „SDV“), v níž jsou formulovány tři prioritní cíle, a to otevřít vzdělávání novým metodám a způsobům učení prostřednictvím digitálních technologií, zlepšit kompetence žáků v oblasti práce s informacemi a digitálními technologiemi a rozvíjet informatické myšlení žáků. Dlouhodobý záměr výše uvedené potřeby reflektuje v rámci některých oblastí regionálního školství.

2. Strategie rozvoje regionálního školství

Pro nadcházející období 2019-2023 stanovuje MŠMT v oblasti politiky regionálního školství následující klíčové strategické cíle, jejichž dosažení a efektivní aplikace v praxi výrazně závisí na konsenzuálním postoji a součinnosti mezi ministerstvem jakožto ústředním orgánem, vládou České republiky a relevantními politickými aktéry.

2.1 Klíčové strategické cíle ministerstva

1. Více peněz za kvalitní práci pedagogů

Zvýšení platů učitelů je prioritou vlády na toto funkční období. MŠMT usiluje o to, aby se na konci volebního období v roce 2021 platy učitelů dostaly minimálně na 150 procent jejich výše pro rok 2017. Toto zvýšení by mělo doprovázet zvýšení kvality práce pedagogických pracovníků zejména v těch oblastech, ve kterých jsou výsledky českých žáků průměrné nebo podprůměrné. V obdobné míře bude MŠMT usilovat také o navýšení platů nepedagogických pracovníků.

2. Dokončit revizi kurikula a podpořit implementaci inovovaných RVP do škol

Inovace obsahového rámce jsou nezbytné pro další rozvoj vzdělávání zejména v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání. Cílem je přizpůsobit rámcový vzdělávací program (dále jen „RVP“) budoucím požadavkům na občanský a pracovní život absolventů v následujících desetiletích jejich života. Nezbytné je také stanovit jasné a závazné očekávané výstupy vzdělávání vyplývající rovněž z procesu osvojování klíčových kompetencí. MŠMT podpoří školy v implementaci RVP do školního prostředí například tím, že pro každé RVP připraví k využití modelový školní vzdělávací program, metodické doporučení, které školy mohou využít a přizpůsobit konkrétním podmínkám.

3. Zlepšení řízení škol a školských zařízení zefektivněním spolupráce centra a středního článku řízení (krajské úřady)

Správa škol a školských zařízení není věcí jen MŠMT. Krajské úřady jako orgány státní správy v přenesené působnosti zajišťují řízení škol a školských zařízení se znalostí těchto subjektů na regionální úrovni a podrobnější znalostí jejich potřeb. Přenášení rozhodování na úroveň co nejbližší subjektům, jichž se rozhodování týká, je důležitým znakem vyspělé demokratické společnosti. MŠMT a krajské úřady (dále jen „KÚ“) by měly v budoucnu úžeji spolupracovat zejména v oblastech, kde dochází k rozhodování o školských záležitostech (zejména) jednotlivých škol, které z centra nejsou tak zjevné nebo účinné. MŠMT navrhne krajským úřadům posílit metodickou podporu škol a školských zařízení, zlepšit kooperaci se zaměstnavateli ve školách zřizovaných krajem a při řízení školských pedagogických zařízení (které většinou zřizují kraje). V rámci připravovaného Resortního informačního systému MŠMT (dále jen „RIS MŠMT“), který umožní sdílení autoritativních a statisticko-administrativních dat, bude vytvořena jednotná informační platforma postavená na možnosti připojení dalších oprávněných subjektů, zejména KÚ.

2.2 Další cíle ministerstva podle oblastí vzdělávání

Následující výčet cílů slouží pro základní orientaci, více informací lze nalézt v kapitolách Dlouhodobého záměru 2019–2023 týkajících se příslušné oblasti.

Předškolní vzdělávání

- Společně s MPSV vytvořit efektivní model péče o děti v předškolním věku
- Zvyšovat podíl dětí zapojených v povinném předškolním vzdělávání
- Zkvalitňovat předškolní vzdělávání a eliminovat odklady povinné školní docházky

Základní vzdělávání

- Zvýšit kvalitu vzdělávání na 2. stupni základního vzdělávání
- Omezovat vnější diferenciaci a podporovat desegraci v základním vzdělávání
- Odstraňovat v maximální možné míře disparity v průběhu a podmínkách vzdělávání žáků na základním stupni vzdělávání napříč regiony se zaměřením na oblasti s přítomností sociálně vyloučených lokalit
- Podporovat integraci žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka

Střední vzdělávání

- Inovovat soustavu oborů vzdělání a revidovat rámcové vzdělávací programy středního vzdělávání
- Zdokonalit systémy přijímacího řízení a ukončování středoškolského vzdělávání
- Zvýšit zapojení zaměstnavatelů a věcně příslušných resortů
- Snížit riziko předčasných odchodů ze vzdělávání

Vyšší odborné vzdělávání

- Provést inovace v nových akreditovaných programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce
- Umožnit lepší propustnost mezi středním a vyšším odborným vzděláváním
- Propojit proces akreditace vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání se zápisem do školského rejstříku

Hodnocení žáků, škol a školského systému

- Podporovat kulturu externího i interního hodnocení kvality vzdělávání založenou na formativních prvcích, podporovat formativní hodnocení na všech úrovních
- Podporovat a rozšiřovat metodický rozměr práce ČŠI
- Hodnotit školy a školská zařízení optikou vzdělávacích výsledků, a to i v mezinárodním kontextu
- Důsledně pracovat s výsledky a výstupy externího i interního hodnocení na všech úrovních a přijímat k nim evidence-based opatření

Rovné příležitosti ve vzdělávání

- Zefektivnit systém pedagogicko-psychologického poradenství
- Zefektivnit implementaci inkluzivního vzdělávání
- Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech žáků včetně rozvoje jejich tvořivosti

Zlepšení podmínek pedagogických pracovníků

- Podporovat komplexní systém ucelené podpory profesního rozvoje učitelů i ředitelů zahrnující všechny prvky profesionalizačního kontinua
- Podporovat procesy strategického řízení rozvoje školy a pedagogického vedení
- Zlepšovat podmínky odměňování a výkonu práce pracovníků v regionálním školství

Základní umělecké, zájmové vzdělávání

- Vyhodnotit Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání po náběhu do všech ročníků vzdělávání
- Podporovat zájmové vzdělávání a jeho vazby na formální vzdělávání především pro skupinu dětí a žáků od 6 do 15 let
- Vytvářet příležitosti pro pregraduální přípravu i další vzdělávání pedagogických pracovníků působících v oblasti zájmového vzdělávání a v oblasti nadání

Ústavní a ochranná výchova

- Zkvalitňovat systém primární prevence rizikového chování
- Účelně a strukturovaně nastavit služby v oblasti preventivně výchovné péče a výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních od primárně preventivních po vysoce specializované služby
- Nastavit efektivní spolupráci všech subjektů participujících na péči o ohrožené děti působících v resortu školství

Další vzdělávání

- Podporovat a rozvíjet další vzdělávání v ČR
- Podporovat větší míru využití Národní soustavy kvalifikací širokou veřejností

Řízení školského systému

- Připravit analýzu a revizi celkového pojetí a organizace strategických dokumentů v oblasti regionálního školství
- Připravit dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030, která má sloužit jako základní strategický dokument vzdělávací politiky ČR
- Snížit administrativní náročnost pro školy a školská zařízení
- Implementovat a evaluovat účinnost nového systému financování regionálního školství
- Vytvářet cílené programy budování a obnovování infrastruktury a materiální vybavenosti škol a školských zařízení
- Dokončit projekty budování kapacit a realizace dílčích intervencí v území financovaných z Operačního programu výzkum, vývoj a vzdělávání
- Posilovat princip evidence-based policy, tedy vzdělávací politiky založené na datech prostřednictvím etablování resortního výzkumu i vlastní analytické činnosti
- Vybudovat Resortní informační systém MŠMT
- Posilovat metodickou podporu a vedení škol a školských zařízení ze strany MŠMT a krajských úřadů

A. Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení

Hlavní cíle změn ve školském rejstříku v letech 2019 – 2023

Primárním zájmem je zajistit kvalitní vzdělávání v mateřských školách a na 1. i 2. stupni základních škol pro všechny žáky. Při stanovení podmínek pro zápis nových mateřských a základních škol do rejstříku škol a školských zařízení a pro navyšování jejich kapacit²⁷ je respektováno rozdílné postavení a účel škol spádových a nespádových. Spádové školy představují garanci rovného práva na poskytnutí bezplatného základního vzdělání. Podmínky pro zapisování navýšení kapacit spádových škol, případně zápis školy nové, jsou proto z hlediska dlouhodobého záměru upraveny výhradně v návaznosti na demografický vývoj, dostupnost a naplněnost stávajících kapacit. Naproti tomu nespádové mateřské školy a nespádové základní školy nabízející obor vzdělání 79-01-C/01 Základní škola představují doplněk soustavy spádových škol v rámci práva zřizovat jiné školy než veřejné. Zapisování nespádových škol nesmí ohrozit stabilitu vzdělávací soustavy, musí respektovat ekonomické možnosti společnosti a musí odpovídat reálnému zájmu o vzdělávání v takovéto škole.

Zápis nových škol a školských zařízení jako náhrada za školu nebo školské zařízení, jehož činnost vykonávala jiná právnická osoba, bude umožněn pouze v odůvodněných případech tak, aby nedocházelo k účelovému rozdělování škol a školských zařízení, jejichž činnost původně vykonávala tatáž právnická osoba.

1. Předškolní vzdělávání

1.1 V oblasti předškolního vzdělávání bude do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno navýšení kapacit spádových mateřských škol, případně spádové mateřské škol nové, pouze:

- a) v místech,²⁸ kde kapacity spádových mateřských škol nedostačují k přijetí všech dětí ve věku od 3 do 6 let, nebo
- b) v místech, ve kterých lze vzhledem k rostoucímu demografickému vývoji důvodně předpokládat, že kapacity spádových mateřských škol budou v příštích pěti letech nedostatečné pro přijetí všech dětí ve věku od 3 do 6 let.

1.2 Navyšování kapacit nespádových mateřských škol, případně zřizování nových nespádových mateřských škol, bude do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno pouze:

- a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců dětí z příslušné lokality²⁹ (zohledněna bude i podpora dalších subjektů, např. místní samosprávy a spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové vzdálenosti kapacity nespádových mateřských škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, naplněné,
a
- b) pouze v těch lokalitách, v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více jak 1 % z kapacit škol spádových vedených ve školském rejstříku k 31. 8. školního roku předcházejícímu podání žádosti, s výjimkou lokalit, ve kterých bude v následujících letech trvalý převis poptávky po umístění dětí do MŠ (viz opatření B.1.1). Při tomto tempu nárůstu může docházet k postupnému navyšování kapacit nespádových škol tak, aby nebyla ohrožena soustava škol spádových a nedošlo

²⁷ Pojem „kapacita“ školy nebo školského zařízení užívaný v této kapitole označuje nejvyšší povolený počet dětí, žáků a studentů ve škole nebo školském zařízení, včetně jejich odloučených pracovišť, lůžek, stravovaných, tříd, skupin nebo jiných obdobných jednotek, uvedený v rozhodnutí o zápisu do rejstříku škol a školských zařízení.

²⁸ Pojem „místo“ je neurčitý termín, které není možné blíže specifikovat z důvodů faktické různorodosti možných řešených případů a bude předmětem výkladu v jednotlivých správních řízeních o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení (vymezen bude v závislosti na velikosti obce a dopravní obslužnosti).

²⁹ Pojem lokalita bude v jednotlivých správních řízeních o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení určena na základě přiměřené dojezdové vzdálenosti, a to na úrovni okresu (úroveň LAU 1), případně jako průměr dotčených okresů (okresů v přiměřené dojezdové vzdálenosti).

k meziročnímu skokovému nárůstu kapacit nespádových škol, který by zapříčinil nedostatek dětí na školách spádových a tím podstatnou mírou snížil ekonomickou efektivnost systému spádových škol. Tento nárůst zároveň představuje dostatečný prostor pro rozvoj nespádových škol.

2. Základní vzdělávání

2.1 V oblasti základního vzdělávání bude do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno navýšení kapacit **spádových základních škol, případně spádové základní školy nové**, pouze:

- a) v místech s nedostatečnými kapacitami spádových základních škol, nebo
- b) v místech, ve kterých lze vzhledem k rostoucímu demografickému vývoji důvodně předpokládat, že kapacity spádových základních škol budou nedostatečné v příštích pěti letech.

2.2 Navyšování kapacit **nespádových základních škol, případně zřizování nových nespádových základních škol**, bude do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno pouze:

- a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců dětí z příslušné lokality (zohledněna bude i podpora dalších subjektů, např. místní samosprávy a spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové vzdálenosti kapacity nespádových základních škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, naplněné, a
- b) pouze v lokalitách, v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více jak 1 % kapacit škol spádových vedených ve školském rejstříku k 31. 8. školního roku předcházejícímu podání žádosti. Při tomto tempu nárůstu může docházet k postupnému navyšování kapacit nespádových škol tak, aby nebyla ohrožena soustava škol spádových a nedošlo k meziročnímu skokovému nárůstu kapacit nespádových škol, který by zapříčinil nedostatek žáků na školách spádových a tím podstatnou mírou snížil ekonomickou efektivnost systému spádových škol. Tento nárůst zároveň představuje dostatečný prostor pro rozvoj nespádových škol.

2.3 V oblasti základních škol, nestanoví-li dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů jinak, nebudou:

- a) zapisovány nové školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona ani navyšovány jejich kapacity,
- b) zapisovány nové základní školy speciální ani navyšovány jejich kapacity.

Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů se mohou odchýlit od tohoto ustanovení a umožnit zápis základních škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona a zápis základních škol speciálních na základě kritérií obsažených v jednotlivých krajských dlouhodobých záměrech vycházejících z krajské koncepce speciálního vzdělávání.

2.4 Vzhledem k povaze základního vzdělávání a zásadě rovného přístupu ke vzdělávání není vhodné diferencovat podmínky zápisu do rejstříku škol a školských zařízení na úrovni krajů. Proto musí být výše uvedené podmínky pro zápis nových základních škol a pro navyšování kapacit základních škol stejné napříč všemi kraji s výjimkou případů uvedených v bodu 2.3.

3. Střední vzdělávání

V oblasti středního vzdělávání musí být struktura oborů vzdělání více sladěna s dynamicky se vyvíjejícím trhem práce a vyšším podílem žáků vstupujícím následně do terciárního vzdělávání. Nově zařazované obory vzdělání nebo změna jejich kapacit by měla co nejlépe odpovídat předpokládanému dlouhodobému uplatnění absolventů na trhu práce a v dalším studiu.

3.1 Zápis nových středních škol, nových míst poskytování vzdělávání nebo navyšování kapacit středních škol (vyjma středních škol poskytujících vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecného zaměření s obory čtyřletého gymnázia nebo s obory vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami):

- a) nové střední školy a nová místa poskytovaného vzdělávání v rámci kraje budou vzhledem k dostačující nabídce širokého spektra oborů vzdělání středního vzdělávání a neobsazeným kapacitám škol zapisovány do rejstříku škol a školských zařízení pouze ve výjimečných a odůvodněných případech s ohledem na dostupnost stávajících kapacit středních škol a potřeby trhu práce,
- b) navyšování kapacit středních škol bude vzhledem k dostačující nabídce širokého spektra oborů středního vzdělání a neobsazeným kapacitám škol zapisováno pouze ve výjimečných a odůvodněných případech, a to s ohledem na stávající naplněnost dané školy, a kvalitu školy³⁰ s přihlédnutím k uplatnitelnosti absolventů školy na trhu práce a potřeb trhu práce.

Žádost o zápis nové střední školy nebo nového místa poskytování vzdělávání musí být zároveň v souladu s body v části 3. 2.

3.2 Zápis nových oborů vzdělání, navyšování kapacit stávajících oborů vzdělání

- a) **Obory vzdělání pro žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami** nebo **obory čtyřletého gymnázia** budou zapisovány v návaznosti na demografický vývoj, naplněnost a dostupnost stávajících kapacit.
- b) V oblasti **oborů vzdělání s maturitní zkouškou všeobecného zaměření 6 a 8letých oborů** vzdělání nebudou vzhledem k negativním dopadům nadměrného odchodu žáků³¹ 5. a 7. tříd ZŠ do 1. ročníků 6 a 8letých gymnázií zapisovány nové školy ani navyšovány stávající kapacity. Výjimečně je možné zapsat obor vzdělání Gymnázium se sportovní přípravou nebo navýšit jeho kapacitu. Zápis tohoto oboru vzdělání nebo změna jeho kapacity musí být v souladu s krajskou koncepcí rozvoje sportovního nadání upravenou v krajském dlouhodobém záměru daného kraje.
- c) V rámci kraje může být do struktury oborů **vzdělání s maturitní zkouškou** (vyjma středních škol poskytujících vzdělání s maturitní zkouškou všeobecného zaměření s obory čtyřletého gymnázia nebo s obory vzdělání pro žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami) nově zařazen nebo kapacitně posílen jen obor vzdělání, který bude odpovídat předpokládaným dlouhodobým potřebám trhu práce a který bude nahrazovat ve stejné kapacitě jiný aktivní obor vzdělání s maturitní zkouškou³² v rámci kraje.

Na základě analýzy provedené příslušným krajským úřadem v dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů, která bude obsahovat zhodnocení regionálních potřeb trhu práce a míru nezaměstnanosti a uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v daném kraji (například využitím údajů od zástupců zaměstnavatelů a úřadů práce), mohou být v dlouhodobých záměrech krajů uvedeny obory vzdělání s maturitní zkouškou, pro které se při zápisu do rejstříku škol a školských zařízení požadavek, aby nově zařazený nebo kapacitně posílený obor vzdělání nahrazoval ve stejné kapacitě jiný aktivní obor vzdělání s maturitní zkouškou, neuplatní.

- d) V oblasti oborů **vzdělání s výučním listem** nezvyšovat kapacity oborů vzdělání ve skupinách oborů vzdělání, v nichž je: dlouhodobě vykazována míra nezaměstnanosti vyšší, než je průměr míry nezaměstnanosti absolventů v rámci příslušného kraje, nebo je tendence výše nezaměstnanosti rostoucí, a jejich oborová kapacita je postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce.

³⁰ Hodnocení školy Českou školní inspekcí, úspěchy žáků školy, spolupráce se zaměstnavateli, podpora místních samospráv.

³¹ Problematika je popsána v rámci kapitoly C. Základní vzdělávání.

³² Aktivním oborem vzdělání je myšlen takový obor vzdělání, v němž v předchozích třech letech byli vykazováni žáci.

Na základě analýzy provedené příslušným krajským úřadem v dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů, která bude obsahovat zhodnocení regionálních potřeb trhu práce a míru nezaměstnanosti a uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v daném kraji (například využitím údajů od zástupců zaměstnavatelů a úřadů práce), mohou být v dlouhodobých záměrech krajů uvedeny obory vzdělání s výučním listem, jejichž zápis do rejstříku škol a školských zařízení je podporován bez ohledu na naplnění kritérií uvedených v tomto bodě Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019-2023 a dále obory vzdělání s výučním listem, jejichž zápis do rejstříku škol a školských zařízení bez ohledu na kritéria uvedená v tomto bodě naopak podporován není.

- e) **Obory vzdělání s unikátním obsahem** nebo **obory vzdělání jedinečné** v rámci ČR, jejichž oborová kapacita není postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, budou v rámci navyšování stávajících kapacit nebo zápisu nové střední školy nebo nového místa poskytování vzdělávání zapisovány s ohledem na naplněnost a dostupnost stávajících kapacit s přihlédnutím k nadregionální povaze těchto oborů. Seznam těchto oborů vzdělání zveřejní MŠMT na webových stránkách MŠMT a Věstníku MŠMT.
- f) V oborech **nástavbového studia**, v nichž míra dlouhodobé nezaměstnanosti absolventů denní formy vzdělání v krajích přesahuje průměr míry nezaměstnanosti absolventů, nezvyšovat oborové kapacity.

4. Vyšší odborné vzdělávání

V oblasti vyššího odborného vzdělávání (dále jen „VOV“) budou zapisovány:

- a) nové VOŠ nebo navyšování kapacity VOŠ jen ve zcela výjimečných a ojedinělých případech zejména v oborech regulovaných povolání (skupiny oborů vzdělání 53 Zdravotnictví a 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče) a s ohledem na demografický nárůst, naplněnost a dostupnost stávajících kapacit a současně potřeby trhu práce, nebo
- b) nové VOŠ nebo kapacity VOŠ v případech, pokud bude zachována stávající kapacita škol a současně pokud bude zachována stávající kapacita oborů vzdělání.

- 4.1 **Obory vyššího odborného vzdělání s unikátním obsahem** nebo **obory vyššího odborného vzdělání jedinečné v rámci ČR**, jejichž oborová kapacita není postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, budou v rámci navyšování stávajících kapacit nebo zápisu nové vyšší odborné školy nebo nového místa poskytování vzdělávání zapisovány s ohledem na naplněnost a dostupnost stávajících kapacit s přihlédnutím k nadregionální povaze těchto oborů. Seznam těchto oborů vzdělání zveřejní MŠMT na svých webových stránkách a Věstníku MŠMT.

5. Konzervatoře

Z důvodu dostatečných volných kapacit konzervatoří nebudou po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru v oblasti konzervatoří zapisovány nové školy, nová místa poskytování vzdělávání ani navýšení kapacit.

6. Jazykové vzdělávání

Do rejstříku škol a školských zařízení nebudou vzhledem ke klesajícímu počtu žáků a dostačujícím kapacitám, které šestinásobně ve školním roce 2018/2019 převyšují počty vykazovaných žáků, zapisovány nové jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky³³ ani nebudou navyšovány jejich kapacity.

³³ Pokles počtu žáků v jazykových školách ilustruje graf přiložený v části kapitoly I. Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání.

7. Základní umělecké školy

Vzhledem k tomu, že počet žáků v základních uměleckých školách od roku 2005/2006 neustále pravidelně roste, není další nárůst kapacit ZUŠ vzhledem k jejich primárnímu zaměření žádoucí. Po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru nebudou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány nové ZUŠ ani navyšovány kapacity ZUŠ.

Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů budou obsahovat analýzu dostupnosti základního uměleckého vzdělávání v rámci kraje a návazná kritéria pro zápis nových míst poskytovaného vzdělávání základních uměleckých škol (bez navyšování jejich kapacit) tak, aby docházelo ke snižování disparit v nabídce základního uměleckého vzdělávání v rámci daného kraje.

8. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Povolování zápisu nových školních družin nebo školních klubů nebo zvyšování jejich kapacity bude umožněno pouze v případě, že činnost školní družiny nebo školního klubu bude vykonávat nebo vykonává stejná právnická osoba, jako činnost příslušné školy, jejímž žákům školní družina nebo školní klub bude poskytovat nebo poskytuje zájmové vzdělávání (dále jen „dotčená škola“). Má-li školní družina nebo školní klub více dotčených škol, musí být zřízeny u jedné z právnických osob, které vykonávají činnost těchto dotčených škol.

Zápis nebo zvýšení kapacit školních družin a školních klubů bude umožněn pouze v návaznosti na naplněnost dotčených škol, přiměřeně k počtu žáků 1. stupně dotčené základní školy (u školních družin) a žáků 2. stupně dotčené základní školy, nižšího stupně dotčeného šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících ročníků osmiletého vzdělávacího programu dotčené konzervatoře (u školních klubů) v míře odpovídající demografickému vývoji cílové skupiny - účastníků zájmového vzdělávání, potřebnosti, dostupnosti a poptávce např. v souvislosti s novou bytovou výstavbou.

Při povolování zápisu nových školních klubů nebo zvyšování jejich kapacity se přihlédne též ke skutečnosti, zda v místě působí středisko volného času nebo školní klub. Povolování zápisu nových středisek volného času musí odpovídat demografickému vývoji cílové skupiny - účastníků zájmového vzdělávání s přihlédnutím ke skutečnosti, zda v místě působí středisko volného času nebo školní klub. Nebude zapisován nový školní klub nebo rozšiřována kapacita stávajícího školního klubu tam, kde působí středisko volného času (nebo školní klub), a naopak tam, kde působí školní klub (nebo středisko volného času), nebude zapisováno nové středisko volného času.

Krajské úřady stanoví hodnotu maximálního meziročního zvýšení kapacit u školních družin procentuálním vyjádřením v dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů s přihlédnutím k vývoji hladin meziročních navýšení kapacit u krajů v období platnosti předchozích dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů, zejména s přihlédnutím k vývoji průměrných hodnot. Stanovená hodnota maximálního meziročního zvýšení kapacit školních družin však nesmí přesáhnout 1,2násobek nejvyššího meziročního zvýšení kapacit školních družin zapsaných v období od školního roku 2015/2016 do školního roku 2018/2019.

Meziroční zvýšení kapacit školních družin je možné pouze do výše hodnot maximálního meziročního zvýšení kapacit školních družin stanovených krajskými úřady; nad stanovené hodnoty pouze v případě zdůvodnění demografickým nárůstem cílové skupiny - účastníků zájmového vzdělávání.

Konkrétní kritéria pro zápis středisek volného času do rejstříku škol a školských zařízení stanoví krajský úřad podle místních podmínek, zejména s ohledem na počet dětí, žáků, studentů vzdělávajících se ve školách na území kraje a demografický vývoj.

9. Školská poradenská zařízení

V oblasti školských poradenských zařízení:

- a) bude podporován zápis nových míst poskytování školských služeb jen v odůvodněných případech a s ohledem na demografický nárůst a dostupnost stávajících zařízení,
- b) nová zařízení nebudou po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru zapisována. Případná potřeba navýšení kapacit těchto zařízení bude řešena personálním posílením stávajících zařízení.

10. Střediska výchovné péče

Nová střediska výchovné péče, případně zapisování a navyšování jejich kapacit, budou zapisovány pouze v případech prokázané potřeby s ohledem na stávající síť středisek výchovné péče a jejich kapacity.

11. Ostatní školské služby

V oblasti ostatních školských služeb budou nová školská zařízení a jejich kapacity zapisovány s ohledem na počet dětí, žáků a studentů vzdělávajících se ve školách na území kraje a demografickému vývoji. Bližší kritéria pro zápis nových školských zařízení poskytujících ostatní školské služby a jejich kapacity stanoví krajské úřady ve svých dlouhodobých záměrech³⁴.

Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská výchovná a ubytovací zařízení a školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy budou zapisována s ohledem na potřebnost zajištění služeb, které poskytují a s ohledem na záměr rozvoje sítě příslušných zařízení v kraji (s výjimkou zařízení zřizovaných ministerstvem).

³⁴ Kritéria pro zápis nových školských zařízení poskytujících ostatní školské služby a jejich kapacity budou stanoveny v Dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů. Stanovení kritérií je zohledněno v části 2.3 Doporučující klíčové strategické cíle pro formulování krajských dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy.

B. Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání prošlo v uplynulých letech mnohými změnami zejména v oblasti legislativní, které reagovaly především na priority stanovené v koncepčních a strategických dokumentech MŠMT. Novelou školského zákona byla stanovena povinnost předškolního vzdělávání pro děti, které dovrší věku pěti let do začátku školního roku do zahájení PŠD. Byla změněna pravidla pro zařazování dětí do přípravných tříd, pevně se stanovila hranice pro přijímání dětí nejdříve od dvou let věku. Upraveno bylo i přednostní přijímání do vzdělávání v mateřských školách (dále jen „MŠ“) zřízených obcí nebo svazkem obcí u dětí, které před začátkem školního roku dosáhnou nejméně třetího roku věku. Na popsané legislativní úpravy bylo navázáno řadou dílčích opatření, která měla vést především k zajištění dostatečných kapacit, zvýšení kvality a dostupnosti vzdělávání a posilování financování s rozlišením možnosti podpory pro méně či více rozvinuté regiony včetně Prahy. Finance v oblasti předškolního vzdělávání byly cíleny i na podporu společného vzdělávání nebo začleňování dětí z rodin ohrožených sociálním vyloučením do předškolního vzdělávání, ale i na podporu pedagogických pracovníků. V rámci dalšího vzdělávání byla rozšířena nabídka vztahující se k problematice vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami nebo se zdravotním postižením a do nabídky dalšího vzdělávání byla mimo jiné začleněna i problematika vzdělávání dětí mladších tří let.

Mezi hlavní úkoly v oblasti předškolního vzdělávání proto i nadále patří zvyšovat zapojení dětí do povinného předškolního vzdělávání prostřednictvím cílených opatření, pokračovat v podpoře rozšiřování potřebných kapacit, posilovat rovné podmínky a příležitosti a současně podporovat zejména začleňování dětí ze skupin a lokalit ohrožených sociálním vyloučením a eliminovat odklady PŠD. Důsledně by měly být naplňovány všechny výstupy z RVP PV v rámci integrovaných vzdělávacích bloků školních vzdělávacích programů tak, aby nebyl opomíjen osobnostní rozvoj. Školy by se měly zaměřit na rozvoj dovedností předcházejících čtení, psaní a rozvoj elementárních matematických souvislostí dětí, logopedické prevence, aktivního seznamování s technickými a manuálními činnostmi, podporování zdravého způsobu života a vzbuzování zájmu o pohybovou činnost dětí.

Během trvání platnosti Dlouhodobého záměru 2019-2023 je potřebné dokončit sjednocení a specifikace problematiky vzdělávání dětí od dvou do tří let v MŠ, a to především s ohledem na podmínky jejich vzdělávání a zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Prioritní cíle

- Společně s MPSV vytvořit efektivní model péče o děti v předškolním věku
- Zvyšovat podíl dětí zapojených v povinném předškolním vzdělávání
- Zkvalitňovat předškolní vzdělávání a eliminovat odklady povinné školní docházky

Společně s MPSV vytvořit efektivní model péče o děti v předškolním věku:

Výchova a péče o děti do tří let

Systém výchovy a péče o děti do tří let prošel v minulosti již mnohými změnami a stále není systémově vyřešen v důsledku nevyjasněných kompetencí a přístupu k péči o předškolní děti, které je v gesci několika ministerstev. Z těchto důvodů začalo MŠMT v průběhu roku 2018 vyjednávat s MPSV o zahájení realizace systémového řešení institucionálního zabezpečení rané péče o děti do tří let za účelem přijetí adekvátních opatření, která by vedla k narovnání, zpřehlednění a především zefektivnění systému výchovy a péče o děti ve věku do tří let.

Cílem v této oblasti je dokončit diskuzi o systémovém uspořádání péče o děti v předškolním věku, následně vytvořit dohodu o společném koordinovaném přístupu k systémovému uspořádání péče a nastavit legislativně pravidla pro komplementární systém péče o děti do šesti let věku založený na předškolním vzdělávání organizovaném pro děti od tří let věku v gesci MŠMT a na dětských skupinách organizovaných pro děti do tří let věku v gesci MPSV. S ohledem na dostatečnou informovanost veřejnosti je nutné realizovat kampaň vysvětlující komplementární systém péče o děti do šesti let věku. Opatření by měla zefektivnit využívání finančních prostředků ze státního rozpočtu určených na výchovu a péči o děti v předškolním a mladším věku a zkvalitnit výchovu a péči o děti do šesti let věku.

Podpora efektivního a systémového rozšiřování kapacit mateřských škol

Podpora rozšiřování kapacit úzce souvisí se snahou zvyšovat účast dětí (především ze sociálně a ekonomicky znevýhodňujícího prostředí) na předškolním vzdělávání, snižovat počet dětí na třídu MŠ za účelem zkvalitňování předškolního vzdělávání a s podporou začleňování dětí ze skupin a lokalit ohrožených sociálním vyloučením. Podpora efektivního a systémového rozšiřování kapacit MŠ³⁵ bude vycházet z poznatků o regionálních disparitách, jejím cílem bude směřování k vyrovnávání rozdílů. Důležitými intervenčními nástroji jsou v tomto ohledu např. finanční prostředky strukturálních fondů Integrovaného regionálního operačního programu. Klíčové jsou však schopnosti obcí a zřizovatelů – schopnost definovat a realizovat opatření směřující k začleňování socioekonomicky znevýhodněných, schopnost přípravy kvalitních projektů, včasná reakce na demografický vývoj ve svém regionu i komunikace se zákonnými zástupci dětí. Cílem MŠMT pro následující období bude podporovat zřizovatele v rozšiřování kapacit MŠ prostřednictvím dotační podpory, a to s ohledem na využití národních a evropských finančních prostředků ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj v těch lokalitách, kde je trvalý převis poptávky po umístění dětí v předškolních zařízeních (MŠ, dětská skupina).

Zvyšovat podíl dětí zapojených v povinném předškolním vzdělávání

Období předškolního věku dítěte je jednou z nejdůležitějších vývojových etap člověka. Účast na předškolním vzdělávání patří mezi hlavní předpoklady pro zvládnutí základního vzdělávání. Předškolní vzdělávání podporuje zdravý rozvoj osobnosti dítěte, jeho mentální, tělesný i citový rozvoj, osvojování základních pravidel chování, mezilidských vztahů a hodnot. Neúčast na předškolním vzdělávání může mít negativní dopady nejen na zapojení dítěte do povinného vzdělávání, ale i na zapojení se do společnosti jako takové. Přestože ve srovnání s členskými státy Evropské unie patří Česká republika k zemím s nejvyšším podílem dětí v předškolním vzdělávání, je podpora zvyšování účasti na předškolním vzdělávání a současně podpora začleňování dětí ze skupin a lokalit ohrožených sociálním vyloučením jedním z nejdůležitějších cílů v této oblasti. Problematické zavedení povinného předškolního vzdělávání byla věnována v roce 2018 tematická zpráva ČŠI,³⁶ z níž vyplynulo, že do předškolního vzdělávání se nepodařilo ve školním roce 2017/2018 zapojit 3 % dětí z populačního ročníku, pro něž byl poslední školní rok povinný. Zároveň se tyto nezapojené děti ve značné míře rekrutují právě z rodin ohrožených sociálním vyloučením.

Cílem je proto navázat na předchozí opatření, pomocí nichž bude možné zlepšovat možnosti začlenění sociálně znevýhodněných dětí předškolního věku a současně zvyšovat účast na předškolním vzdělávání. Jedním z intervenčních nástrojů v této oblasti byl projekt zahájený v roce 2016 Inkluzivní a kvalitní vzdělání v územích ze sociálně vyloučených lokalit, který byl podpořen z operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělání, přínosnou byla z tohoto ohledu i novela školského zákona z roku 2016, která zavedla povinné předškolní vzdělávání pro děti, které do začátku školního roku dosáhnou 5 let věku.

Do konce roku 2020 by mělo MŠMT navrhnout dílčí intervence (organizační, finanční), které budou i nadále posilovat navyšování účasti dětí – především socioekonomicky a kulturně znevýhodněných – na předškolním vzdělávání, budou podporovat sociálně vyloučené lokality (ve spolupráci s OSPOD a NNO), podporovat MŠ při začleňování dětí ze znevýhodněných skupin a navrhnout systém podpory a motivace rodičů, kteří dlouhodobě své děti do předškolního vzdělávání neposílají. Nezbytný bude koordinovaný postup v součinnosti s MPSV, s Agenturou pro sociální začleňování a s dalšími partnery.

³⁵ Podpora efektivního a systémového rozšiřování kapacit MŠ je popsána i v rámci kapitoly A.1 Hlavní cíle změn ve školském rejstříku v letech 2019 – 2023.

³⁶ ČŠI, Dopady povinného předškolního vzdělávání na organizační a personální zajištění a výchovně-vzdělávací činnost mateřských škol za období 1. pololetí školního roku 2017/2018, Praha, květen 2018.

Zkvalitňovat předškolní vzdělávání a eliminovat odklady povinné školní docházky:

Snižování počtu dětí na třídu mateřské školy

V § 2 odst. 1) a 2) novely vyhlášky č. 151/2018 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky, došlo k možnému snižování počtu dětí ve třídách v souvislosti s počtem tříd v MŠ s účinností od 1. 9. 2018. Nejvyšší počet dětí mladších tří let ve třídě MŠ a jeho snižování bude postupovat v souladu s novelou č. 280/2016 Sb. uvedené vyhlášky. Cílem opatření je postupné snížení počtu dětí ve třídě o cca čtyři děti.

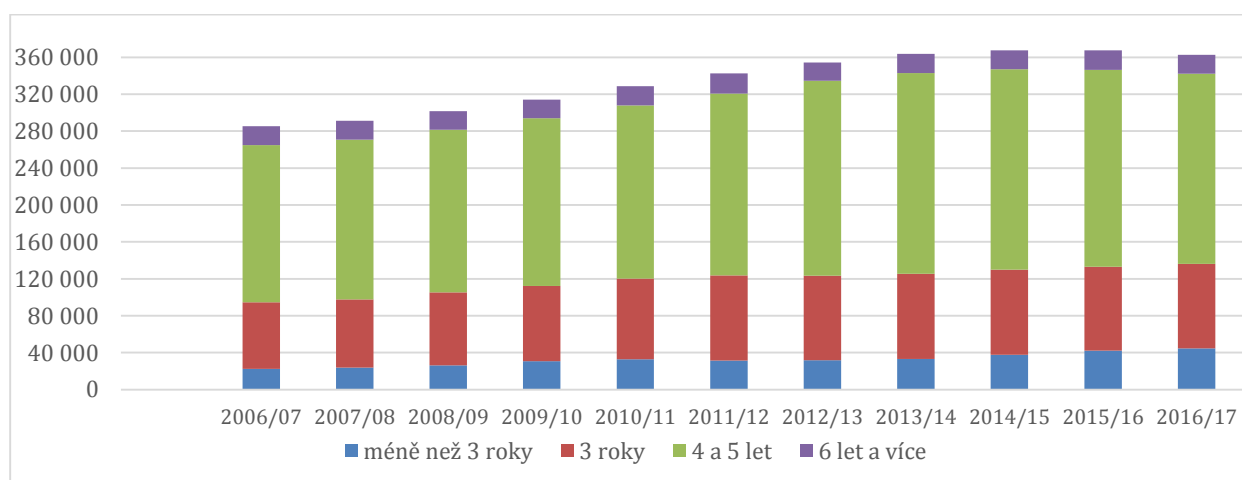
Překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů

Jedná se o doporučení dle možností a podmínek školy, jak mohou ředitelé flexibilně reagovat na aktuální potřeby při rozpisu služeb učitelů. Tento překryv přímé pedagogické činnosti učitelů MŠ je plně zohledněn v reformě financování regionálního školství od roku 2020. Překryv učitelů MŠ však bude možné realizovat již v roce 2019, a to z rozvojového programu MŠMT. Překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů vytváří lepší podmínky k individualizaci vzdělávání včetně důrazu na průběžné formativní hodnocení každého dítěte tak, aby hodnocení průběžně podporovalo jeho další rozvoj a učení.

Eliminovat odklady povinné školní docházky

Česká republika dlouhodobě zaznamenává vysoký počet odkladů školní docházky. Snížení množství odkladů školní docházky lze podporovat důslednou a pravidelně prováděnou pedagogickou diagnostikou každého dítěte či implementací formativního hodnocení v mateřských školách (podpora dítěte pro dosažení školní zralosti), komunikací pedagogů s rodiči předškolních dětí (podpora dítěte ze strany rodičů při přechodu do ZŠ) a důsledným metodickým řízením školských poradenských zařízení (vydáváním doporučení k odkladu školní docházky pouze na základě posouzení školní zralosti dítěte, nikoliv na základě přání zákonných zástupců). Dále je důležitý také předpoklad, že ZŠ přijme dítě na začátku povinného základního vzdělávání bez kladení požadavků, které musí dítě prokázat. V rámci opatření směřujících k eliminaci odkladů je nutné působení na rodiče ve spolupráci a vzájemné interakci MŠ, ZŠ a ŠPZ. Dítě s odkladem nadále musí plnit povinné předškolní vzdělávání v MŠ nebo v přípravné třídě základní školy, kde je cíleně kompenzován důvod odkladu, zásadní je využití role školských poradenských zařízení. Cílem v této oblasti je posílení kompetencí prvostupňových učitelů a podpora inkluzivních opatření (změny v řízení třídy, personální posílení ve třídě, pomůcky pro žáky s OMJ, aj.) v rámci ZŠ, která napomohou přijmout všechny žáky do základního vzdělávání a vzdělávat je tak, aby žáci zažili úspěch.

Graf č. 13: Vývoj počtu dětí v MŠ dle věku v ČR od školního roku 2006/2007 do školního roku 2016/2017

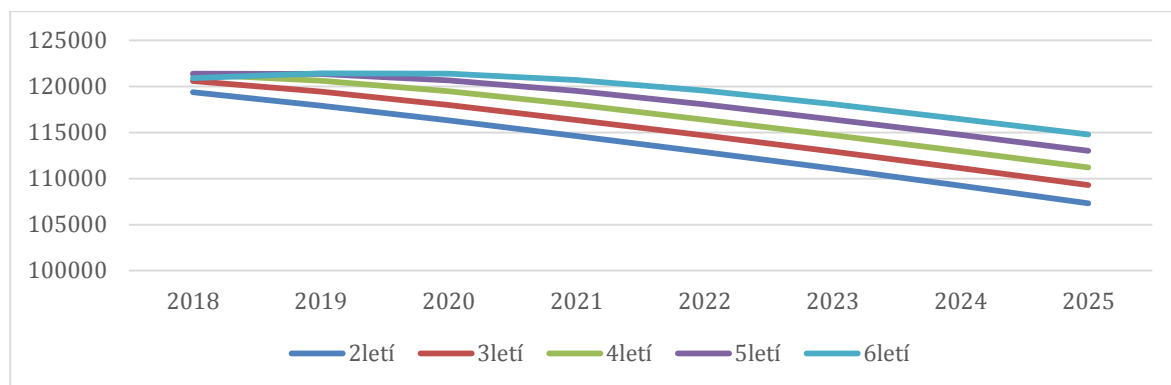

Zdroj: MŠMT

Z výše uvedeného grafu č. 13 vyplývá, že do období školního roku 2015/2016 počet dětí v MŠ kulminoval a současně rostl podíl počtu dětí ve věku tří let a mladších tří let zapojených do předškolního vzdělávání.

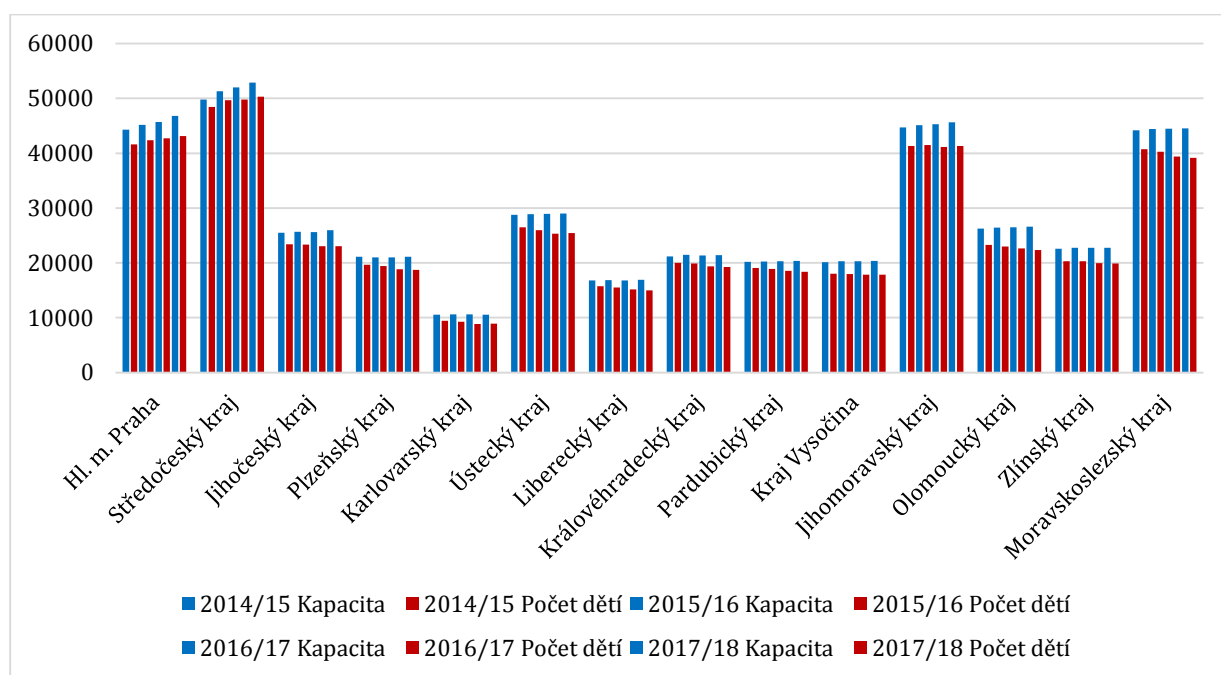
Od školního roku 2016/2017 je naopak zaznamenán postupný pokles počtu populace evidované v tomto segmentu regionálního školství, což bylo způsobeno zejména demografickým poklesem počtu dětí nejsilnější zapojené věkové skupiny čtyři a pět let. Predikci demografického vývoje počtu dětí ve věku od dvou do šesti let do roku 2025 ilustruje níže uvedený graf č. 14.

Graf č. 14: Demografická projekce počtu dětí ve věku 2 – 6 let od roku 2018 do roku 2025

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 15: Vývoj počtu dětí a kapacit v MŠ v krajích od školního roku 2014/2015 do školního roku 2017/2018

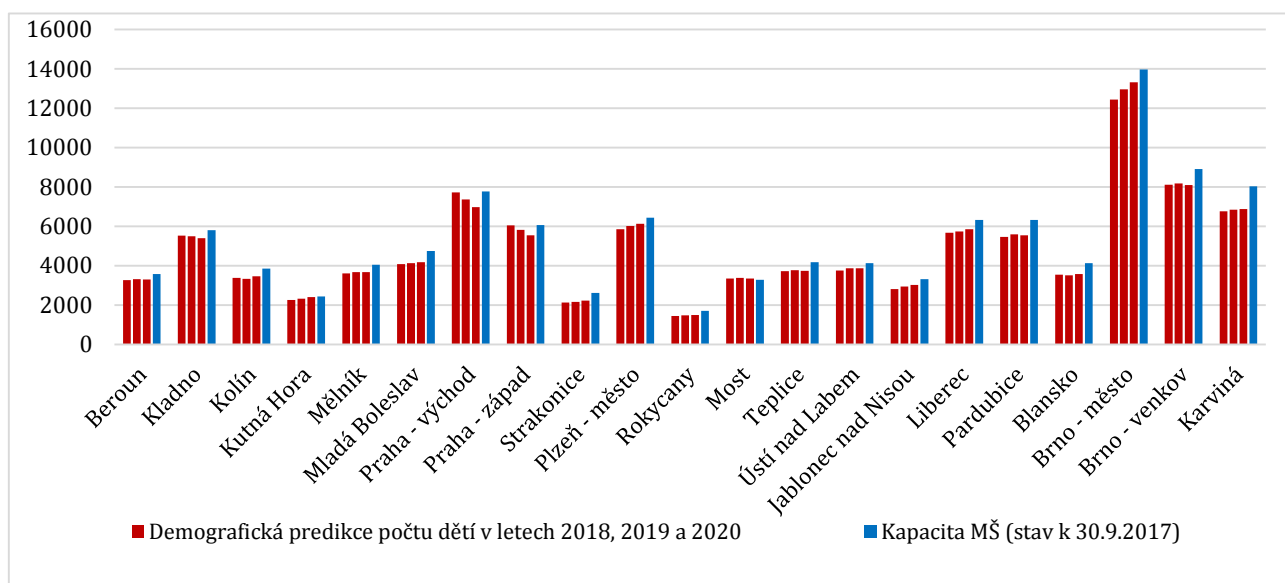
Zdroj: MŠMT

Vývoj počtu dětí evidovaných v MŠ od školního roku 2014/2015 do školního roku 2017/2018 byl napříč kraji velmi rozdílný. Nárůst počtu dětí v MŠ vykazují pouze ve Středočeském kraji a v hl. m. Praha, a to o necelá 4 % ve školním roce 2017/2018 oproti roku 2014/2015. V ostatních krajích je naopak evidován pokles počtu dětí v průměru o 3 %.

Kapacity MŠ se postupně rozrůstají³⁷ a v kontextu jednotlivých krajů se může jevit, že jsou kapacity pro následující období v rámci ČR dostačující. Jednotlivé krajské struktury však vykazují značné regionální rozdíly, a to nejen v ohledu k demografickému vývoji, ale i vývoji počtu dětí zapojených do předškolního vzdělávání a stávající nabídce kapacit.

Predikci demografického vývoje počtu dětí ve věku 3 - 5 let a počty kapacit MŠ³⁸ ve vybraných okresech,³⁹ v nichž by vzhledem k demografickému vývoji nemusel být stávající stav kapacit dostačující, znázorňuje níže uvedený graf č. 16.

Graf č. 16: Predikce vývoj počtu dětí v MŠ ve věku 3 – 5 let ve vybraných okresech od roku 2018 do roku 2020 a počty evidovaných kapacit v MŠ

Zdroj: ČSÚ

³⁷ Od školního roku 2014/2015 do školního roku 2017/2018 v rámci ČR byly navýšeny kapacity MŠ o 2, 2 %, K nejvyššímu nárůstu kapacit MŠ došlo v kraji Středočeském (o 6, 2%) a v hl. m. Praha (o 5, 6 %), v ostatních krajích, přestože je v nich evidován úbytek počtu dětí zapojených do předškolního vzdělávání, jsou vykazovány zvyšující se kapacity mateřských škol, vyjma Plzeňského kraje a kraje Karlovarského, v nichž zapsané kapacity ve sledovaném období poklesly.

³⁸ Stav kapacit v mateřských školách k 30. 9. 2017.

³⁹ Vybrané oblasti zahrnují ty okresy, v nichž demografický vývoj počtu dětí ve věku 3 – 5 let do roku 2020 přesahuje 85 % naplněnosti kapacit v MŠ zapsaných k 30. 9. 2017.

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
B.1 Společně s MPSV vytvořit efektivní model péče o děti v předškolním věku	B.1.1 Podporovat zřizovatele při zajištění kapacit MŠ v místech, kde bude v následujících letech trvalý převis poptávky po umístění dětí do MŠ, tedy dětí ve věku od tří do šesti let	Analýza dostupnosti kapacit MŠ, finanční podpora potřebným obcím	Průběžně do roku 2023	Státní rozpočet, IROP	MŠMT, MPSV, MMR, zřizovatelé, kraje
	B.1.2 Dokončit diskuzi s MPSV o systémovém uspořádání péče o děti ve věku do tří let. Kromě možnosti umístění dětí mladších tří let v MŠ využít také možnost zvýšení kapacit v dětských skupinách zřizovaných podle zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině	Návrh koncepce systémového řešení předškolního vzdělávání + dohoda o spolupráci			
B.2 Zvyšovat podíl dětí zapojených v povinném předškolním vzdělávání	B.2.1 Systematicky vyhodnocovat implementaci povinného předškolního vzdělávání s využitím sociálně-vědního výzkumu	Analýza implementace povinného předškolního vzdělávání především s ohledem na sociálně vyloučené lokality (Závěrečná zpráva TAČR)	Průběžně do roku 2025	Státní rozpočet, OP VVV	MŠMT, zřizovatelé, kraje, ČŠI
	B.2.2 Doplnit na základě vyhodnocení dosavadní účinnosti povinného předškolního vzdělávání systém opatření ke zvýšení podílu dětí zapojovaných do předškolního vzdělávání se zaměřením na oblasti sociálních disparit (Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj)	Soubor opatření			MŠMT, OSPOD, NNO
	B.2.3 Ve spolupráci s MPSV přijmout opatření umožňující zvýšení účasti dětí v MŠ (alespoň v posledním ročníku MŠ) ze skupin a lokalit ohrožených sociálním vyloučením (obědy zdarma, snížení či odpuštění úplaty, využití sociálního pracovníka, spolupráce s obecním úřadem - podmíněnost vyplacení sociálních dávek docházkou dětí do MŠ,...)	Společné stanovisko MŠMT a MPSV o vzájemné spolupráci se zapojením OSPOD			
	B.2.4 Zvyšovat kompetence pedagogů MŠ ke vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí				
B.3 Zkvalitňovat předškolní vzdělávání a eliminovat odklady povinné školní docházky	B.3.1 Postupně snižovat počet dětí ve třídě MŠ (24 > 20) a směřovat k individualizovanému vzdělávacímu přístupu,	Novela právního předpisu	Každoročně od roku 2021	Státní rozpočet, OP VVV	MŠMT
	B.3.2 Podporovat prostřednictvím vzdělávacích programů pedagogy MŠ ve využívání kvalitní a průběžné pedagogické diagnostiky jako specifické formy formativního hodnocení				
	B.3.3 Podporovat časové překrývání činnosti dvou učitelů v jedné třídě MŠ, a to v rozsahu 2,5 hodiny denně		2019		
	B.3.4 Zavést jednotné diagnostické standardy pro školská poradenská zařízení (+ jejich promítnutí do RVP PV)	Jednotné diagnostické standardy	Do roku 2020		

	B.3.5 Poskytovat metodickou podporu učitelům v MŠ při implementaci změn RVP a zavedení diagnostických standardů	Počet proškolených učitelů (ze státního programu implementace RVP)	Do roku 2022		
	B.3.6 Podporovat prvky polytechnické výchovy a rozvoj digitálních kompetencí ve vzdělávání dětí v MŠ	Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě	2021		

C. Základní vzdělávání

Prioritní cíle v oblasti základního vzdělávání vycházejí ze Strategie 2020 preferující omezení vnější diferenciací v základním vzdělávání a jsou v souladu s Programovým prohlášením vlády z června 2018, jehož cíle jsou zasadit se o maximální rozvoj potenciálu každého žáka. Stále přetrvávajícím problémem základního vzdělávání ovlivňujícím kvalitu vzdělávání především na druhém stupni základních škol je selekce – výběrovost škol a tříd a odchody žáků ze základních škol do různých výběrově zaměřených tříd a vysoký podíl žáků, kteří pokračují v plnění PŠD v nižších stupních na 6 a 8letých gymnáziích. Z provedených zjišťování výsledků žáků 5. ročníku základních škol a 9. ročníku základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií vyplývá, že žáci víceletých gymnázií nepředstavují kvalitativní špičku testované populace a že víceletá gymnázia, kterých je příliš mnoho, již nejsou určena především pro nadané děti, což bylo původně jejich posláním. Výsledky JPZ a výsledky MZ však na druhou stranu ukazují, že žáci víceletých gymnázií dosahují v celoplošných, srovnatelných zkouškách v průměru ve všech předmětech nejlepších výsledků.

Dalším z problémů vzdělávání na 2. stupni je přetrvávající nedostatek výukových aktivit vázaných na pozdější profesní život žáků a nedostatek podpory pro odpovědné profesní a kariérní rozhodování. ZŠ by měla na 1. stupni nabízet kvalitní polytechnické vzdělávání, na 2. stupni zajistit jeho rozvoj a především upevnění vědomostí a dovedností, navíc vytvářet žákům příležitosti pro odpovědné kariérní rozhodování širším uplatněním kvalitního kariérového poradenství (volba povolání nebo dalšího vzdělávání), zařazením výukových aktivit představující jednotlivé profese, odvětví a využití školních poznatků v životě a v práci (motivace pro vzdělávání a přípravu na povolání) a koncepčním důrazem na matematiku a polytechnické vzdělávání (konkrétně zaměřená motivace pro vzdělávání a přípravu na technická povolání v segmentu ohroženém nedostatkem kvalifikovaných pracovníků a odborníků).

Problém úrovně 2. stupňů základních škol není jen v odchodech části žáků ZŠ na víceletá gymnázia. Problémem je také nedostatečná vybavenost škol (oproti víceletým gymnáziím), chybějící učitelé obecně a zejména ti s potřebnou aprobační k výuce a přetrvávající výchovné problémy některých žáků, kteří výuku ostatních problematizují a na jejichž zvládnutí nejsou učitelé dostatečně připraveni. Roli zde hraje i postupné vytlidňování menších obcí a s tím související menší naplněnost škol v těchto obcích, jejímž důsledkem může být problematické zajištění aprobované výuky předmětů.

Dosavadní zkušenosti s uplatňováním společného vzdělávání, které měly umožnit širší zapojení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu, ukazují, že vedle pozitivních efektů inkluze je třeba vnímat a citlivě posuzovat také efekty, které (přes zvyšující se finanční nároky) ovlivňují výsledky vzdělávání. V následujícím období je proto účelné provést věcnou i finanční revizi principů společného vzdělávání s cílem eliminovat nedostatky systému inkluzivního vzdělávání (extenzivní růst počtu podpůrných opatření vyšších stupňů, výrazné mezikrajové rozdíly,⁴⁰ zvyšující se byrokracie, někdy neefektivní spolupráce asistentů pedagoga s učitelem, značné finanční dopady). Při revizi principů společného vzdělávání je nutné zbavit stigmat vzdělávání ve skupinách podle vzdělávacího potenciálu a posílit zejména složku sociální inkluze, umožnit žákům trávit společný čas v rámci všech aktivit, ale nebránit efektivní podpoře nadaných a pracovitých.

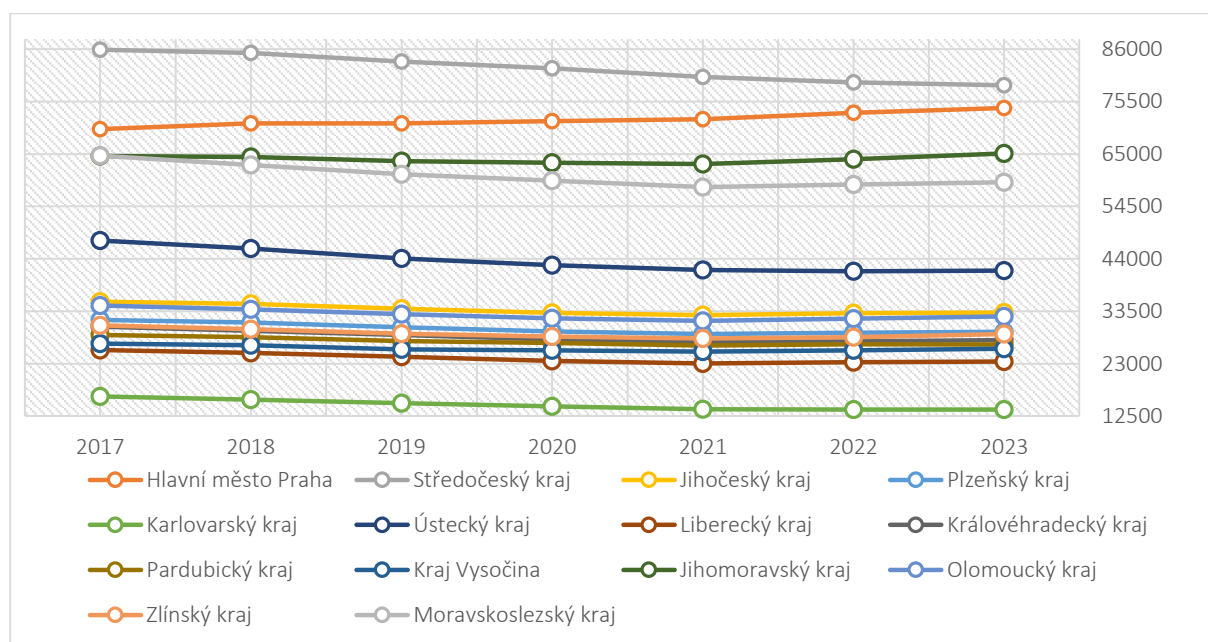
Tématem k řešení by také měly být problémy výchovného rázu zejména u žáků na 2. stupni ZŠ, které někdy znemožňují vzdělávání většinové části třídy. Zvýšenou pozornost je ale třeba také věnovat krajovým rozdílům v rámci PŠD. Krajové disparity ve výsledcích vzdělávání vůči ostatním krajům jsou markantní v Ústeckém a Karlovarském kraji (ale i v některých dalších částech jiných krajů). Vzhledem k tomu, že část žakovské populace zmíněných krajů má problémy s navazujícím středoškolským vzděláváním, je základní vzdělávání jedinou vzdělávací etapou, kterou (byť ne vždy úplně) absolvují. Proto je třeba v těchto lokalitách zavést taková opatření, která by přispěla nejen ke zlepšení úrovně vzdělávání, ale někdy i ke zlepšení docházky do školy.

⁴⁰ Kapitola Společné vzdělávání z pohledu regionů (Analýza společného vzdělávání za období 1. 9. 2016 – 31. 10. 2017), Problematika disparit v oblasti regionálního školství, MŠMT.

V souvislosti se zvyšující se mobilitou stále více narůstá počet žáků s nedostatečnou znalostí českého jazyka vstupujících do procesu vzdělávání. Jedná se nejen o žáky-cizince, ale také o žáky s českým občanstvím, kteří pobývali dlouhodobě v zahraničí a vrací se natrvalo zpět do ČR, a o žáky s českým občanstvím, jejichž mateřský jazyk není čeština. Plnohodnotná integrace těchto žáků do vzdělávacího systému a snižování školní neúspěšnosti je zásadní pro jejich budoucí zařazení do společnosti. V následujícím období bude tedy podpora žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka jedním z prioritních cílů.

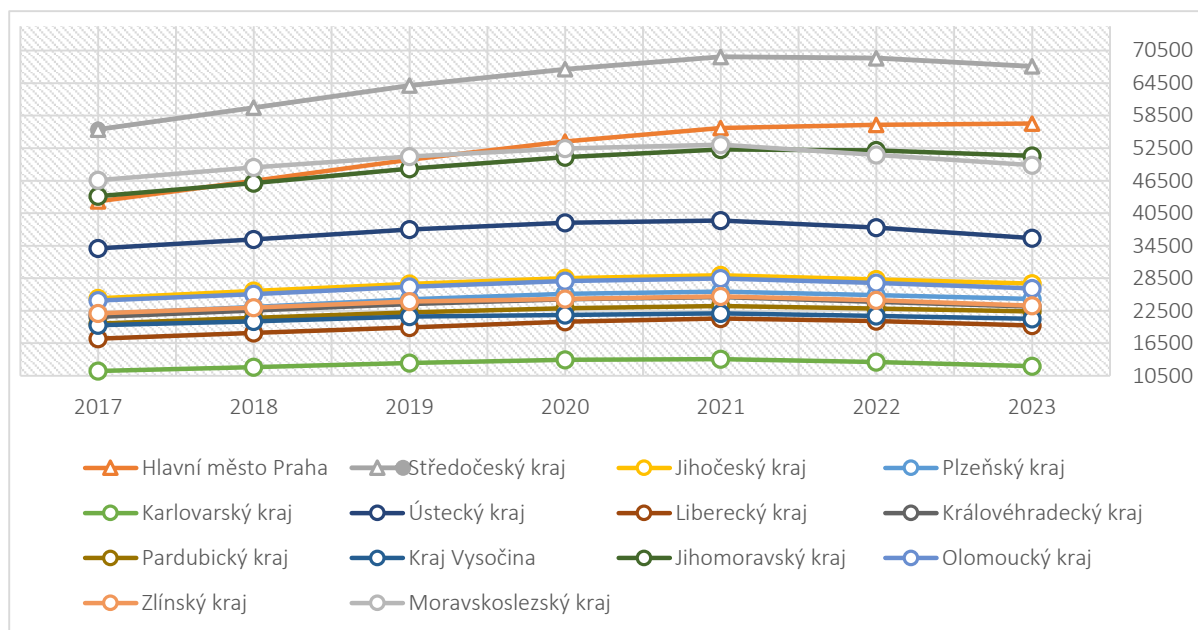
Nadále bude naplňován cíl Strategie 2020 srozumitelněji popsat cíle vzdělávání pokračováním revize Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“) zahájené v období předcházejícího dlouhodobého záměru. Základním cílem je připravit moderní kurikulum, které reaguje na nové společenské potřeby i na vybrané problémy, které byly ve stávajícím vzdělávání identifikovány. Úkolem probíhající revize je nově, jednoznačně a závazně vymezit rozsah a obsah vzdělávání společný pro všechny, který by měl být základem pro individuální rozvoj každého žáka. Změny mají přispět k tomu, aby žáci dosahovali požadovaných výsledků učení, byli vybaveni dovednostmi a postoji potřebnými k celoživotnímu učení a připraveni řešit problémy, přizpůsobovat se změnám a vyrovnávat se s jejich dopady. S ohledem na demografický vývoj a jeho predikce bude potřeba v období Dlouhodobého záměru 2019-2023 také motivovat zřizovatele k důslednému systematickému řízení kapacit ZŠ, aby v období demografických poklesů využívali momentálně dočasně uvolněné kapacity budov škol pro jiné vzdělávací účely.

Graf č. 17: Demografický vývoj počtu žáků ve věku 6 – 10 let v krajích ČR do roku 2023

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 18: Demografický vývoj počtu žáků ve věku 11 – 14 let v krajích ČR do roku 2023

Zdroj: ČSÚ

Prioritní cíle

- Zvýšit kvalitu vzdělávání na 2. stupni základního vzdělávání
- Omezovat vnější diferenciaci a podporovat desegraci v základním vzdělávání
- Odstraňovat v maximální možné míře disparity v průběhu a podmínkách vzdělávání žáků na základním stupni vzdělávání napříč regiony se zaměřením na oblasti s přítomností sociálně vyloučených lokalit
- Podporovat integraci žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka

Zvýšit kvalitu vzdělávání na 2. stupni základního vzdělávání

Hlavním strategickým cílem bude ve spolupráci s fakultami připravujícími budoucí učitele nalézt co možná nejefektivnější řešení situace nedostačujících personálních kapacit základních škol. Systematické řešení vážné situace nedostatku (kvalitních) učitelů je předpokladem účelnosti ostatních níže navržených opatření.

Jedním z prvků řízení kvality základního vzdělávání je Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“) a jeho revize. RVP ZV musí obsahovat cíle vzdělávání, jednoznačně formulovanou a reálnou koncepci a strategii implementace kurikula základního vzdělávání, tedy přenos změn do škol. Při přípravě změn RVP ZV budou brány v úvahu zjištění o výsledcích žáků 5. a 9. ročníků ZŠ a názory odborné veřejnosti.

Ve spolupráci s NÚV budou vytvořeny modelové ŠVP, metodická doporučení tak, aby byla zachována autonomie škol v práci s obsahem vzdělání a metodami vzdělávání. Modelové ŠVP pomohou školám tím, že nebude nutné přepisovat stávající ŠVP.

V souvislosti s implementací inovovaného kurikula bude potřeba systematicky podporovat učitele efektivními programy dalšího vzdělávání s využitím individuálních projektů systémových - Podpora budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v předškolním a základním vzdělávání a Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů.

Významné budou aktivity síťování škol a šíření dobré praxe moderními vzdělávacími programy, které budou využívat záznamů excelentních hodin, projektů nebo jiných vzdělávacích aktivit. Takové programy dalšího vzdělávání bude žádoucí nabízet on-line s dosahem na co nejvíce pedagogů v regionech.

Nutné je propojení kurikula se systémem hodnocení a monitoringu. Na inovovaný RVP ZV musí navázat kritéria hodnocení ČŠI, požadavky na školy (mj. kurikulum) a hodnocení škol (kritéria hodnocení ČŠI) na sebe musí navazovat. Pro podporu dosahování výsledků vzdělávání podle

kurikula bude nezbytné vést učitele k využívání a ovládání postupů kritériálního a formativního hodnocení, které podporuje učení (podrobněji v kapitole F. Hodnocení žáků, škol a školského systému). Dalšími faktory ovlivňujícími kvalitu vzdělávání jsou infrastruktura a materiální vybavenost škol. Nástrojem pro zajištění kvalitativního zlepšení především ve strukturálně postižených regionech budou projekty zjednodušeného výkaznictví (tzv. šablony).

Faktorem ovlivňujícím důležitost základního vzdělání pro pozdější život a profesní uplatnění žáků je jeho obsah. Zaměření obsahu a metodicky dobře zvládnutých výukových aktivit musí reflektovat potřebu udržet a zvyšovat motivaci žáků ke vzdělávání po přechodu z 1. stupně vzdělávání. Obsah i metody dále musí zohlednit využitelnost vzdělání v životě i v práci, a to tak, aby tyto vazby byly žákům srozumitelné a aby vnímali jednoznačné vazby mezi školním vzděláváním, vlastní profesní/kariérou a svým pozdějším životem.

Omezovat vnější diferenciaci a podporovat desegraci v základním vzdělávání

Bude provedena věcná a finanční revize inkluzivního vzdělávání prostřednictvím novelizací zákona č. 561/2004 Sb. a vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, s cílem:

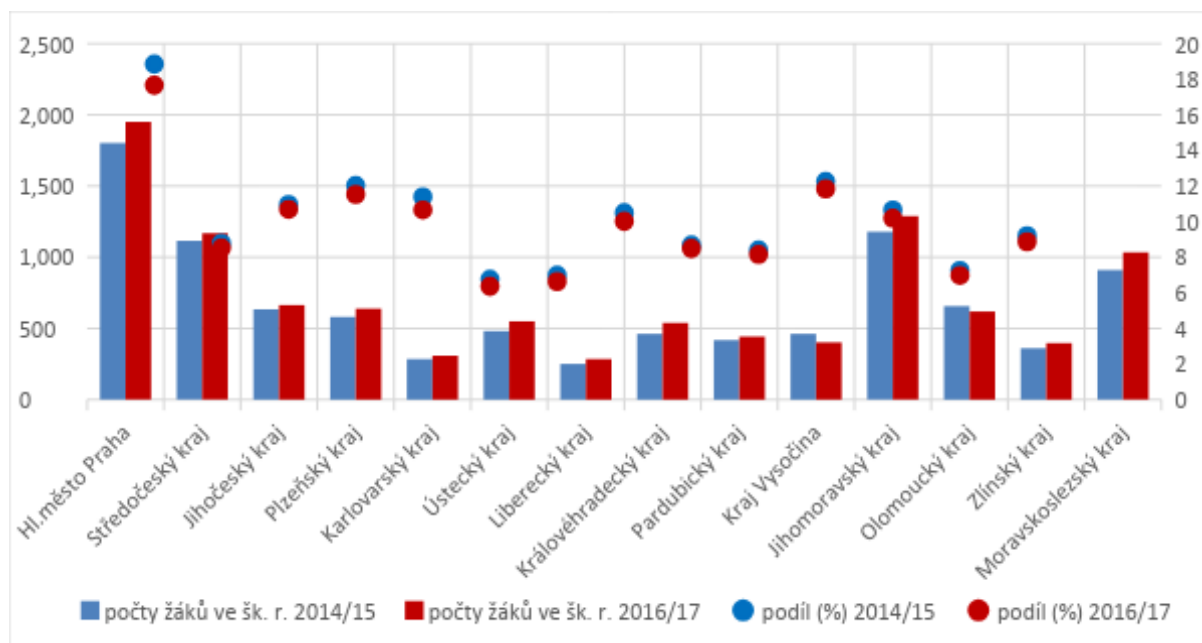
- Snížit administrativu spojenou s inkluzivním vzděláváním;
- vytvořit limity pro nejvyšší povolené počty pedagogických pracovníků (včetně asistentů pedagoga) na jednu třídu;
- v případě přijetí změny školského zákona stanovit nárokovou finanční náročnost podpůrných opatření pro žáky se SVP a pro žáky nadané tak, aby nedocházelo k neúčelným hrazením podpůrných opatření; zodpovědnost v této věci bude delegována na ředitele škol a ŠPZ;
- umožnit speciálním školám přijímat žáky s více druhy postižení (odstranění „jednoduchosti“ speciálních škol), ovšem nadále nebudou moci zařazovat žáky s různými postiženími do jedné třídy;⁴¹
- na základě analýzy finančního zajištění speciálních škol nastavit hlavní parametry jejich další finanční podpory

Odstraňovat v maximální možné míře disparity v průběhu a podmínkách vzdělávání žáků na základním stupni vzdělávání napříč regiony se zaměřením na oblasti s přítomností sociálně vyloučených lokalit

Nadále bude podporováno vzdělávání v ZŠ v sociálně vyloučených lokalitách, aby byl využit potenciál dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí a snížil se vliv případně nežádoucího rodinného zázemí na volbu jejich vzdělávací dráhy. V této oblasti bude třeba přijmout některá nadstandardní opatření zejména v personální oblasti (dobří učitelé s kvalifikační psychologickou a speciálně pedagogickou nadstavbou) a v oblasti spolupráce s pracovníky v sociální sféře (zejména obce a MPSV). Nutné je také podpořit začleňování žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka v základním vzdělávání, jejichž počet se stále zvyšuje. Ke zlepšení situace v této oblasti je třeba nastavit jednotný systém podpory škol k zajištění efektivního vzdělávání žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka a jejich zapojení do vzdělávacího systému a společnosti. V následujícím období bude připraven a pilotně odzkoušen nástroj pro zjišťování úrovně českého jazyka u žáků s odlišným mateřským jazykem (dále jen „OMJ“) za účelem stanovení jazykové podpory. Na základě diagnostiky bude žákům s OMJ poskytnuta podpora ve formě výuky češtiny jako druhého jazyka, pro kterou bude připraveno kurikulum. Současně bude potřeba zajistit vzdělávání pro uživatele diagnostického nástroje. Služby adaptačních koordinátorů a tlumočnicků budou postupně rozšiřovány tak, aby uspokojily poptávku všech škol.

⁴¹ U každého žáka s kombinovaným postižením je primárně stanoven převládající druh postižení, dle něj je zařazen do školy/třídy. Stále platí: Žáci bez mentálního postižení se nevzdělávají ve školách/třídách určených pro žáky s mentálním postižením. Co se týká stupňů PO v jedné třídě, není legislativně omezeno, obecně platí, že žáci s potřebou 4. a 5. stupně PO se ve většině případů vzdělávají ve školách/třídách zřizovaných podle §16 odst. 9, školského zákona.

Graf č. 19: Počty žáků přecházejících na víceletá gymnázia z 5. a 7. ročníků ve školním roce 2014/15 a 2016/17

Zdroj: MŠMT

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
C.1 Zvýšit kvalitu vzdělávání na 2. stupni základního vzdělávání	C.1.1 Nalézt efektivní řešení situace nedostačujících personálních kapacit základních škol, propadu podílu kvalifikovaných a aprobovaných učitelů	Dohoda o dlouhodobém společném koordinovaném postupu MŠMT a fakult připravujících učitele	2021	Státní rozpočet	MŠMT, fakulty připravující učitele
	C.1.2 Revidovat a zjednodušit RVP ZV (a zapojit odbornou veřejnost do přípravy změn RVP) zejména v oblasti matematiky, českého jazyka a cizích jazyků, ale i přírodních věd a informatiky	Vydání revidovaných RVP	2021	Státní rozpočet, OP VVV	MŠMT
	C.1.3 Začleňovat nové technologie do výuky, podporovat využívání digitální technologie s důrazem na rozvoj digitálních kompetencí a informatického myšlení žáků	Vydání revidovaných RVP Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě	2021		
	C.1.4 Připravit modelové ŠVP, ve spolupráci s NÚV, pro základní vzdělávání při zachování autonomie škol v práci s obsahem vzdělání a metodami vzdělávání	Zveřejnění modelového ŠVP např. na metodickém portálu RVP	2022		
	C.1.5 Systematicky podporovat učitele při implementaci inovovaného kurikula, dokončit programy profesního rozvoje pedagogů zaměřené na podporu implementace inovovaného kurikula	Dokončené programy profesního rozvoje pedagogů zaměřené na podporu implementace inovovaného kurikula v oblastech matematiky, přírodních věd, digitální gramotnosti, českého jazyka, cizího jazyka a společenskovedního vzdělávání (6 programů)	od 2021		
	C.1.6 Připravit komplexní analýzu vzdělávání na 2. stupni ZŠ a navrhnout soubor opatření pro zvýšení kvality vzdělávání a zlepšení výsledků vzdělávání na 2. stupni ZŠ	Analýza problémů 2. stupně ZŠ, soubor opatření	2019		
	C.1.7 Navrhnout nástroje pro zvýšení kvality vzdělávání na 2. stupni ZŠ: • Zřízení metodických kabinetů • Zvýšení ONIV na podporu výuky • Více peněz zřizovatelům na materiální vybavu základních škol (výukové materiály, pomůcky apod.) • Kvalifikování a aprobování učitelé (stipendia, platy apod.) • Pomoc (revize) s důsledky inkluze Programy profesního rozvoje pedagogů zaměřené na podporu implementace formativního hodnocení v každodenní praxi škol (viz kapitole F. Hodnocení žáků škol a školského systému)	Projekty zjednodušeného výkaznictví (šablony), rozšíření metodického portálu RVP, zřízení metodických kabinetů	2021		

	C.1.8 Pro přijímací řízení na víceletá gymnázia legislativně ukotvit v rámci jednotné zkoušky centrálně stanovenou hranici úspěšnosti v písemných testech z českého jazyka a literatury a matematiky s prvky testování všeobecných studijních předpokladů, které musí uchazeč dosáhnout jako nezbytné podmínky pro přijetí ke vzdělávání (bude upraveno na základě diskuze o přijímacím řízení)	Podíl žáků odcházejících ze ZŠ na víceletá gymnázia			
C.2 Omezovat vnější diferenciaci a podporovat desegraci v základním vzdělávání	C.2.1 Provést věcnou a finanční revizi společného vzdělávání	Zpráva o dopadech současného stavu společného vzdělávání	2019	Státní rozpočet	MŠMT
	C.2.2 Zjednodušit možné formální a byrokratické postupy pro aplikaci společného vzdělávání	Úprava právních předpisů	2020		
	C.2.3 Zavést standardy pro diagnostické posuzování rozsahu a druhu podpůrných opatření	Návrh standardů a jejich ověření v praxi	2023		
	C.2.4 Navrhnout opatření pro nadužívání služeb ŠPZ – iniciovat jednání k zavedení systému, který povede k monitoringu užívání/nadužívání služeb ŠPZ na základě jedinečného kódu žáka	Návrh systému	2020		
C.3 Odstraňovat v maximální možné míře disparity v průběhu a podmínkách vzdělávání žáků na základním stupni vzdělávání napříč regiony se zaměřením na oblasti s přítomností sociálně vyloučených lokalit	C.3.1 Analýza příčin nedokončeného stupně základního vzdělání žáků ZŠ	Tematická zpráva ČŠI	2019	Státní rozpočet, OP VVV	MŠMT ČŠI
	C.3.2 Dohodnout společný postup s MPSV, MMR, MF, MV ke zlepšení situace žáků ZŠ ve strukturálně postižených regionech s cílem zvýšení vzdělanosti osob žijících v těchto regionech.	Dohoda o spolupráci	2019		
	C.3.3 Cíleně podporovat ZŠ ve strukturálně postižených regionech: • Zvýšení ONIV na podporu výukových aktivit • Kvalifikování a aprobování učitelé (stipendia, platy, příplatky apod.) • Cílená metodická podpora pro zkvalitňování výsledků nejslabších žáků • Motivační programy pro vedení škol, které se problému nedostatečné sociální integrace systematicky věnují • Budování kapacit škol ve strukturálně postižených regionech bude dosahovat zlepšení výsledků vzdělávání u (alespoň 20 % nejslabších) žáků • Výrazná spolupráce s orgány OSPOD (docházka do školy, opatření sociální povahy při absencích žáka apod.)	Zlepšení výsledků (20 % nejslabších) žáků v mezikrajovém srovnání	2023		
C.4 Podporovat integraci žáků	C.4.1 Nastavit jednotný systém jazykové podpory pro školy vzdělávající žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka	Návrh systému jazykové podpory, novelizace právních předpisů	2021		

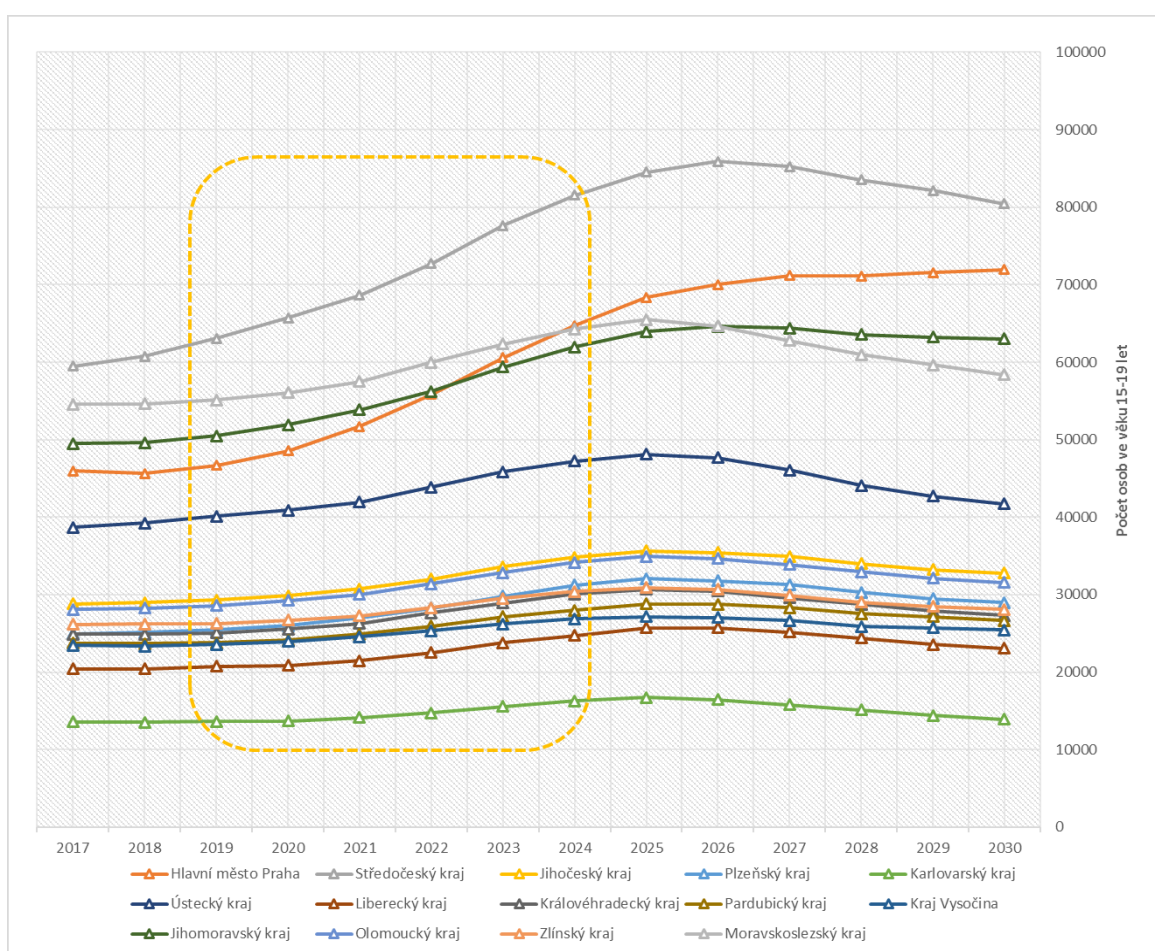
s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka	C.4.2 Připravit kurikulum češtiny jako druhého jazyka, které zajistí, že cíle a obsah jazykové přípravy pro žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka budou na všech školách jednotné.	Vytvoření metodiky + nabídka dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků			
---	---	--	--	--	--

D. Střední vzdělávání

Střední vzdělávání má připravit absolventa na kvalifikovaný výkon povolání a pracovních činností a příp. na jeho další vzdělávání, současně má vytvářet předpoklady pro kvalitní a plnoprávný život, celoživotní učení, samostatné rozhodování a získávání informací. V nárocích na střední vzdělávání se tak odráží potřeba zaměřit se na posilování společných prvků všeobecného základu ve středním vzdělávání, kladení důrazu na rozvoj klíčových kompetencí nejen s ohledem na dlouhodobé uplatnění na trhu práce a další vzdělávání, vytváření vhodných podmínek pro snazší přechod absolventů do zaměstnání, ale také usnadňování přechodu žáků zdravotně a sociálně znevýhodněných do vysokoškolského vzdělávání.

V posledních letech se střední vzdělávání v souvislosti s demografickým vývojem potýkalo s postupným poklesem počtu žáků. Od školního roku 2016/2017, jak již bylo naznačeno v předchozím Dlouhodobém záměru, tento trend ustává a postupně dochází k navyšování počtu žáků, které by mělo dle prognóz trvat do roku 2025.

Graf č. 20 : Vývoj počtu osob ve věku 15-19 let v krajích ČR (2017-2030)

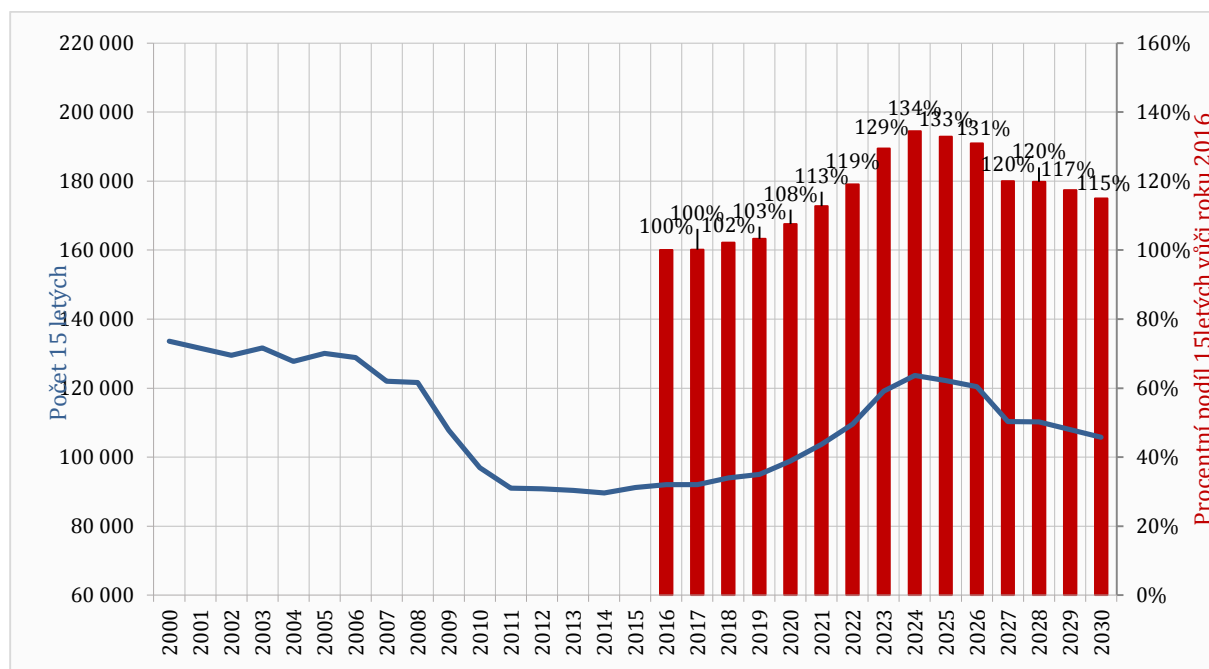

Zdroj: ČSÚ

V roce 2015 bylo dosaženo minima v počtu přijímaných 15letých, a tím by měl být ukončen propad v počtech žáků přicházejících do středních škol. Pokles počtu žáků přijatých do oborů středního vzdělávání trvá několik let a jeho vliv se v současnosti projevuje na poklesu počtu absolventů oborů vzdělání spolu s narůstajícím podílem přijímaných studentů do vysokoškolského studia z absolventů maturitních oborů, to vyvolává nespokojenost zaměstnavatelů, zejména v souvislosti s ožíváním ekonomiky a nárůstem potřeby nových pracovníků. Nárůst počtu žáků však bude nerovnoměrný, největší vzrůst počtu žáků do roku 2024 lze očekávat v krajích Moravskoslezském,

hl. m. Praha a kraji Jihomoravském, naopak jen málo se projevív kraji Karlovarském, Libereckém, Ústeckém, Jihočeském.

Graf č. 21: Demografický vývoj patnáctiletých

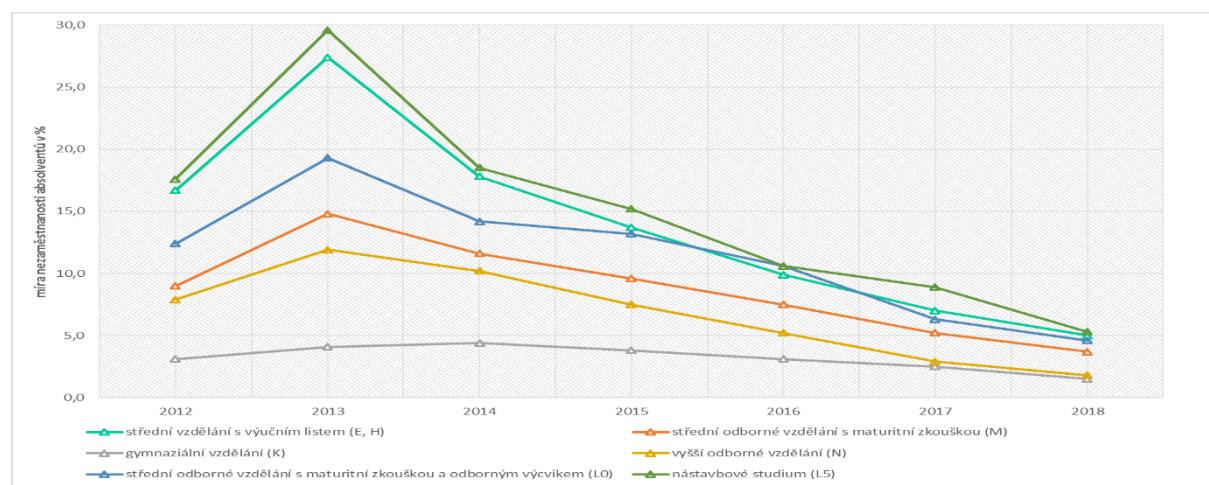

Zdroj: NÚV

Míra nezaměstnanosti absolventů

Se snižující se mírou nezaměstnanosti v celé populaci koresponduje i vývoj podílu nezaměstnaných absolventů.⁴² Od roku 2014 se soustavně snižuje míra nezaměstnanosti absolventů ve všech kategoriích dosaženého vzdělání. V dubnu 2018 bylo evidováno pouze 2685 nezaměstnaných čerstvých absolventů středních a vyšších odborných škol (míra nezaměstnanosti 3,5 %). Podíl nezaměstnaných absolventů se výrazně neliší od celostátního průměru a lze konstatovat, že absolventi přestávají být (alespoň v současné situaci) rizikovou skupinou z hlediska uplatnitelnosti na trhu práce.⁴³

Graf č. 22: Míra nezaměstnanosti čerstvých absolventů v letech 2012 - 2018

⁴² Viz Příloha č. 3 (Graf XII a XIII) Absolventi ve středním a vyšším odborném vzdělávání podle stupně dosaženého vzdělání po krajích a oborech vzdělání.

⁴³ Viz Příloha č. 3 (Graf XIV - XVII) Uplatnitelnost absolventů na trhu práce podle kategorií dosaženého vzdělání.

Prioritní cíle

- Inovovat soustavu oborů vzdělání a revidovat rámcové vzdělávací programy středního vzdělávání
- Zdokonalit systémy přijímacího řízení a ukončování středoškolského vzdělávání
- Zvýšit zapojení zaměstnavatelů a věcně příslušných resortů
- Snížit riziko předčasných odchodů ze vzdělávání

Inovovat soustavu oborů vzdělání a revidovat rámcové vzdělávací programy středního vzdělávání:

Inovace oborové soustavy

V souladu se školským zákonem byla v roce 2005 zavedena dvoustupňová tvorba kurikula, systém tvořící rámcové vzdělávací programy. Odborné kompetence jsou vymezeny na základě kvalifikačních požadavků na povolání nebo skupinu příbuzných povolání, které jsou formulovány sférou práce. Východiskem pro odborné kompetence absolventa jsou profesní profily a integrovaný systém typových pozic. Původních 823 oborů vzdělání zařazených do oborové soustavy bylo redukováno na cca jednu třetinu.

V posledních letech důsledkem postupné automatizace a digitalizace výrobních technologií dochází k výrazným proměnám na trhu práce v požadavcích na absolventy středního odborného vzdělávání. Do soustavy oborů vzdělání jsou nově zařazovány obory vzdělání, které jsou požadovány trhem práce a zůstávají zařazeny obory vzdělání, které již nejsou trhem práce vyžadovány.

Současná praxe ve středním vzdělávání je také poznamenána druhotným štěpením obsahu vzdělávání na úrovni škol (s nesystémovým označením tzv. zaměření). Předchozí reforma soustavy oborů vzdělání v řadě případů sloučila dohromady příbuzné obory, aniž by dbala toho, zda bude možné obor vzdělání nadále považovat za jednotku, kterou může jednotlivec obsáhnout v jediném vzdělávacím cyklu. Školský zákon dosud pojem „zaměření“ výslovně nestanovil a v soustavě oborů vzdělání není toto třídění zavedeno (byť v některých RVP je – nesystémově – tzv. zaměření uváděno). Tím ale jednotlivé obory vzdělání často obsáhly více odborností, jichž často nelze během zákonem předepsané délky vzdělávání dosáhnout současně. Aby se mohlo v rámci takto kumulovaných oborů vzdělání nadále rozlišovat mezi jednotlivými odbornostmi, k nimž vzdělávání vede, mělo by se nově začít uplatňovat – tam, kde to je zapotřebí - tzv. „zaměření“, jehož formální začlenění do oborové soustavy bude součástí nařízení vlády o oborech vzdělání.

Na základě výše uvedených důvodů je účelné připravit návrh soustavy oborů vzdělání, která bude v dohodě s příslušnými decizními orgány a zástupci zaměstnavatelů lépe reagovat na výše zmíněné trendy uplatnění absolventů středních škol. Navrhované členění bude mít navíc pozitivní vliv na procesy přijímacího řízení a ukončování vzdělávání závěrečnou zkouškou a v profilové části MZ.

Revize rámcových vzdělávacích programů

V roce 2016 byl schválen materiál „Návrh revize soustavy oborů a RVP středního odborného vzdělávání“, který popisuje celkové pojetí revizí RVP založené na očekávaných výsledcích učení včetně propojení se soustavou kvalifikací NSK.

V první polovině roku 2017 byly zpracovávány podrobné analýzy vzdělávacích oblastí RVP definující témata, které musí být aktualizovány ve vazbě na požadavky trhu práce a provázanost s kvalifikacemi v NSK. Cílem je lepší uplatnění absolventů na trhu práce a zajištění dostatečné adaptability v prostředí moderního průmyslu. Obsahová aktualizace odborné složky vzdělávání v RVP proběhla v roce 2018, na ni navazuje revize RVP zaměřená i na aktualizaci oborové struktury v provázanosti na potřeby trhu práce i v souvislosti s digitalizací a robotizací nejen výrobní sféry.

Zdokonalit systémy přijímacího řízení a ukončování středoškolského vzdělávání: Snížit administrativní a organizační náročnost systému přijímacího řízení

BUDE UPRAVENO NA ZÁKLADĚ VÝSLEDKŮ DISKUZE.

Do většiny oborů vzdělání s MZ (mimo umělecké obory s talentovou zkouškou) byla od roku 2017 plošně zavedena povinnost konání centrálně zadávané jednotné zkoušky v 1. kole, a to formou písemných testů z českého jazyka a literatury a z matematiky. Platný model jednotné zkoušky předpokládá dva řádné termíny a dva termíny náhradní pro čtyřleté (včetně nástavbových), šestileté a osmileté obory vzdělání. Hranice úspěšnosti, které musí uchazeč dosáhnout pro úspěšné vykonání jednotné zkoušky, není státem centrálně stanovena. Z hlediska uchazečů platí pravidlo, že se z každého písemného testu započítává v obou školách, do nichž uchazeč podal přihlášku, lepší výsledek. Vzhledem k dostatečné kapacitě u převážné části oborů vzdělání (kromě víceletých gymnázií) jsou i do těchto oborů vzdělání přijímání uchazeči s velmi nízkým bodovým hodnocením z písemných testů, obdobně se tak děje i u víceletých gymnázií v některých regionech. Současný systém přijímacího řízení je z hlediska šancí uchazečů hodnocen jako komfortní, avšak za cenu vysoké administrativní, časové i finanční náročnosti. Konstrukce dvou řádných termínů a jednoho náhradního termínu ke každému z nich se ukazuje jako organizačně i finančně extrémně náročná, navíc výsledky uchazečů z let 2017 a 2018 neprokázaly významný vliv dvou termínů na pořadí uchazečů v rámci přijímacího řízení. Současný model započítání lepšího výsledku ze dvou termínů pro stanovení pořadí má vliv na přijetí pouze u několika uchazečů, nebo v některých případech dokonce pořadí pro přijetí vůbec neovlivnil. Počty uchazečů přihlášených k náhradnímu termínu jednotné přijímací zkoušky, zejména pak u víceletých gymnázií, byly velmi nízké.

V následujícím období by mělo dojít ke zvýšení efektivity přijímacího řízení a zejména ke snížení administrativní zátěže jak na straně středních škol, tak na straně CZVV. Dosažení stanoveného výsledku předpokládá některé legislativně-organizační a administrativní změny (např. elektronické přihlášky, snížení počtu termínů zkoušek), které současně přispějí i ke snížení finanční náročnosti přijímacího řízení.

Inovovat systém maturitních zkoušek

BUDE UPRAVENO NA ZÁKLADĚ VÝSLEDKŮ DISKUZE K MZ

V současné době probíhají mezi MŠMT, asociacemi středních škol, sociálními partnery a zřizovateli diskuze nad dalšími změnami v systému státních MZ.

V krátkodobém horizontu do roku 2020 chce MŠMT prosadit v oblasti MZ následující změny:

- úprava termínu pro změnu počtu a struktury zkoušek společné části MZ (dále jen „SČ MZ“ – zavedení tří povinných zkoušek až od jarního zkušebního období 2022 pro všechny obory vzdělání stanovené v nařízení vlády – posunutím účinnosti změny ustanovení § 78 odst. 1 a 2 bude dosaženo sjednocení termínu zavedení povinnosti tří zkoušek SČ MZ u všech oborů vzdělání s dostatečným počtem hodin výuky matematiky podle RVP od jarního zkušebního období 2022;
- změna správního orgánu pro přezkum didaktických testů SČ MZ – smyslem úpravy je sjednocení přezkumného orgánu u závěrečných zkoušek a všech dílčích zkoušek MZ, tj. do budoucna jím budou jen místně příslušné krajské úřady;
- zavedení nového nepovinného zkušebního předmětu SČ MZ „Matematika rozšiřující“ - na základě kladných ohlasů na pokusné ověřování výběrové zkoušky Matematika+ ze středních škol a narůstajícího počtu vysokých škol, které zkoušku akceptují jako kritérium přijímacího řízení, navrhuje MŠMT tuto zkoušku zařadit do maturitního modelu od školního roku 2020/2021, tj. poprvé od jarního zkušebního období 2021.

Podpořit elektronizaci jednotné závěrečné zkoušky

Reforma závěrečné zkoušky v oborech vzdělání s výučním listem proběhla úspěšně za příznivé odezvy odborných škol a zaměstnavatelů. Cílem reformy bylo zajišťovat kvalitu vzdělávání žáků učebních oborů a prestiž učňovského školství. Sjednocení požadavků na obsah závěrečné zkoušky zvyšuje srovnatelnost výsledků vzdělávání v oborech vzdělání s výučním listem a má významný vliv na kvalitu přípravy žáků a jejich dobré uplatnění v praxi. Jednotná zadání vznikají v souladu s rámcovými vzdělávacími programy a kvalifikačním standardem. Jsou připravována ve

spolupráci s učiteli ze škol a s odborníky z praxe nominovanými zaměstnavatelskými svazy. Internetový informační systém zahrnuje redakční systém pro týmovou tvorbu témat, úkolů a otázek pro zadání zkoušek, nástroje na sestavování zadání dle oborů a šablon, zveřejňování zkoušek a zadání, realizaci zkoušek na počítačích, sběr zpětné vazby atp.

V oborech vzdělání, které umožňují získat vzdělání s MZ i výučním listem, bude dokončeno ověřování postupného ukončování vzdělávání ve třetím ročníku jednotnou závěrečnou zkouškou a ve čtvrtém ročníku MZ.

Části systému IIS NZZ jsou postaveny na platformě Silverlight, jejíž vývoj byl již před několika lety ukončen a do roku 2020 bude ukončena i podpora ve všech běžných prohlížečích. Z tohoto důvodu MŠMT podpoří inovaci informačního systému nové závěrečné zkoušky (dále jen „NZZ“), aby mohl být i nadále využíván všemi uživateli. Za tímto účelem již byla provedena analýza stávajícího stavu systému a jeho požadavků, jejímž výsledkem je materiál „Analýza systému IIS NZZ“, dostupný v Národním ústavu pro vzdělávání (dále jen „NÚV“).

Zvýšit zapojení zaměstnavatelů a věcně příslušných resortů

Absolvent střední odborné školy, který vstupuje na trh práce, by měl být již v rámci vzdělávacího procesu připravován tak, aby byl dobře uplatnitelný, schopný pružně se adaptovat na nové podmínky, reagovat na nové tendence a trendy a aby byl připraven dále se rozvíjet a vzdělávat. K tomu je ovšem nezbytné dobře fungující propojení mezi sférou vzdělávání a světem práce, umožňující školskému systému reagovat na měnící se požadavky a potřeby trhu práce. Přitom je důležité, aby vazba byla oboustranná a komunikace mezi sférou práce a sférou vzdělávání byla funkční a efektivní. Vzhledem k tomu MŠMT iniciovalo uzavření dohody mezi zástupci zaměstnavatelů (Hospodářská komora ČR – dále jen „HK ČR“, Svaz průmyslu a dopravy ČR – dále jen „SPO ČR“, Agrární komora ČR – dále jen „AK ČR“ a Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů – dále jen „KZPS ČR“) o rozdělení odpovědnosti za jednotlivé oblasti počátečního odborného vzdělávání.

V souvislosti se zvyšováním kvality odborného vzdělávání bude i nadále probíhat inovace praktického vyučování ve vazbě na profesní uplatnění korespondující s vymezeným okruhem souvisejících povolání a očekávanými, zdůvodnitelnými potřebami trhu práce. Implementací prvků ECVET dojde k zavedení portfolia žáka, stanovení standardů pro hodnocení výsledků žáků na bázi kompetencí, včetně vytvoření vzorových formulářů s využitím jednotek učení. Součástí tohoto opatření bude vytvoření standardu kvality firemních pracovišť, na kterých probíhá praktické vyučování. I nadále budou vytvářeny podmínky k zapojování vyššího počtu odborníků z praxe do výuky a realizace stáží pedagogických pracovníků ve firmách.

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
D.1 Inovovat soustavu oborů vzdělání a revidovat rámcové vzdělávací programy středního vzdělávání	D.1.1 Inovovat oborovou strukturu středního vzdělávání	Novela nařízení vlády č. 211/2010 o soustavě oborů základního, středního a vyššího odborného vzdělávání	2022	Státní rozpočet	MŠMT
	D.1.2 Připravit a zveřejnit ve spolupráci s NÚV modelová ŠVP pro vybrané obory vzdělání středního vzdělávání	Počet vytvořených modelových ŠVP	2022	Státní rozpočet, OP VVV	MŠMT
	D.1.3 Systematicky podporovat učitele při implementaci inovovaného kurikula, dokončit programy profesního rozvoje pedagogů zaměřené na podporu implementace inovovaného RVP	Programy profesního rozvoje pedagogů zaměřené na podporu implementace inovovaného RVP a metodickou podporu v oblasti změn obsahu výuky plynoucích ze změn kurikula a metodickou podporu začlenění a vyhodnocení nových nebo inovovaných odborných kompetencí do výuky a podporu rozvoje digitální gramotnosti	2023	Státní rozpočet, OP VVV	MŠMT
	D.1.4 Začleňovat nové technologie do výuky, podporovat využívání digitální technologie s důrazem na rozvoj digitálních kompetencí a infromatického myšlení žáků	Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě	2021		
D.2 Zdokonalit systémy přijímacího řízení a ukončování středoškolského vzdělávání	D.2.1 Vyhodnotit dopady a efektivitu stávajícího systému přijímacího řízení	Analytická zpráva	2019	Státní rozpočet	MŠMT
	D.2.2 Připravit návrh legislativně-organizačních a administrativních změn pro úpravu systému přijímacího řízení	Novela školského zákona	2021		
	D.2.3 Elektronizovat systém podávání přihlášek na SŠ	Webové rozhraní pro elektronické podání přihlášky	2021		
	D.2.4 Navrhnout změny modelu MZ	Koncepce MZ	2019		
	D.2.5 Provést změnu správního orgánu pro přezkum didaktických testů SČ MZ	Novela ŠZ	2021		
	D.2.6 Nejpozději do konce roku 2020 provést inovaci informačního systému NZZ s cílem nahradit komponenty systému založené na Silverlight	Funkční inovovaný informační systém NZZ	2020		
D.3	D.2.7 Dokončit ověřování postupného ukončování vzdělávání ve třetím ročníku jednotnou závěrečnou zkouškou a ve čtvrtém ročníku MZ a jeho implementace do soustavy oborů středního vzdělávání	Novela nařízení vlády č. 211/2010 o soustavě oborů základního, středního a vyššího odborného vzdělávání	2022		
D.4	D.3.1 Vytvořit standard kvality firemních pracovišť	Schválený standard	2025	Státní rozpočet	MŠMT

Zvýšit zapojení zaměstnavatelů a věcně příslušných resortů	D.3.2 Rozvíjet obsah, rozsah a kvalitu praktického vyučování	Zavedení portfolia žáka Vytvoření standardu pro hodnocení žáka Revize RVP v oblasti praktického vyučování	2025	Státní rozpočet, OP VVV	MŠMT, ČŠI
	D.3.3 Rozvíjet spolupráci se zástupci zaměstnavatelů s oporou o Dohodu o rozdělení odpovědnosti za jednotlivé oblasti počátečního vzdělávání (mezi HK ČR, AK ČR, SPD ČR a KZPS ČR)	Zapojování zaměstnavatelů do řešených oblastí v odborném vzdělávání na úrovni MŠMT a OPŘO	Průběžně		
	D.3.4 Iniciovat systémové zapojení věcně příslušných resortů (dle vazby odvětvového členění a oborové soustavy) do podpory příslušně zaměřených škol nebo oborů	Akční plán o mezipřesortní podpoře odborného vzdělávání	2021		
	D.3.5 Iniciovat zapojení zaměstnavatelských svazů do přímé a nepřímé podpory škol	Dohoda o spolupráci	2021		
D.4 Snížit riziko předčasných odchodů ze vzdělávání	D.4.1 Analyzovat příčiny předčasného ukončování školní docházky	Analýza předčasného ukončování školní docházky	2022		MŠMT
	D.4.2 Navrhnout efektivní opatření k eliminaci předčasných odchodů ze vzdělávání	Návrh opatření k eliminaci předčasných odchodů ze vzdělávání	2023		MŠMT

E. Vyšší odborné vzdělávání

Vyšší odborné vzdělávání (dále jen „VOV“) prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání pro výkon náročných činností. V současné době je akreditováno okolo 300 vzdělávacích programů, nejvíce pro oblast ekonomiky a podnikání, dále zdravotnictví a sociální práce.

Počet studentů vyšších odborných škol (dále jen „VOŠ“) ve všech formách vzdělávání ve školním roce 2017/2018 dosáhl 19 870, z toho v denní formě vzdělávání bylo zapsáno 12 901 studentů a v ostatních formách vzdělávání 6 969 studentů. Největší počet studentů se vzdělával ve vzdělávacích programech zdravotnických oborů vzdělání. Míra nezaměstnanosti absolventů vyššího odborného vzdělání dosahovala v dubnu 2018 hodnoty 1,8 %.

V roce 2017 byla vyhlášena v rámci OP VVV výzva pro vyšší odborné školy, jejímž cílem je připravit koncepční projekty zaměřené na inovace vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání v souladu s požadavky trhu práce prostřednictvím modularizace kreditního systému hodnocení, rozšiřováním nabídky kombinované a distanční formy vzdělávání, realizace výuky v cizích jazycích, podpory podnikatelského přístupu, inovace odborných praxí, tvorby otevřených digitálních odborných učebních zdrojů a vytvoření minimálního vědomostního standardu pro obory vyššího odborného vzdělávání. Výstupy jednotlivých aktivit koncepční výzvy pro VOŠ budou využity ze strany MŠMT pro vytvoření koncepce VOŠ, která bude implementována do vzdělávací soustavy, pro posílení postavení vyšších odborných škol ve vzdělávací soustavě a rozvoj akreditovaných vzdělávacích programů se zaměřením na regulovaná povolání.

Prioritní cíle

- Provést inovace v nových akreditovaných programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce
- Umožnit lepší prostupnost mezi středním a vyšším odborným vzděláváním
- Propojit proces akreditace vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání se zápisem do školského rejstříku

Provést inovace v nových akreditovaných programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce⁴⁴

Stejně jako u středního odborného vzdělávání důsledkem postupné automatizace a digitalizace výrobních technologií dochází k výrazným proměnám na trhu práce, a tím i k proměnám požadavků na absolventy vyššího odborného vzdělávání. Zavádění moderních technologií bude mít dopad i na častější změny profesí, které budou absolventi vyšších odborných škol vykonávat. Vzhledem k těmto dopadům je potřeba dbát na začlenění nových prvků odborné přípravy v nových akreditovaných programech.

Při aktualizaci vzdělávacích programů VOV je účelné brát v úvahu nové potřeby trhu práce související s digitalizací a robotizací (nejen) výrobní sféry, ale také nové technologie ve zdravotnictví, potřeby, které bude vyžadovat stárnoucí populace, ale i modernizace společnosti jako celku (BIM, facility management apod.).

Velmi důležité je upevňování vazby VOŠ na trh práce prostřednictvím realizace různých forem praxí na pracovištích zaměstnavatelů (včetně stínování) a mapování inovací a nových trendů. Inovace praxí bude realizována ve vazbě na profesní uplatnění korespondující s vymezeným okruhem souvisejících povolání a očekávanými, zdůvodnitelnými potřebami pracovního trhu.

Ve vzdělávacích programech je v následujícím období také možné zvýšit prostupnost programů s Národní soustavou kvalifikací (dále jen „NSK“), byť profesní kvalifikace v této úrovni vzdělávání ještě nejsou příliš rozvinuty, s případným umožněním uznávání těchto kvalifikací.

Umožnit lepší prostupnost mezi středním a vyšším odborným vzděláváním

Současné právní předpisy neumožňují akreditovat jednoleté nebo dvouleté vzdělávací programy v rámci vyššího odborného vzdělávání, které by navazovaly na dosaženou úroveň vzdělání

⁴⁴ Plánování kapacit oborů vyššího odborného vzdělávání je popsáno i v rámci kapitoly A.1 Hlavní cíle změn ve školském rejstříku v letech 2019 – 2023.

v příbuzných oborech vzdělání středního odborného vzdělávání. V praxi se tak stává, že v průběhu studia na vyšších odborných školách studenti/absolventi příbuzných oborů středního vzdělávání v nižších ročnících absolvují učivo shodné s učivem absolvovaným ve vyšších ročnících středního vzdělávání. Je to způsobeno tím, že ke studiu ve vyšších odborných školách jsou přijímáni i absolventi jiných, nepříbuzných oborů středního vzdělání, kteří musí dané vzdělávací oblasti absolvovat. Naopak ti, kteří dosáhli příbuzného středoškolského odborného vzdělání, jsou přijímáni do vyššího ročníku VOV. Za těchto okolností postrádá ustanovení § 92 odst. 1 školského zákona smyslu, protože se učivo ve vzdělávacích programech VOV kvalitativně neodlišuje od středoškolského učiva.

To se ukázalo např. jako problematické především v oborech vzdělání připravujících budoucí absolventy k výkonu regulovaných povolání, například obor vzdělání s MZ Praktická sestra a obor vzdělání Diplomovaná všeobecná sestra.

Z uvedených důvodů zkvalitnění prostupnosti mezi středním a vyšším odborným vzděláváním je žádoucí přizpůsobit VOV danému stavu a „legalizovat“ dvouleté až dvaapůlleté vzdělávací programy jako programy odpovídající smyslu § 92 školského zákona. Tato doba studia by odpovídala nově navrhovanému, dosaženému stupni vyššího odborného vzdělání navazujícího na středoškolskou úroveň. Nově koncipovaný stupeň vyššího odborného vzdělání by umožňoval akreditovat dvouleté až dvaapůlleté vzdělávací programy, které budou akceptovat znalost studentů dosaženou v rámci středního odborného vzdělávání a tím se zefektivní doba studia a přípravy na výkon budoucího povolání. Zkrácení doby oborově navazujícího studia VOŠ by odlišilo úroveň dosaženého vzdělání podle EQF na stupeň 5 (bakalářská úroveň vzdělávání by zůstala na úrovni EQF 6). Pro nenavazující obory vzdělání by VOŠ mohla organizovat rozdílový přípravný rok vzdělávání v daném zaměření, po jehož dobu by studentům byl přiznán status studenta (obdobně jako při jazykové přípravě jednoletého pomaturitního studia). Výše uvedené změny vyžadují legislativní úpravu školského zákona a navazujících předpisů.

Propojit proces akreditace vzdělávacího programu VOV se zápisem do školského rejstříku

Je potřeba propojit činnost akreditační komise s řízením o zápis akreditovaného oboru vzdělání do školského rejstříku, aby nedocházelo ke kolizi mezi dlouhodobou koncepcí MŠMT a průběhem řízení o zápisu do školského rejstříku na jedné straně a akreditačními mechanismy VOV na straně druhé.

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
E.1 Provést inovace v nových akreditovaných programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce	E.1.1 Přizpůsobit činnost akreditační komise požadavkům na vzdělávání v souladu s požadavky trhu práce	Nově akreditované vzdělávací programy	2020	Státní rozpočet	MŠMT
	E.1.2 V návaznosti na revizi oborové soustavy středního vzdělávání, na potencionální duplicity s vysokoškolskými obory a požadavky trhu práce revidovat soustavu oborů vzdělání pro vyšší odborné vzdělávání ⁴⁵	Novelizace nařízení vlády o soustavě oborů vzdělání č. 211/2010 Sb.	2022	Státní rozpočet	MŠMT
	E.1.3 Inovovat odbornou praxi VOŠ podle požadavků modernizace trhu práce a dalším vývojovým trendům	Nově akreditované vzdělávací programy	od 2019	Státní rozpočet	MŠMT
	E.1.4 Zavést povinné portfolio studenta v provázanosti na implementaci prvků ECVET	Implementace portfolio studenta do vyššího odborného vzdělávání			
E.2 Umožnit lepší prostupnost mezi středním a vyšším odborným vzděláváním	E.2.1 U navazujících oborů vzdělání umožnit akreditovat dvouleté až dvaapůlleté akreditované vzdělávací programy	Novela školského zákona a vyhlášky č. 10/2005 Sb. o vyšších odborných školách.	2022	Státní rozpočet	MŠMT
	E.2.2 U nenavazujících oborů vzdělání umožnit absolvování přípravného ročního studia				
E.3 Propojit proces akreditace vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání se zápisem do školského rejstříku	E.3.1 Propojit činnost akreditační komise s řízením o zápis akreditovaného oboru vzdělání do školského rejstříku	Novela školského zákona	2022	Státní rozpočet	MŠMT

⁴⁵ Podpora efektivního a systémového rozšiřování kapacit MŠ je popsána i v rámci kapitoly A.1 Hlavní cíle změn ve školském rejstříku v letech 2019 – 2023

F. Hodnocení žáků, škol a školského systému

Průběžné, důsledné a systematické hodnocení kvality vzdělávání jak na úrovni škol a školských zařízení, tak na úrovni vzdělávací soustavy jako celku, je stěžejním předpokladem pro přijímání takových opatření, která přispívají ke zvyšování kvality vzdělávání každého dítěte, žáka či studenta. Hodnoticí proces je v České republice zajišťován Českou školní inspekcí jako národní autoritou pro hodnocení kvality a efektivitu vzdělávání a vzdělávací soustavy.⁴⁶ Ta v uplynulém období významně inovovala portfolio metod, postupů a nástrojů, s jejichž využitím je externí hodnocení realizováno, a řadu z těchto nástrojů pak zpřístupnila školám a školským zařízením k individuálnímu užívání v rámci autoevaluace, která je rovněž velmi důležitou složkou průběžného hodnocení vzdělávacího procesu.⁴⁷ Další nástroje nezbytné pro komplexní sledování a hodnocení kvality vzdělávání pak ČŠI připravuje v rámci probíhající realizace (2017–2022) individuálního projektu systémového Komplexní systém hodnocení. Výsledkem těchto aktivit bude zejména další propojení externího a interního hodnocení škol a školských zařízení na různých úrovních, dopracování a relevantním aktérům zpřístupněny budou podrobnější metodiky k využití modelu tzv. kvalitní školy a na něj navázaných kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání včetně metodických poznámek a komentářů k těmto kritériím nebo příklady dobré praxe v činnostech konkrétních českých škol a školských zařízení, které mohou v některých kvalitativních kritériích posloužit jako inspirace pro ostatní. Současně budou vytvořeny metody, postupy a nástroje pro hodnocení (interní i externí) podpory, rozvoje a dosahované úrovně v klíčových kompetencích a nástroje pro zjišťování a zohledňování socioekonomického a teritoriálního zázemí na úrovni žáka i školy, které dosud k dispozici nebyly a které jsou přitom pro komplexní hodnocení kvality a efektivitu vzdělávání nezbytné.

Díky širokému portfolio hodnoticích aktivit a díky propojování zjištění a informací z různých typů inspekční činnosti (prezenční inspekční činnost, národní zjišťování výsledků žáků a studentů, mezinárodní šetření výsledků vzdělávání typu PISA apod.) tak může ČŠI poskytovat kvalitativně silné, relevantní a komplexní informace o výkonnosti tuzemské vzdělávací soustavy i jejich jednotlivých složek, na jejichž základě a v souladu s evidence-based principy pak mohou být na jednotlivých úrovních přijímána efektivní opatření.

ČŠI provedla v uplynulém období zásadní změny v taktice a orientaci svých hodnoticích a kontrolních činnostech. Ty spočívají zejména v postupném umenšování významu formálních kontrol a naopak v posilování hodnocení pedagogických procesů a dalších kvalitativních aspektů souvisejících se vzděláváním. Tyto změny v přístupu k realizaci externího hodnocení škol a školských zařízení s sebou přinesly také metodologickou proměnu inspekčních činností založenou na výrazném uplatňování formativních principů při hodnocení a také na poskytování konkrétních forem metodické podpory, která je na formativních prvcích rovněž založena a která by měla být v následujícím období ještě dále posilována.

Hodnoceným subjektům je tak poskytována pravidelná zpětná vazba v podobě vzdělávacího auditu podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání s popisem silných i slabých stránek včetně konkrétních námětů či doporučení ke zlepšení jednotlivých aspektů vzdělávání nebo k udržení vysoké úrovně kvality poskytovaného vzdělávání. Po diagnostice problémů na úrovni školy či školského zařízení a poskytnutí návrhů na jejich řešení pak ČŠI nabízí také konkrétní metodické aktivity, které mohou hodnocené subjekty při zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání využít či přímo realizovat. Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, resortním organizacím, jako je NÚV, CZVV nebo NIDV, zřizovatelům i dalším relevantním aktérům v počátečním vzdělávání pak ČŠI poskytuje pravidelné tematické zprávy reflektující kvalitu a efektivitu v konkrétních

⁴⁶ Je ovšem třeba poznamenat, že proces hodnocení kvality vzdělávání ovlivňují také činnosti a výstupy práce dalších subjektů. Jde zejména o aktivity Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání, Národního ústavu pro vzdělávání, Národního institutu pro další vzdělávání, zřizovatelů, lokálních společenství v rámci Místních akčních plánů a Krajských akčních plánů apod.

⁴⁷ Např. hodnoticí kritéria vycházející z modelu tzv. kvalitní školy, nástroje pro sledování míry podpory, rozvoje a dosažené úrovně žáků ve čtenářské, matematické, přírodovědné, jazykové, informační a sociální gramotnosti, reporty-tiskové sestavy informující o vybraných aspektech kvality vzdělávání v dané škole či daném školském zařízení ve srovnání se školami či školskými zařízeními stejného druhu v rámci daného kraje i celé ČR, systém InspIS SET pro elektronické ověřování výsledků žáků včetně rozsáhlé databanky různě zaměřených testových úloh i celých testů apod.

vzdělávacích tématech či oblastech a také souhrnné kompendium zjištění, dat, informací, závěrů a doporučení týkajících se výkonnosti tuzemského vzdělávacího systému v podobě každoročně zpracovávané výroční zprávy.

Proto i v následujícím období bude všem popsaným činnostem a aktivitám vykonávaným v rámci externího hodnocení škol a školských zařízení i celého vzdělávacího systému věnována patřičná pozornost, přičemž stěžejní procesní prvky externího hodnocení budou nadále posilovány, s důrazem na rozšiřování portfolia metodických aktivit ČŠI.

Inovované pojetí činností ČŠI je tedy motivováno snahou o formativní přístup k hodnocení škol a školských zařízení i vzdělávací soustavy jako takové. Obdobné formativní principy je však třeba uplatňovat také při hodnocení jednotlivých dětí⁴⁸, žáků či studentů ze strany jejich pedagogů.

Kvalitní a kontinuální zpětná vazba a průběžné formativní hodnocení poskytované učitelem konkrétnímu dítěti, žáku či studentovi jsou nepochybně jedním z rozhodujících článků v procesu vzdělávání každého člověka. Jakkoli má s ohledem na účel, kterému slouží, svůj nezpochybnitelný význam i sumativní hodnocení, pro zvyšování kvality vzdělávání dětí, žáků a studentů a pro jejich kvalitativní rozvoj směřující k dosažení potřebných znalostí, dovedností, schopností a kompetencí je třeba především promyšleně poskytované hodnocení formativní. To totiž dětem, žákům a studentům přináší v průběhu vzdělávání pravidelnou a srozumitelnou zpětnou vazbu, kvalitativní informace o jejich učebním pokroku nebo stagnaci a rovněž motivaci k dalšímu vzdělávání, včetně naznačení cest, jimiž by se měli pro zvýšení efektivity vlastního vzdělávání vydat. Z dlouhodobých zjištění ČŠI i dalších institucí ovšem vyplývá, že formativní hodnocení není v současné době ve školách a školských zařízeních příliš rozvinuto, a sumativní forma hodnocení převládá i tam, kde by naopak formativní hodnotící principy mnohem lépe nasměrovaly dítě, žáka či studenta k úspěšnějšímu vzdělávacímu procesu. V následujícím období proto bude významná pozornost věnována právě problematice formativního hodnocení dětí, žáků a studentů.

Systematické hodnocení a srozumitelná, účelná a formativní zpětná vazba jsou důležitými nástroji také pro kvalitní práci každého učitele, a tím i pro efektivitu vzdělávání jako takového. Průběžné formativní hodnocení by tak mělo být poskytováno také pedagogům ze strany vedení škol a školských zařízení, tak, aby na jeho základě bylo možné stanovit cíle dalšího odborného a profesního růstu pedagogů. Také v této oblasti jsou ovšem dle zjištění ČŠI velké rezervy, neboť ani reflektivní činnosti směrem k pedagogům, ani následné metodické aktivity, které by vedly ke zvyšování kvality učitelské práce, nejsou ze strany vedoucích pedagogických pracovníků vykonávány systematicky, efektivně a účelně. Tedy i rozvoj formativního hodnocení učitelů ze strany vedoucích pedagogických pracovníků je jednou z priorit pro následující období. Podobně podstatnou součástí kvality pedagogické práce je i zvyšování dovedností pedagogů reflektovat svoji vlastní činnost a vést konstruktivní a profesionální dialog s kolegy.

Systém jakéhokoliv hodnocení plní svoji pozitivní roli jedině tehdy, pokud se se zjištěnými výsledky dále pracuje a navazují na ně opatření směřující ke zvyšování kvality. To platí na každé úrovni hodnocení vzdělávání (dítě/žák/student, škola, vzdělávací systém). Zvýšení efektivity všech jednotlivých úrovní hodnocení vzdělávací soustavy závisí především na správné interpretaci zjišťovaných a analyzovaných informací, na smyslu, souvislostech a důslednosti jejich využívání a na těsné spolupráci všech aktérů vzdělávání.

Na kvalitu počátečního vzdělávání tedy bude do značné míry i v následujícím období pohlíženo optikou vzdělávacích výsledků, kterých děti, žáci a studenti dosahují. Systematické zjišťování výsledků vzdělávání v profilových i neprofilových vzdělávacích oborech národního kurikula, stejně jako hodnocení úrovně dosažené žáky či studenty ve stěžejních gramotnostech (čtenářská, matematická, přírodovědná, jazyková, informační a sociální), budou nedílnou součástí zpětnovazebných procesů s cílem poskytovat objektivní informace o naplňování cílů vzdělávání i očekávaných výstupů dle jednotlivých rámcových vzdělávacích programů. Zapojení České republiky do realizace mezinárodních šetření typu PISA pak poskytne mezinárodní rámec pro srovnání výkonnosti tuzemské vzdělávací soustavy. Relevantní informace a výstupy z těchto

⁴⁸ V kontextu formativního hodnocení se zpravidla nehovoří o dětech v mateřských školách, neboť v nich se sumativně prakticky nehodnotí. Na druhou stranu platí, že ani v předškolním vzdělávání není formativní hodnocení opřené o adekvátní znalosti a dovednosti v oblasti pedagogické diagnostiky vykonáváno dostatečně efektivně, a proto je v tomto textu formativní vzdělávání vztahováno i k mateřským školám a dětem, které jsou v nich vzdělávány.

ověřování, spolu s dalšími kvalitativními podklady z hodnoticích činností ČŠI, budou poskytovány jak školám pro další využití při přijímání opatření ke zvyšování kvality vzdělávání na úrovni školy, tak tvůrcům vzdělávacích politik a dalším aktérům působícím na úrovni vzdělávací soustavy k přijímání adekvátních opatření založených na evidence-based postupech. I nadále se bude zvyšovat podíl aktivit souvisejících s propojováním dat z různých typů šetření a kvalita tzv. sekundárních analýz, které mají potenciál přinášet velmi relevantní doporučení pro práci škol, školských zařízení i celého vzdělávacího systému.

Prioritní cíle

- Podporovat kulturu externího i interního hodnocení kvality vzdělávání založenou na formativních prvcích, podporovat formativní hodnocení na všech úrovních
- Podporovat a rozšiřovat metodický rozměr práce České školní inspekce
- Hodnotit školy a školská zařízení optikou vzdělávacích výsledků, a to i v mezinárodním kontextu
- Důsledně pracovat s výsledky a výstupy externího i interního hodnocení na všech úrovních a přijímat k nim evidence-based opatření

Podporovat kulturu externího i interního hodnocení kvality vzdělávání založenou na formativních prvcích, podporovat formativní hodnocení na všech úrovních

Důležitým cílem pro následující období je kontinuální realizace formativně orientovaných zpětnovazebných hodnoticích procesů jak na úrovni externí, tak na úrovni interní, a zároveň podpora propojování externího a interního hodnocení s cílem sbližovat pohledy na kvalitu ve vzdělávání, resp. na podstatné parametry, které kvalitu ovlivňují. Obě formy hodnocení mají v evaluačním procesu nezastupitelné místo. V následujícím období dojde k významné podpoře realizace interního hodnocení škol s tím, že autoevaluační aktivity by měly být v optimálním případě vykonávány s využitím stejných metod, postupů a nástrojů, s nimiž pracuje i hodnocení externí realizované ČŠI. Takový postup pak zajistí postupné sjednocování pohledu na důležité prvky kvality ve vzdělávání a významně podpoří rozvoj autoevaluační kultury tak, jak je patrná např. ve finském vzdělávacím systému. Externí pohled na kvalitu škol a školských zařízení prostřednictvím hodnoticích činností ČŠI pak nabízí vnější zpětnou vazbu k tomu, jak se daří autoevaluační aktivity na úrovni školy či školského zařízení realizovat a na jejich základě přijímat opatření ke zvyšování kvality vzdělávání. Vedle toho pak stojí hodnocení škol a školských zařízení ze strany jejich zřizovatelů, kteří by v optimálním případě rovněž měli pracovat se stejnými hodnoticími nástroji, které budou využívat jak školy a školská zařízení, tak ČŠI. Při všech hodnoticích aktivitách je pak třeba dbát na jejich formativní rozměr tak, aby poskytované interní i externí zpětné vazby nebyly jen samoúčelným konstatováním faktů, ale aby mohly být efektivně využity pro kvalitativní rozvoj škol a školských zařízení i profesní a odborné připravenosti jejich pedagogů.

Na úrovni ředitelů škol a školských zařízení stále nabývají na významu jejich schopnosti a dovednosti v oblasti hodnocení, poskytování zpětné vazby a následného metodického vedení pedagogických pracovníků. V následujícím období tedy bude výrazně podporována schopnost ředitelů využívat formativní hodnocení a následně zaměřit profesní rozvoj učitelů na zjištěné nedostatky a slabé stránky podmínek, průběhu a výsledků vzdělávacího procesu v dané škole či daném školském zařízení za účelem zvýšení kvality poskytovaného vzdělávání. Stěžejním úkolem v této oblasti bude především prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (které nebude omezováno pouze na kurzy metodického charakteru realizované mimo školu, ale které bude zaměřeno také na moderní formy profesního rozvoje pedagogů realizované přímo ve škole) seznamovat pedagogické pracovníky s principy formativního hodnocení, metodickými postupy a způsoby jeho využívání. Dále bude třeba vytvořit podpůrné materiály uvádějící např. kritéria pro hodnocení různých aspektů žákova výkonu a modelové příklady ilustrující výkon žáka na různých úrovních. Tyto metodické dokumenty ovšem bude možné implementovat až v době, kdy budou učitelé dostatečně vnímat smysl a cíle formativního hodnocení, neboť v opačném případě by se z těchto nástrojů mohly stát pouze samoúčelné administrativní zbytečnosti (checklisty) bez formativního efektu.

Podpora zavádění formativního hodnocení bude i nadále realizována také prostřednictvím výzev Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (např. Budování kapacit pro rozvoj škol II, vyhlášeno 2017), ve spolupráci s ČŠI budou připraveny také nové šablony (resp. nové návrhy na jejich využití) zaměřené na podporu formativního hodnocení ve školách a školských zařízeních (další vzdělávání pedagogických pracovníků, vzájemná spolupráce, sdílení zkušeností). V rámci center kolegiální podpory, která budou plnit roli formativních skupin, vzniknou metodické dokumenty pro postupné zavádění formativního hodnocení. Metodické materiály budou mapovat důvody, které brání zavádění formativního hodnocení ve školách, postupy vhodné pro jeho uplatňování, příklady inspirativní praxe účastníků center kolegiální podpory nebo podklady pro programy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen „DVPP“) zaměřené na formativní hodnocení.⁴⁹

Nabídka DVPP, které realizuje NIDV, bude zahrnovat témata objasňující základní principy a východiska formativního hodnocení, v nichž je hodnocení pojímáno jako pozitivní prvek motivace, zaměřuje se na stanovení výukových cílů a sledování pokroků a podporuje u dětí, žáků a studentů zodpovědnost a rozvoj kompetence k učení.

Podporovat a rozšiřovat metodický rozměr práce České školní inspekce

Změny nastavené v taktice a orientaci hodnoticích činnostech ČŠI s důrazem na metodický rozměr jednotlivých inspekčních aktivit budou podpořeny konkrétními opatřeními i v následujícím období. Vytvořeny budou specifické tematické kurzy zaměřené na práci s kritérii hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání i využívání dalších disponibilních hodnoticích nástrojů ze strany škol a školských zařízení a jejich zřizovatelů. Sestaveny budou vzdělávací programy pro ředitele a učitele zaměřené na excelenci škol a školských zařízení v konkrétních oblastech definovaných v rámci modelu tzv. kvalitní školy. Metodické aktivity budou podpořeny prezentací příkladů inspirativní praxe konkrétních škol a školských zařízení, včetně sdílení a poskytování metod, postupů a nástrojů, s jejichž využitím bude možné pracovat na zvyšování kvality vzdělávání na úrovni škol a školských zařízení. Prostřednictvím vzdělávacích aktivit využívajících např. didaktický potenciál úloh uvolněných z mezinárodních šetření se podpora posune až na úroveň vybraných vzdělávacích oborů či oblastí a jednotlivých učitelů. Školy budou motivovány k autonomní realizaci elektronického zjišťování výsledků žáků a studentů jako standardního nástroje průběžné evaluace. Vytvořen bude komplexní metodický web, který nabídne školám a školským zařízením množství inspirace pro zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání a školských služeb, který bude doplněn o vzorové dokumenty typu modelového školního vzdělávacího programu nebo stěžejních atributů tvorby efektivně sestaveného školního řádu.

Hodnotit školy a školská zařízení optikou vzdělávacích výsledků, a to i v mezinárodním kontextu

V následujícím období bude pokračovat pravidelná realizace národního zjišťování výsledků žáků a studentů různých ročníků základních, středních i vyšších odborných škol zaměřeného na ověření míry dosažení očekávaných výstupů dle příslušných rámcových vzdělávacích programů v profilových i neprofilových vzdělávacích oborech, ve vzdělávacích oblastech i vybraných gramotnostech. Výstupy z těchto zjišťování budou využívány jak na úrovni školy, jako diagnostický nástroj identifikující silné i slabší stránky vzdělávacího procesu, tak na úrovni vzdělávacího systému v podobě důležitých informací o naplňování výstupů rámcových vzdělávacích programů, námětů pro úpravy kurikulárních dokumentů i pro tvorbu a realizaci podpůrných metodických nástrojů a aktivit. Školám, které nebudou zařazeny do příslušných testovaných vzorků, bude umožněno autonomní provedení elektronického zjišťování v režimu autoevaluačních aktivit, s obdobnými výstupy, jako v případě ostatních škol, které budou do vzorků zařazeny. Informace o výsledcích vzdělávání budou sloužit jako důležitá reflektivní zpětná vazba ve vztahu k průběhu vzdělávání a podmínkám, které pro něj školy mají. Výstupy a informace z národních testování budou asociovány s výsledky mezinárodních testování poskytujících srovnání s výkonností zahraničních vzdělávacích systémů a s ohledem na jejich

⁴⁹ Veškeré výstupy budou volně přístupné na portálu rvp.cz, případně na dalších metodicky orientovaných webových stránkách provozovaných v rámci resortu školství.

periodicitu i informace o kvalitativních posunech českého vzdělávacího systému s odstupem několika let. Mezinárodní šetření, a stejně tak i národní zjišťování, se přitom nebudou soustředit pouze na výsledky kognitivního charakteru, ale prostřednictvím např. přidružených dotazníků budou k dispozici relevantní informace také o tzv. non-cognitive outcomes (vztah žáků k předmětu, spokojenost učitelů, spolupráce apod.). Relevantní výstupy z národních i mezinárodních zjišťování budou důsledně podrobovány sekundárním analýzám s cílem identifikovat příčiny a souvislosti dosažených výsledků a nabídnout cesty k jejich zlepšování.

Důsledně pracovat s výsledky a výstupy externího i interního hodnocení na všech úrovních a přijímat k nim evidence-based opatření

Veškeré souhrnné výstupy z externího hodnocení škol a školských zařízení i vzdělávacího systému jako takového budou na úrovni řízení vzdělávací soustavy analyticky vyhodnocovány s cílem využít relevantní data, informace a zjištění reflektující situaci v přímé pedagogické praxi k efektivnímu nastavování a korigování vzdělávacích politik státu. Data budou prezentována takovou formou, která je pro školy a školská zařízení srozumitelná a využitelná. Školy a školská zařízení pak budou podporovány v práci s výstupy externího hodnocení i autoevaluačních aktivit s cílem přijímat k nim opatření, která budou mít potenciál odstranit identifikované kvalitativní nedostatky a průběžně zvyšovat kvalitu vzdělávání a služeb, které poskytují.

Na obdobných principech budou stát také činnosti dalších institucí v rámci resortu školství, jako je CZVV. To bude i v následujícím období analyzovat data z MZ i přijímací zkoušky s využitím centrálně zadávaných jednotných testů, s cílem zajistit výběr budoucích žáků do středního vzdělávání tak, aby odpovídal jejich vzdělávacím předpokladům, znalostem a dovednostem. Výsledky své práce pak bude CZVV prezentovat takovým způsobem, který zvýší jejich využitelnost v rámci pedagogického výzkumu a sekundárně analytických aktivit institucí, které se těmito procesy zabývají. Na straně Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání v následujícím období dojde ke zvýšení kvality a využitelnosti zveřejňovaných dat o výsledcích tzv. jednotné přijímací zkoušky např. tím, že budou zveřejňovány nikoli pouze průměrné výsledky uchazečů za konkrétní školu, ale také průměrné výsledky přijatých žáků. Takový postup umožní efektivnější práci s daty a také účelnější nastavování takových opatření, která budou působit preventivně a umožní podpořit žáky ohrožené školním neúspěchem.

Příjemcem specifických datových souborů pro analytické účely bude i NÚV, kterému jsou pravidelně předávána také data ze zjišťování výsledků vzdělávání realizovaných ČŠI. Ta budou ze strany NÚV důsledně využívána při revizních procesech ve vztahu k RVP, a to ve všech relevantních vzdělávacích oblastech a oborech.

Zřizovatelé mají k dispozici veškeré výstupy z externí hodnotící činnosti realizované v jimi zřizovaných školách a školských zařízeních, na vyžádání od škol (kraje od roku 2017 přímo v informačním systému ČŠI) pak také souhrnné tiskové sestavy-reporty poskytující informace o výsledcích testování realizovaného ČŠI v jimi zřizovaných (podrobněji) i dalších (agregovaně) školách, s možností porovnání (agregovaně) s výsledky škol daného druhu jiných zřizovatelů v rámci příslušného kraje i celé České republiky. S ohledem na skutečnost, že v důsledku regionálního uspořádání byla na kraje přenesena také významná odpovědnost za vzdělávání na svěřeném území (nejen za školy a školská zařízení, které kraje zřizují), poskytuje ČŠI jejich představitelům i souhrnné tematické výstupy s cílem využít příslušné závěry a doporučení k podpoře kvalitativního rozvoje škol a školských zařízení v jednotlivých územích.

Při vyhodnocování stavu, priorit a cílů národních vzdělávacích politik bude v následujícím období významně posílena role MŠMT jako koordinátora všech ostatních aktérů vzdělávání při systematizování, propojování a analyzování všech dostupných dat a informací kvalitativního charakteru s cílem využívat disponibilní národní i mezinárodní datové zdroje k podpoře škol a školských zařízení a ke kontinuálnímu zvyšování kvality vzdělávání v České republice.

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
F.1 Podporovat kulturu externího i interního hodnocení kvality vzdělávání založenou na formativních prvcích, podporovat formativní hodnocení na všech úrovních	F.1.1 Pokračovat v aktivním seznamování škol, školských zařízení i zřizovatelů se soubory hodnotících kritérií a nástrojů používaných ČŠI a podporovat jejich využívání ve vlastních hodnotících aktivitách škol a školských zařízení	Zveřejnění souborů hodnotících kritérií a nástrojů používaných ČŠI na csicr.cz	Průběžně	Státní rozpočet. OP VVV	ČŠI
	F.1.2 Pokračovat v provazování externího a interního hodnocení na základě využití modelu tzv. kvalitní školy a z něj vycházejících kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání ve školách a školských zařízeních	Příprava a zveřejnění takových postupů a metodik, které umožní školám, školským zařízením a jejich zřizovatelům provádět autoevaluační procesy na základě kritérií vycházejících z modelu tzv. kvalitní školy	Průběžně	Státní rozpočet. OP VVV	ČŠI
	F.1.3 Připravit metodiku pro formativní hodnocení žáků ZŠ a SŠ, resp. metodologické nástroje využitelné školami a školskými zařízeními k formativnímu hodnocení v návaznosti na kritéria vycházející z modelu tzv. kvalitní školy (s využitím výstupů projektů financovaných z OP VVV zaměřených na formativní hodnocení)	Metodika formativního hodnocení žáků zveřejněná na Metodickém portálu rvp.cz a také na dalších metodicky orientovaných webových stránkách provozovaných v rámci resortu školství	2020	Státní rozpočet. OP VVV	MŠMT, ČŠI
	F.1.4 Vytvořit podpůrné materiály pro hodnocení různých aspektů žákova výkonu a modelové příklady ilustrující výkon žáka na různých úrovních	Zveřejnění ukázek žákovských prací na portálu rvp.cz a také na dalších metodicky orientovaných webových stránkách provozovaných v rámci resortu školství, a to včetně modelů vhodné klasifikace vzhledem ke vzdělávacím cílům	2020	Státní rozpočet. OP VVV	MŠMT, ČŠI
	F.1.5 Seznamovat pedagogické pracovníky s principy formativního hodnocení včetně metodických postupů, které se k nim váží, a využívání formativního hodnocení důsledně podporovat	DVPP zaměřené na uplatňování formativního hodnocení na úrovni žáka, vzdělávací programy a metodické kurzy realizované v rámci podpory autoevaluačních aktivit	Průběžně	Státní rozpočet. OP VVV	MŠMT, ČŠI
	F.1.6 Zkvalitnit přípravu ředitelů a jejich dalšího profesního rozvoje s důrazem na dovednosti související s pedagogickým vedením a formativním hodnocením	Revidovaný standard studia vedoucích pedagogických pracovníků (tzv. funkční studium) v systému DVPP. Metodické kurzy realizované v rámci podpory autoevaluačních aktivit	2020	Státní rozpočet. OP VVV	MŠMT, ČŠI
F.2 Podporovat a rozšiřovat metodický rozměr práce ČŠI	F.2.1 Pokračovat v poskytování metodické podpory školám a školským zařízením ze strany ČŠI a formy poskytované podpory dále rozšiřovat	Sdílení metod, postupů a nástrojů pro hodnocení, poskytování kvalitativní zpětné vazby, vzdělávací audit silných a slabých stránek škol včetně návrhů a doporučení ke zlepšení, metodické programy pro vedoucí pedagogické pracovníky i různé typy pedagogických pracovníků, inspirace pro zkvalitňování výuky	Průběžně	Státní rozpočet. OP VVV	ČŠI

		v rámci počátečního vzdělávání, s ohledem na příčiny a souvislosti definované při hodnoticích činnostech ČŠI			
F.3 Hodnotit školy a školská zařízení optikou vzdělávacích výsledků, a to i v mezinárodním kontextu	F.3.1 Provádět pravidelná zjišťování výsledků žáků a studentů na ZŠ, SŠ i VOŠ, v profilových i neprofilových předmětech, vzdělávacích oblastech a vybraných gramotnostech, a umožnit následný přístup k testování všem školám, které o to projeví zájem. Výsledky testování poskytovat školám spolu s komentářem k výstupům a doplněnou metodikou pro jejich formativní využití při zkvalitňování vzdělávání	Provedená šetření a testování, tematické zprávy ČŠI. Zajišťování podrobné informovanosti o výsledcích realizovaných testování	Průběžně	Státní rozpočet. OP VVV	ČŠI
	F.3.2 Zjišťování výsledků žáků a studentů doplnit o nástroje umožňující vyhodnotit socioekonomické zázemí na úrovni školy i žáka/studenta	Tematické zprávy ČŠI	2022	Státní rozpočet. OP VVV	ČŠI
	F.3.3 Účastnit se i nadále mezinárodních šetření výsledků žáků a hodnotit kvalitu vzdělávání i v mezinárodním kontextu	Provedená šetření. Tematické zprávy ČŠI	Průběžně	Státní rozpočet. OP VVV	ČŠI
F.4 Důsledně pracovat s výsledky a výstupy externího i interního hodnocení na všech úrovních a přijímat k nim evidence-based opatření	F.4.1 Důsledně pracovat se všemi relevantními daty a informacemi kvalitativního charakteru, příslušná zjištění, závěry a doporučení systematicky vyhodnocovat a diskutovat	Výstupy z činností MŠMT	Průběžně	Státní rozpočet. OP VVV	MŠMT, ČŠI,
	F.4.2 Výsledky testování (tzv. jednotná přijímací zkouška, MZ, národní zjišťování výsledků žáků/studentů, mezinárodní šetření výsledků žáků) průběžně podrobovat sekundárním analýzám s cílem identifikovat slabá místa, příčiny, souvislosti i možnosti ke zlepšení. Výsledky testování i sekundárních analýz důsledně využívat ke zlepšení kurikulární politiky, při revizích rámcových vzdělávacích programů apod.	Tematické zprávy ČŠI Výstupy z činností CZVV, NÚV, NIDV	Průběžně	Státní rozpočet. OP VVV	MŠMT, ČŠI,

G. Rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Společné vzdělávání zavedené novelou školského zákona z roku 2015⁵⁰ představuje legislativní rámec pro diagnostiku a pomoc dětem nejen ze znevýhodněného prostředí.⁵¹ Zásadní úpravu pak přinesla též novela vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, jejímž cílem byla úprava příslušných právních předpisů tak, aby byly uvedeny do vzájemného souladu⁵² a představovaly logický celek pro uplatňování systému podpůrných opatření pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Dílčím cílem novely vyhlášky č. 72/2005 Sb. bylo sjednocení pravidel fungování uplatňovaných v rámci soustavy školských poradenských zařízení, zejména v podobě přesnějších standardů poskytování poradenských služeb školských poradenských zařízení a škol.

Přechod k propojení postupů a přidělování podpůrných opatření se uplatňoval průběžně, jednak v kontextu přípravy odborníků školských poradenských zařízení na využívání nástrojů a postupů prostřednictvím DVPP, jednak metodickými doporučeními. Celý diagnostický proces se orientuje na vymezení potřeby úprav v průběhu vzdělávání žáků v celém spektru znevýhodnění. Volba diagnostických postupů a nástrojů se odvíjí od speciálně vzdělávacích potřeb žáka. Pro podporu moderních diagnostických přístupů a jejich dostupnost pro všechna školská poradenská zařízení byl vyhlášen rozvojový program Vybavení školských poradenských zařízení diagnostickými nástroji v roce 2016, 2018.

V rámci ESF projektu KIPR (Kvalita-Inkluze-Poradenství-Rozvoj) byla v roce 2017 utvořena odborná pracovní skupina, která se podílí na nově utvářeném intervenčním standardu, jenž zpracovává vhodné postupy pro práci s dětmi s různými druhy znevýhodnění a který doplňuje původně zpracované obligatorní diagnózy v NÚV.

NIDV v rámci tématu společného vzdělávání rozšířil nabídku DVPP o mnohá nová dílčí témata. Vzdělávací programy ke společnému vzdělávání lze absolvovat v rámci šablon pro MŠ a ZŠ („balíčky podpory“) nebo akreditovaných vzdělávacích programů pro MŠ, ZŠ, SŠ, ZUŠ a SUŠ. Metodická práce s ŠPZ probíhala průběžně, formou programů DVPP, zpracovaných metodických postupů, metodických setkávání, realizována byla také prostřednictvím setkání s řediteli a s pracovníky ŠPZ v regionech. Organizují se výkladové i workshopové semináře.

MŠMT v roce 2015 schválilo Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016–2018 jako jeden z implementačních dokumentů Strategie 2020. Vychází z priorit stanovených ve Strategii 2020 a podrobněji definovaných opatření v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2015 – 2020. APIV 2016-2018 současně slouží jako naplnění ex-ante podmínek pro Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (dále jen „OP VVV“).

MŠMT v roce 2018 připravilo návrh Akčního plánu inkluzivního vzdělávání na období 2019 -2020, který vychází z priorit stanovených ve Strategii 2020. Úkolem Akčního plánu je implementace opatření na podporu rovných příležitostí a spravedlivého přístupu ke kvalitnímu vzdělávání, včetně opatření prevence předčasných odchodů ze vzdělávání u ohrožených cílových skupin. To vše v návaznosti změn, které přinesla novela zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), účinná od 1. září 2016.

V rámci ESF projektu APIV B (Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi) byla v roce 2017 ustavena Odborná platforma společného vzdělávání složená ze zástupců různých profesních organizací, veřejné správy a univerzit. V roce 2018 připravila podklady pro návrh Akčního plánu inkluzivního vzdělávání na období 2019-2020 obsahující základní směry intervencí v oblasti implementace společného vzdělávání do praxe.

NÚV nabízí pestrou nabídku vzdělávacích programů pro pracovníky školských poradenských zařízení a ŠPP, programy se orientují na práci s diagnostickými nástroji, intervence, metodickou podporu pro všechny druhy znevýhodnění včetně rizikového chování. Současně v projektu APIV A jsou v NÚV připravováni lektori, kteří připravují lektory pro projekt APIV B s tématy zaměřenými na podporu společného vzdělávání.

⁵⁰ Zákon č. 82/2015 Sb.

⁵¹ V režimu dle vyhlášky č. 27/2016 Sb., tedy pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

⁵² Předmětná novela školského zákona a novela vyhlášky č. 27/2016.

Z Analýzy společného vzdělávání za období 1. 9. 2016 – 31. 10. 2017 zpracované MŠMT vyplynulo mj., že ve školním roce 2017/2018 bylo v ČR celkem 4 155 ZŠ, v tom 3 823 běžných a 332 speciálních. Oproti školnímu roku 2016/2017 tak došlo k nárůstu o 32 ZŠ, avšak počet ryze speciálních ZŠ poklesl o 17, z nichž pět ukončilo svou činnost a ostatní se buď sloučily s jinou školou, nebo mají v letošním školním roce i běžné třídy. Dlouhodobým trendem je snižující se podíl žáků s konkrétním znevýhodněním podle §16 odst. 9 školského zákona vzdělávajících se ve speciálních ZŠ (ve školním roce 2015/2016 podíl činil 30,3 %, ve školním roce 2016/2017 to bylo 27,8 %, ve školním roce 2017/2018 již jen 23 %). Naopak postupně narůstají podíly těchto žáků v běžných třídách ZŠ, a to z 69,7 % ve školním roce 2015/2016 na 72,2 % ve školním roce 2016/2017 a 77 % ve školním roce 2017/2018. Ke skokovému přesunu žáků se SVP ze speciálních škol do škol běžných nedošlo. Do běžných škol přešli ti žáci, jejichž znevýhodnění umožňuje vzdělávání s podporou v běžné škole. V řadě případů došlo k úspěšné integraci žáků se SVP do běžných škol – týká se to jak žáků s LMP, tak tělesně postižených, či žáků se smyslovým postižením.

Mezi hlavní úkoly v oblasti vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami jsou jako prioritní stanoveny cíle zefektivnění systému poskytování školských poradenských služeb a implementace společného vzdělávání.

Prioritní cíle

- Zefektivnit systém pedagogicko-psychologického poradenství
- Zefektivnit implementaci společného vzdělávání
- Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech žáků včetně rozvoje jejich tvořivosti

Zefektivnit systém pedagogicko-psychologického poradenství

Efektivní a přínosná implementace společného vzdělávání vyžaduje kvalitní a standardizovanou diagnostiku dětí, žáků a studentů. Systém pedagogicko-psychologického poradenství dosud nevychází ze standardů kvality jednotlivých poradenských služeb. Výstupy diagnostikování se tak mohou napříč regiony i jednotlivými pracovišti lišit i v případě posuzování jednoho klienta. Kvalita poradenských a diagnostických služeb je předpokladem účelného čerpání prostředků státního rozpočtu určených na podporu dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. U financování „speciálních“ škol (popř. tříd) došlo k nepochopení principu podpůrných opatření a systémová podpora speciálního školství byla nahrazena výrazně nákladnější podporou prostřednictvím podpůrných opatření, podporou určenou primárně na společné vzdělávání žáků se SVP v běžných školách po dobu existence zvýšených normativů.⁵³ Nebyla také včas řešena skutečnost, že ŠPZ a školy mají stejného zřizovatele, což může významně ovlivňovat podmínky k přiznávání podpůrných opatření vlastním žákům, a tím dochází k výraznému „zdražování“ speciálního vzdělávání ve školách (a pravděpodobně i ve třídách) zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona.

Z výše uvedeného vyplývá potřeba sjednotit výklad právních předpisů, metodických materiálů a doporučení tak, aby školská zařízení mohla postupovat podle jasných a jednoznačných pravidel. Dále je zapotřebí zintenzivnit metodickou podporu školských poradenských zařízení, rozšířit formy této podpory např. o zveřejňování příkladů dobré praxe,⁵⁴ systém on-line poradenství (konzultace, helpdesk) apod., rozšířit a akcentovat nabídku průběžného dalšího vzdělávání pro pracovníky školských poradenských zařízení s vymezením vzdělávacích priorit.

Dále byly zjištěny poměrně velké rozdíly ve skladbě doporučovaných podpůrných opatření u stejných druhů znevýhodnění. Je tedy třeba zvážit, nakolik rozrůzněnost organizačního uspořádání ŠPZ a rozdíly v personálním obsazení těchto pracovišť mají vliv na poskytované poradenské služby, včetně jejich dostupnosti pro občany. Jako komplikující se jeví také dostupnost zařízení, která je příčinou obtíží v organizaci služeb a je spojena i se zvýšenými finančními nároky, protože pokud má ŠPZ klienta z jiného kraje, musí poskytnout služby i škole. Na základě předemných skutečností byla proto stanovena opatření týkající se řízení školských poradenských zařízení, kvality poskytovaných poradenských služeb, profesního rozvoje

⁵³ Viz Analýza společného vzdělávání za období 1. 9. 2016 – 31. 10. 2017, MŠMT.

⁵⁴ Např. prostřednictvím projektu KIPR.

pracovníků ŠPZ, vytvoření standardu jejich personálního obsazení a v neposlední řadě i zajištění systematické kontroly a hodnocení ŠPZ ve spolupráci s ČŠI.

Systém ŠPZ je organizován různě v různých krajích, odlišnosti ve zřizovatelských kompetencích vedou k prohlubování rozdílů organizace služeb a komplikují jednotné metodické řízení. Zásadním způsobem byly doplněny mechanismy kontroly ŠPZ o možnost revizí dle §16b školského zákona, které na jedné straně umožňují příjemcům výstupů poradenské péče vyjádřit nespokojenost s poskytovanou službou, a na druhé straně poskytují důležitou zpětnou vazbu o funkčnosti ŠPZ v jednotlivých regionech a jejich vzájemném porovnání.

Zefektivnit implementaci společného vzdělávání

MŠMT ve spolupráci s ČŠI a ostatními přímo řízenými organizacemi vyhodnotilo po prvním roce společného vzdělávání jeho podmínky, výsledky a průběh z pohledu kvantity, kvality a finanční náročnosti. Na základě získaných údajů byly připraveny legislativní návrhy k odstranění nejpalčivějších problémů.

Z vyhodnocení je dále patrné, že podpora prostřednictvím asistenta pedagoga je nejčastější formou personální podpory, kterou ŠPZ ve spolupráci se školou a zákonným zástupcem volí, ačkoliv není vždy tou jedinou a často i vhodnou možností podpory žáka. Počet asistentů pedagoga ve všech školách v posledních letech nepřetržitě roste.⁵⁵ Ačkoliv ohledně přínosu asistenta pedagoga pro ostatní žáky ve třídě převažovaly kladné názory, učitelé jsou o tom přesvědčeni méně rozhodně než v případě přínosu pro žáky se SVP. Často to bylo odůvodněno absencí pozornosti věnované ostatním žákům, případně celkovou pasivitou asistenta pedagoga a narušováním výuky komunikací s přiděleným žákem.

V následujícím čtyřletém období patří k prioritním cílům především systematické zkvalitňování společného vzdělávání na základě vyhodnocování dostupných údajů, a za tímto účelem je třeba pokračovat ve zpracování analýz. Legislativní úpravy přispějí k účelnému čerpání finančních prostředků státního rozpočtu zejména při realizaci financování podpůrných opatření personální podpory a financování speciálních (kompenzačních) pomůcek. Ze získaných poznatků vyplynula rovněž potřeba systematicky podporovat profesní rozvoj učitelů v oblasti práce s nadanými a mimořádně nadanými žáky efektivními programy dalšího vzdělávání.

⁵⁵ K 30. 9. 2017 bylo vykázáno 17 725 asistentů.

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
G.1 Zefektivnit systém pedagogicko-psychologického poradenství	G.1.1 Zkvalitnit systém řízení ŠPZ v kooperaci s krajskými úřady	Analýza řízení systému ŠPZ, novelizace právních předpisů	2022	Státní rozpočet, OP VVV	MŠMT, ČŠI, kraje
	G.1.2 Sjednotit kvalitu poskytovaných služeb napříč regiony formou metodického řízení a profesního rozvoje pracovníků ŠPZ	Metodické pokyny			
	G.1.3 Zajistit systematickou kontrolu a hodnocení ŠPZ ve spolupráci s ČŠI	Analýza inspekční činnosti			
	G.1.4 Vytvořit standard kvality poradenských služeb, který bude doplňovat hodnotící kritéria ČŠI uplatňována při hodnocení ŠPZ	Soubor standardů kvality jednotlivých poradenských služeb			
	G.1.5 Vytvořit standard personálního obsazení školských poradenských zařízení	Standard obsazenosti ŠPZ			
	G.1.6 Pokračovat v systematickém profesním rozvoji pracovníků ŠPZ s využitím individuálních projektů systémových	Výstupy z APIV, KIPR			
G.2 Zefektivnit implementaci společného vzdělávání	G.2.1 Pravidelně vyhodnocovat a analyzovat implementaci společného vzdělávání	Analýza inkluze Analýza vzdělávání v MŠ a ZŠ s vysokým zastoupením romských žáků	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT, ČŠI
	G.2.2 Systematicky podporovat profesní rozvoj učitelů v oblasti práce zejména s nadanými a mimořádně nadanými žáky efektivními programy dalšího vzdělávání	Analýza NIDV			
	G.2.3 Realizovat koncepční úpravu pojetí a implementace společného vzdělávání využívající princip sdílení asistentů pedagogů, který směřuje ke skutečné integraci žáka do kolektivu	Analýza společného vzdělávání			
	G.2.4 Podporovat zavádění školních sociálních pedagogů do škol	Novela vyhlášky	2023		MŠMT
G.3 Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech žáků včetně rozvoje jejich tvořivosti	G.3.1 Podpořit další rozvoj nadaných dětí, žáků a studentů	Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě Počet aktivních škol a školských zařízení v oblasti podpory nadání	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT
	G.3.2 Prohlubovat spolupráci zaměstnavatelů se vzdělavateli a mezi vzdělavateli navzájem v oblasti uznávání výsledků zájmového a neformálního vzdělávání také s ohledem na rozvoj a uplatnění nadání. Vytvářet finanční i legislativní podmínky pro zapojení odborných pracovišť, zaměstnavatelů i dalších subjektů v této oblasti	Počet zapojených subjektů	Průběžně	Státní rozpočet, ESF	MŠMT, kraje

	G.3.3 Podporovat vzdělávání výchovných poradců v oblasti karirového poradenství žáků základních a středních škol za účelem zlepšování informovanosti žáků o podmínkách vzdělávání na střední škole, resp. studia na vysoké škole s cílem předcházet předčasným odchodům žáků ze vzdělávání	Nabídka DVPP pro výchovné poradce zaměřená na získávání informací o podmínkách a nárocích vzdělávání na jednotlivých druzích a typech škol a rozvoj dovedností identifikovat vzdělávací předpoklady žáků			
--	--	--	--	--	--

H. Zlepšení podmínek pedagogických pracovníků

Řízení kvality výuky je klíčovou oblastí, která ovlivňuje výsledky vzdělávání. Nejdůležitějším faktorem pro zvyšování kvality vzdělávání dětí, žáků a studentů jsou kvalifikovaní, aprobovaní a motivovaní pedagogičtí pracovníci. Zlepšování jejich pracovních podmínek je jednou z priorit MŠMT. Požadavky na práci učitelů a ředitelů škol se s rychlým rozvojem společnosti i technologií neustále vyvíjejí a rozšiřují, projevuje se nedostatek odborně kvalifikovaných a zejména aprobovaných pedagogických pracovníků. Z dostupných dat vyplývá, že během následujících deseti let opustí učitelskou profesi odchodem do důchodu silné ročníky a výrazný pokles bude pokračovat až do roku 2035.⁵⁶ Počty zájemců o studium a počty zapsaných na učitelských studijních programech vysokých škol mezi lety 2010 a 2016 znatelně klesly. Zároveň však počet žáků v regionálním školství mezi lety 2016 a 2025 vzroste. Z předchozích zjištění vyplývá zvýšená potřeba počtu kvalifikovaných pedagogů při zachování současného poměru počtu učitelů a žáků. Náročné a společensky významné a potřebné povolání učitele je nutné výrazně podporovat a oceňovat, a to jak systémovými opatřeními, tak na úrovni strategického řízení školy budováním optimálních podmínek pro výkon učitelské profese. Tím se bude zvyšovat atraktivita učitelského povolání a zvýší se zájem kvalitních studentů o učitelskou přípravu.

Profesní rozvoj pedagogických pracovníků

S ohledem na výsledky šetření TALIS (2013) a Zprávy OECD o hodnocení vzdělávání v České republice (2012), které konstatují potřebu zvyšování kompetencí ředitelů škol v oblasti pedagogického vedení, byl v březnu 2016 zahájen projekt Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (SRP). Cílem tohoto projektu je mimo jiné podpořit procesy pedagogického vedení (vyhodnocování a plánování dalšího profesního rozvoje pedagogů) jako nedílné součásti strategického řízení rozvoje školy. Na základě výzkumných šetření zaměřených na analýzu vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků provedených v letech 2015–2016 Národním institutem pro další vzdělávání byl dále v lednu 2018 zahájen projekt „Systém podpory pedagogických pracovníků“ (SYPO). Hlavním cílem tohoto projektu je vytvořit, ověřit a implementovat systém ucelené profesní podpory přispívající ke zvyšování profesního rozvoje učitelů a ředitelů škol.

V období naplňování Dlouhodobého záměru 2015-2020 byla do dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků větší měrou začleněna problematika vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, výzvy OP VVV podporují školy ve společném vzdělávání, mentoringu, rozvíjení systému strategického řízení a plánování na úrovni vedení školy, vzájemném sdílení zkušeností, aplikací nových metod ve vzdělávání apod. Dále byla v předešlém období věnována pozornost přípravě budoucích učitelů. V Rámcových požadavcích na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků, byl posílen podíl řízené a reflektované pedagogické praxe na celkové době přípravy (nejméně na 8 %). Podpora pedagogických praxí je také jednou z aktivit výzvy „Pregraduální vzdělávání I“. V centru zájmu v období platnosti Dlouhodobého záměru 2019-2023 zůstane oblast DVPP, která by měla v nabídce více směřovat k programům rozvoje dovedností pedagogických pracovníků na poli nových didaktických metod a forem výuky, které povedou k rozvoji klíčových kompetencí a gramotností dětí, žáků a studentů.

Mezi hlavními tématy následujícího období zůstávají podpora začínajících učitelů a vytvoření standardu ředitele s návazností na jejich profesní rozvoj. Plánování profesního rozvoje je zásadním předpokladem pro profesní růst každého pedagogického pracovníka a je opodstatněné jako podmínka zvyšování kvality výuky, i s ohledem na trend zvyšujících se požadavků na odbornou připravenost učitelů. Příklady dobré praxe potvrzují, že systém efektivního plánování profesního rozvoje vyžaduje existenci konkrétní vize rozvoje školy, s níž bude plán profesního rozvoje pedagoga v souladu. Stejně tak je nezbytné, aby pedagogický pracovník sám chápal jeho důležitost a byl na tomto plánu sám aktivně účasten. Jasná, srozumitelná a sdílená vize rozvoje školy poskytující východiska pro plánování profesního rozvoje pedagogů je faktorem, který

⁵⁶ Viz Příloha č. 3 (Graf VII –IX) Věková struktura pedagogických pracovníků ve veřejných mateřských školách, základních školách a středních školách v roce 2017.

umožňuje efektivně plánovat další rozvoj učitelů na úrovni školy a současně zvyšuje individuální porozumění smysluplnosti vlastního rozvoje a aktivní participaci na něm na straně učitelů. Jako velmi důležité se osvědčují nejen podpora vedení školy v oblasti pedagogického vedení jako součásti strategického řízení rozvoje školy, ale dále také zavedení institutu adaptačního období začínajících učitelů – tedy období, v němž jim škola, do níž nastoupili, bude věnovat zvýšenou a systematickou podporu. Toto opatření by mělo pomoci začínajícím učitelům překonat počáteční potíže spojené s nástupem do zaměstnání a školám by mělo pomoci profitovat z nových poznatků a nápadů a často též z nadšení začínajících učitelů.

Odměňování a pracovní podmínky pedagogických pracovníků

Výše odměny za práci je jedním z hlavních faktorů ovlivňujících atraktivitu práce pro osoby, které zaměstnání hledají, a slouží též k motivaci zaměstnanců. Úroveň odměňování zaměstnanců regionálního školství dlouhodobě nedosahuje průměrné úrovně odměňování v celém národním hospodářství České republiky. Důsledkem této skutečnosti je zhoršená možnost sektoru školství konkurovat dalším oblastem národního hospodářství v získávání nových kvalifikovaných zaměstnanců. Průměrný měsíční plat zaměstnanců regionálního školství (veřejných zřizovatelů placených ze státního rozpočtu včetně ESF) nedosahuje celorepublikového průměru mzdy všech zaměstnanců v České republice. Za 1. až 4. čtvrtletí 2017 činil tento poměr 90,4 % celorepublikového průměru. V případě učitelů regionálního školství (placených ze státního rozpočtu včetně ESF) se jednalo o 107,0 % celorepublikového průměru, z toho např. u učitelů MŠ to bylo 91,9 %, u učitelů základních škol 111,3 % a u učitelů středních škol 112,5 %. V posledních čtyřech letech (2014 až 2017) rostl průměrný měsíční plat zaměstnanců regionálního školství pomaleji, než rostl celorepublikový průměr mzdy. Průměrný měsíční plat za roku 2017 dosáhl u pedagogických pracovníků 30 228 Kč, u nepedagogických pracovníků činil 17 509 Kč. Nominální hodnota průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců v celém národním hospodářství České republiky dosáhla za 1. až 4. čtvrtletí 2017 výše 29 504 Kč.⁵⁷

V období naplňování Dlouhodobého záměru 2015-2020 se podařilo posílit finanční prostředky na mzdy pedagogických pracovníků a ve stupnici platových tarifů pedagogických pracovníků přidat dva platové stupně.

Jedním z faktorů ovlivňujících motivaci pedagogických pracovníků i výsledky jejich práce jsou pracovní podmínky – zejména pracovní doba a v ní poměr mezi dobou výkonu přímé pedagogické činnosti a dobou výkonu prací souvisejících s přímou pedagogickou činností. V poslední době se v důsledku změn školské legislativy zvýšily požadavky na obsah práce pedagogických pracovníků a s tím se ještě s větší naléhavostí připomíná potřeba upravit vzájemný poměr obou složek pracovní doby u pedagogických pracovníků vykonávající další odbornou činnost, a to zejména u školních metodiků prevence a výchovných poradců.

Prioritní cíle

- Podporovat komplexní systém ucelené podpory profesního rozvoje učitelů i ředitelů zahrnující všechny prvky profesionalizačního kontinua
- Podporovat procesy strategického řízení rozvoje školy a pedagogického vedení
- Zlepšovat podmínky odměňování a výkonu práce pracovníků v regionálním školství

Podporovat komplexní systém ucelené podpory profesního rozvoje učitelů i ředitelů zahrnující všechny prvky profesionalizačního kontinua

Potřeba kvalitní podpory vyplývá také ze zjištění ČŠI. Hlavním cílem v této oblasti je vytvoření a implementace systému ucelené podpory přispívající ke zvyšování profesního rozvoje vedoucích pracovníků v oblasti strategického řízení rozvoje škol a pedagogického vedení a ucelené podpory učitelů v oblasti oborových didaktik, efektivních forem výuky se zaváděním moderních metod, práce s žáky ohroženými školním neúspěchem, účelné využívání prostředků informačních a komunikačních technologií (dále jen „ICT“), rozvoj kompetencí v oblasti formativního hodnocení, dovednost komunikace se zákonnými zástupci žáků, vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných, prevence rizikových jevů chování a dovednosti v oblasti rozvoje spolupráce učitele

⁵⁷ Výňatky z materiálu Zaměstnanci a mzdové prostředky za 1. – 4. čtvrtletí 2017, MŠMT.

a asistenta pedagoga. Ke zvýšení kvality vzdělávání je dále třeba vytvořit systém podpory začínajících učitelů i jejich uvádějících učitelů (mentorů), organizačně zajistit institucionální, personální a obsahové podmínky pro činnost systému metodických kabinetů a jejich implementaci, vytvořit podporu pro plánování profesního rozvoje ve školách a systém hodnocení práce pedagogů v souvislosti s jejich profesním rozvojem. Pro kvalitní profesní rozvoj učitelů je důležité neustále posilovat kvalitu akreditovaného DVPP a systémově do něho zapojit školy připravující učitele. Podstatné je také posilovat regionální nabídku DVPP i mimo velká centra. Podmínkou úspěchu pedagoga je mimo jiné i personální podpora učitelů při výuce žáků se SVP, týmová spolupráce AP s pedagogy a poradenskými pracovníky školy a jejich pravidelná spolupráce s rodiči žáka se SVP. Nezbytným předpokladem je pak vzájemná vstřícná a otevřená komunikace a metodická podpora pedagogům od poradenských pracovníků školních poradenských pracovišť (dále jen „ŠPP“) a ŠPZ.

Podporovat procesy strategického řízení rozvoje školy a pedagogického vedení

K vysoké kvalitě vzdělávání a vynikajícím výsledkům žáků ve školách výrazně přispívá existence vize školy, která je sdílená všemi zapojenými aktéry, tj. vedením školy, pedagogickými i nepedagogickými pracovníky. Podpora společného plánování rozvoje školy zohledňující a integrující potřeby učitelů, vedení školy, případě dalších aktérů vzdělávací politiky v územích (zřizovatel, MAS, NNO, rodiče dětí a žáků, širší veřejnost), umožňuje řídit pedagogický proces s ohledem na strategické cíle školy. Společně formulovaná a sdílená vize poskytuje vedení školy oporu při plánování opatření zvyšujících kvalitu vzdělávání, budování kultury školy umožňující maximalizovat potenciál každého žáka, zvyšuje atraktivitu školy směrem k veřejnosti, motivuje pedagogy k dalšímu profesnímu rozvoji a prohlubuje spolupráci se zřizovateli a dalšími místními aktéry. V souvislosti s rozvojem strategického řízení a plánování a pedagogického vedení ve školách je třeba v souladu s doporučením OECD zřídit na krajské úrovni organizační struktury poskytující metodickou podporu ředitelům a vedení školy.

Zlepšovat podmínky odměňování a výkonu práce pracovníků v regionálním školství

V následujících letech je prioritním cílem dosáhnout a udržet relaci, aby platy pedagogických pracovníků v roce 2021 dosahovaly nejméně 150 % jejich výše pro rok 2017. Dále je zapotřebí zajistit, aby při rozhodování o zvyšování platů ve veřejných službách a správě byla část objemu finančních prostředků určených na růst odměňování pedagogických pracovníků v regionálním školství vyhrazena na posílení nadtarifních složek platů tak, aby byly vytvořeny vhodné podmínky pro zohledňování rozsahu a kvality práce jednotlivých pedagogů. Snížení rozsahu přímé pedagogické činnosti školním metodikům prevence a výchovným poradcům přispěje k zvýšení kvality stále více využívaných poradenských služeb ŠPP.

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
H.1 Podporovat komplexní systém ucelené podpory profesního rozvoje učitelů i ředitelů zahrnující všechny prvky profesionalizačního kontinua	H.1.1 Identifikovat prioritní vzdělávací oblasti v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků	Identifikovaná prioritní témata DVPP a vytvoření nabídky odpovídajících vzdělávacích programů	2021	Státní rozpočet ESF	MŠMT
	H.1.2 Identifikovat směry prioritních oblastí podpory dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v daném kraji	Podpora krajských zařízení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zejm. z pohledu identifikovaných regionálních potřeb.	2021		Kraje
	H.1.3 Navýšit ONIV na DVPP	Navýšené ONIV	2023	Státní rozpočet	MŠMT
	H.1.4 Podporovat vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti využívání digitálních technologií ve výuce	Realizace DVPP, které budou zaměřené na využívání digitálních technologií ve vzdělávání Jednání s pedagogickými fakultami a Národním akreditačním úřadem pro vysoké školství ve spolupráci s MŠMT	Průběžně	Státní rozpočet, ESF	MŠMT
	H.1.5 Vytvořit organizačně institucionální, personální a obsahové podmínky pro činnost systému metodických kabinetů a jejich implementace	Vytvořená síť metodických kabinetů	2021	Státní rozpočet, ESF	MŠMT
	H.1.6 Vytvořit podporu pro plánování profesního rozvoje a hodnocení práce pedagogů v souvislosti s dosahováním vyšší kvality výuky	Vytvořená a implementovaná metodika „plánování profesního rozvoje“ pro ředitele Plánování profesního rozvoje zahrnuje jak zvyšování pedagogických a oborových dovedností, tak vzdělávání odpovídající aktuálním výzvám (např. rozvoj digitálního vzdělávání)	2021	Státní rozpočet, ESF	MŠMT
	H.1.7 Posilovat kvalitu akreditovaného dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků	Vytvořené a aplikované standardy pro akreditaci studia pro splnění kvalifikačních a dalších kvalifikačních požadavků, Navýšení počtu kontrolovaných vzdělávacích institucí	2021	Státní rozpočet	MŠMT
	H.1.8 Implementovat standard ředitele vycházející z hodnotících kritérií ČŠI jako nástroj pro jejich výběr, vzdělávání a hodnocení	Standard ředitele je uplatňován jako nástroj pro výběr ředitelů, jejich vzdělávání a hodnocení	2022	Státní rozpočet	MŠMT
	H.1.9 Vytvořit systém podpory profesního rozvoje vedoucích pracovníků škol	Vytvořený modulární systém dalšího profesního rozvoje vedoucích pracovníků škol Ustavení stálé konference ředitelů škol	2023 2022	Státní rozpočet, ESF	MŠMT

	H.1.10 Vytvořit systém a podmínky pro podporu začínajících učitelů, podpora uvádějících učitelů	Vytvořená metodika pro adaptační období a systém podpory začínajících učitelů Vytvořený vzdělávací program pro adaptační období začínajících učitelů	2020	Státní rozpočet, ESF	MŠMT
H.2 Podporovat procesy strategického řízení rozvoje školy a pedagogického vedení	H.2.1 Vytvořit systém podpory vedení školy v řízení kvality výuky	Vytvořená metodika strategického řízení a plánování pro vedení školy Plány dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků koncipuje ředitel školy tak, aby vedly v maximální možné míře ke zkvalitňování výuky v dané škole	2021	Státní rozpočet	MŠMT
	H.2.2 Zavést struktury pro podporu strategického řízení ve školách a pedagogického vedení na krajské úrovni	Fungující Centra podpory při krajských pracovištích NIDV	2021	Státní rozpočet	
	H.2.3 Podporovat procesy místního akčního plánování rozvoje vzdělávací politiky v územích a funkční spolupráci v územích	Vytvořené pravidelné platformy pro setkávání zřizovatelů, zástupců škol a místních aktérů	2021	Státní rozpočet, ESF	
H.3 Zlepšovat podmínky odměňování a výkonu práce pracovníků v regionálním školství	H.3.1 Zasazovat se o zvyšování platů pedagogických i nepedagogických pracovníků.	Platy pedagogických i nepedagogických pracovníků dosáhnou minimálně na 150 % jejich výše pro rok 2017	2021	Státní rozpočet	MŠMT
	H.3.2 Zlepšit možnosti škol v rámci nadtarifních složek platu oceňovat větší rozsah a kvalitu práce pedagogických pracovníků	Spolu s rozhodnutím vlády o zvýšení stupnic platových tarifů ve veřejných službách bude rozhodnuto o navýšení objemu finančních prostředků určených na odměňování i na nadtarifní složky platů Vyšší diferenciací v oblasti odměňování ze strany ředitele, za účelem vyššího ohodnocení kvalitní výuky			
	H.3.3 Vytvářet při odměňování podmínky pro zohlednění objemu a kvality práce učitele (výše zvláštního příplatku za třídnictví, výše specializačního příplatku, zařazení nových specializačních činností, podpora začínajících a uvádějících učitelů, snížení přímé vyučovací povinnosti u vybraných specializovaných činností)	Snížení rozsahu přímé pedagogické činnosti školním metodikům prevence a výchovným poradcům			
	H.3.4 Zlepšit platovou perspektivu ve stupnici platových tarifů pedagogických pracovníků				
	H.3.5 Stabilizace personálního zabezpečení systému školního stravování	Nejdříve formou metodického doporučení, posléze formou právního předpisu stanovit minimální personální standard zařízení školního stravování	2020, 2023		

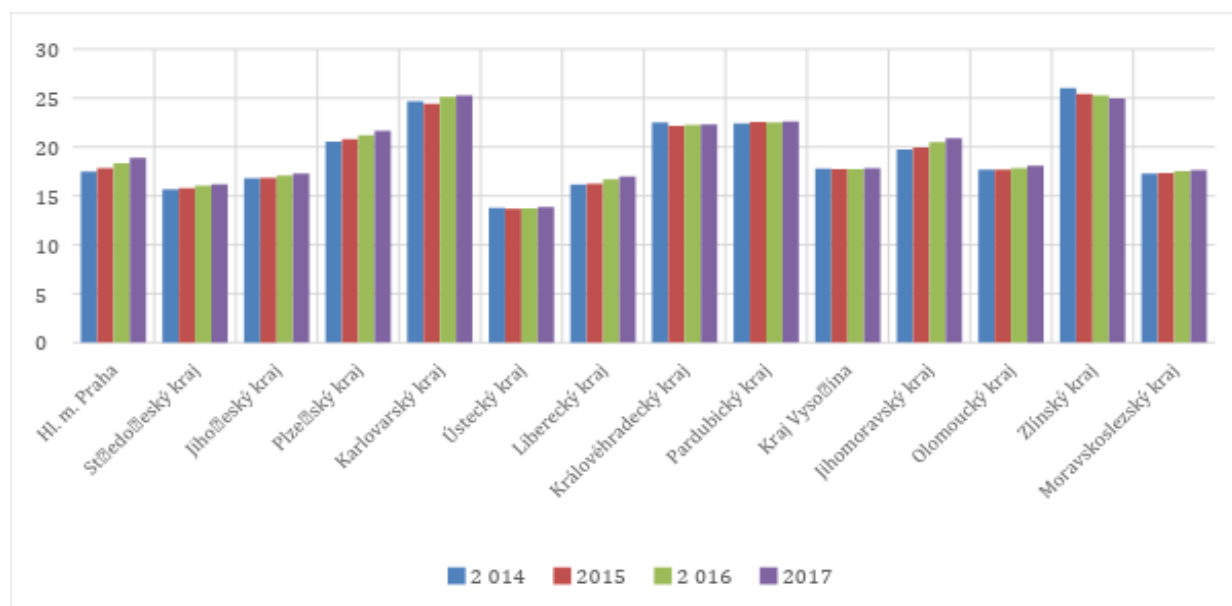
I. Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání

Základní umělecké vzdělávání

Základní umělecké školství je významným článkem vzdělávacího systému, který je určen primárně žákům a studentům nadaným. Počet žáků v základních uměleckých školách (dále jen „ZUŠ“) od roku 2005/06 neustále pravidelně roste. V roce 2005 navštěvovalo ZUŠ cca 216 tis. žáků, v roce 2013 již jejich počet dosáhl téměř 243 tis. a ve školním roce 2017/2018 navštěvuje ZUŠ dokonce více než 251 tis. žáků. V souvislosti s populačním vývojem věkové skupiny 6–18 let, kdy se snižuje počet dětí a mládeže, se zároveň zvyšuje celková míra účasti v základních uměleckých školách této věkové skupiny. Podíl počtu žáků navštěvujících ZUŠ činil v roce 2005 14,5 %, o deset let později tento podíl přesahoval hranici 19,4 %, v roce 2017 podíl počtu žáků navštěvujících ZUŠ poklesl na 19,2 %. V současnosti je nabízeno 274 099 kapacit v ZUŠ, které navštěvuje 251 218 žáků a studentů. V minulém období byla dokončena implementace Rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání (dále jen „RVP ZUV“) do všech ZUŠ. Školy v tomto období vytvářely vlastní Školní vzdělávací programy (dále jen „ŠVP“), jejichž účinnost a soulad s RVP ZUV v praxi budou v následujícím období podrobovat vlastním analýzám, které by měly být podkladem následného hodnocení průběhu a dopadů implementace nového státního kurikula (RVP ZUV).

Další důležitou oblastí zájmu je systematická podpora učitelů v dalším vzdělávání. Nadále je využíván seznam lektorů ZUŠ a doplňován o další lektory a tvůrce metodických materiálů ve spolupráci s Národním institutem pro další vzdělávání.

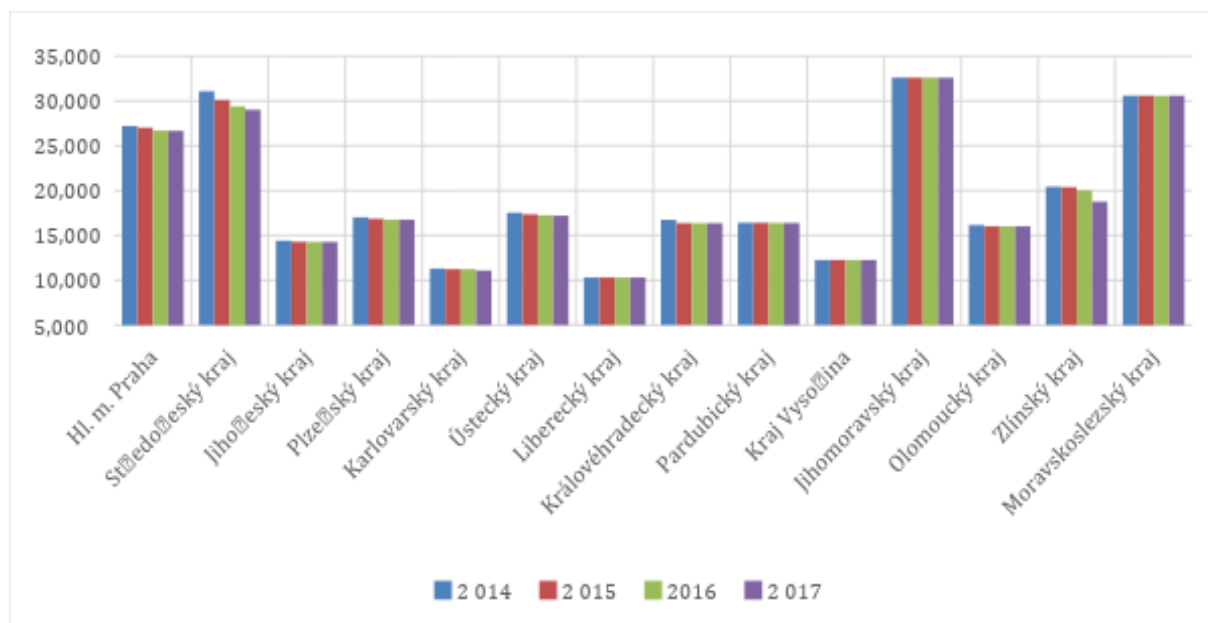
Graf č. 23: Vývoj podílu počtu žáků na kapacitě ZUŠ v jednotlivých krajích za období od roku 2014 do roku 2017

Zdroj: MŠMT

Podíl počtu žáků zapojených do základního uměleckého vzdělávání neustále roste. Od roku 2014 došlo k průměrnému republikovému nárůstu o necelá 3 %. Nejvýraznější nárůst je zaznamenán v hl. m. Praha, v kraji Jihomoravském, Plzeňském a Libereckém. Tyto kraje však nepatří ke krajům, v nichž je podíl počtu žáků navštěvujících ZUŠ v posledním sledovaném období nejvyšší. Nejvyšší podíl počtu žáků vykazují kraj Karlovarský, Zlínský a Královéhradecký.

Graf č. 24: Přehled vývoje počtu kapacit v ZUŠ v krajích ČR od roku 2014 do roku 2017

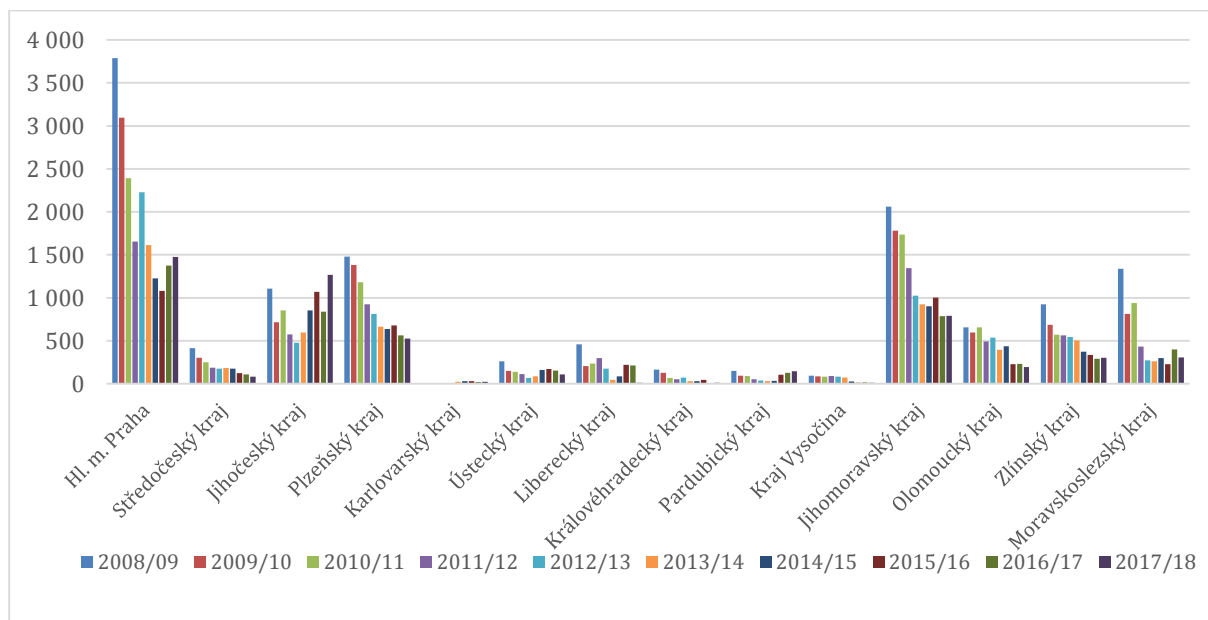

Zdroj: MŠMT

Jazykové vzdělávání

Stav v oblasti jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky je totožný se stavem v období platnosti předchozího Dlouhodobého záměru. Počty žáků se snižují, a proto nadále nebude podporováno rozšiřování kapacit, ani zápis nových jazykových škol do rejstříku škol a školských zařízení.

Graf č. 25: Vývoj počtu žáků v jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky od školního roku 2008/2009 do školního roku 2017/2018

Zdroj: MŠMT

Zájmové vzdělávání

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech. Střediska volného času se podílí na další péči o děti, žáky a studenty nadané, a to ve spolupráci se školami a jinými institucemi.

Zájmové vzdělávání tvoří nedílnou součást procesu celoživotního učení. Poskytuje účastníkům možnosti, jak smysluplně naplňovat svůj volný čas zájmovou činností. I přesto, že má zájmové vzdělávání výchovně vzdělávací charakter, vhodně kompenzuje často nadměrnou zátěž ze školy. Zajišťuje duševní hygienu, má funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní, zdravotní (regenerační a relaxační) a sociální, zároveň rozvíjí účastníkům znalosti, dovednosti, talent a upevňuje sociální vztahy.

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání zajišťují dle účelu, k němuž byla zřízena, výchovné, vzdělávací, zájmové, případně rekreační akce, dále mohou zajišťovat činnost osvětovou. Zařízení významně přispívají v oblasti preventivní výchovy - k ochraně před šířením patologických jevů a rizikového chování - a podporují rovné příležitosti.

Hlavním úkolem v období trvání Dlouhodobého záměru je vytvářet vhodné podmínky pro osobností rozvoj dětí, žáků a studentů a podpořit činnost škol a školských zařízení pro zájmové vzdělávání, která se podílejí na všestranném rozvoji osobnosti dětí a žáků a na jejich rozvoji nadání prostřednictvím zájmových volnočasových aktivit nebo na preventivně výchovné péči. Nástrojem může být užší spolupráce škol všech stupňů a školských zařízení pro zájmové vzdělávání a dalších mimoškolních organizací a odborných pracovišť na rozvoji nadání dětí, žáků, studentů včetně nabídky vzdělávacích služeb školám, programů, soutěží a stimulujících mimoškolních aktivit (odborná soustředění, přípravné kurzy, on-line vzdělávání, stáže, zájmová činnost aj.). Současně s těmito cíli je nutné i nadále zlepšovat pracovní podmínky pedagogických pracovníků v těchto zařízeních.

Prioritní cíle

- Vyhodnotit RVP ZUV po náběhu do všech ročníků vzdělávání
- Vytvářet lepší podmínky pro činnost školských zařízení pro zájmové vzdělávání
- Podporovat zájmové vzdělávání a jeho vazby na formální vzdělávání především pro skupinu dětí a žáků od 6 do 15 let
- Vytvářet příležitosti pro pregraduální přípravu i další vzdělávání pedagogických pracovníků působících v oblasti zájmového vzdělávání a práce s nadanými dětmi, žáky a studenty

Vyhodnotit RVP ZUV po náběhu do všech ročníků vzdělávání

RVP ZUV je již ve stavu (plné) implementace do všech ročníků základních uměleckých škol. Uplynulá dekáda implementace dokumentu by měla být následována jeho vyhodnocením. V následujícím období by tedy mělo následovat zhodnocení celého průběhu implementace, identifikace možných nedostatků samotného dokumentu i jeho implementace a měl by vzniknout návrh případných úprav RVP ZUV.

Vytvářet podmínky pro rozvoj činnosti školských zařízení pro zájmové vzdělávání

Hlavním cílem je podporovat komplexní osobnostní rozvoj dětí a mládeže a zasazovat se o využití jejich potenciálu, a to již od předškolního věku. Podpora musí být dlouhodobá a systematická a musí využívat oblast formálního i neformálního vzdělávání.

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
I.1 Vyhodnotit RVP ZUV po náběhu do všech ročníků vzdělávání	I.1.1 Vyhodnotit dopad kurikulární reformy v oblasti základního uměleckého vzdělávání, zhodnotit dosavadní zkušenosti s uplatňováním rámcových a školních vzdělávacích programů	Analýza současného stavu, zveřejňování příkladů inspirativní praxe	2020 - 2025	Státní rozpočet	MŠMT
	I.1.2 Navrhnout úpravy RVP ZUV v reakci na vyhodnocení dosavadních zkušeností z praxe ZUŠ	Návrh úpravy RVP ZUV			
	I.1.3 Začleňovat nové technologie do výuky, rozšířit nabídku předmětů v rámci oborů ZUŠ, které využívají digitální technologie	Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě Změna RVP ZUV	2021	Státní rozpočet	MŠMT
I.2 Vytvářet lepší podmínky pro činnost školských zařízení pro zájmové vzdělávání	I.2.1 Podporovat metodicky a finančně (OP VVV, IROP) zájmové vzdělávání vč. aktivit pro rozvoj nadání	Počet zapojených organizací, osob v projektech OP VVV, IROP	2019-2023	Státní rozpočet OP VVV IROP	MŠMT, kraje, zřizovatelé škol a školských zařízení
	I.2.2 Podporovat činnost školských zařízení pro zájmové vzdělávání, především rozšiřování nabídky zájmových činností	Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě. Školské statistiky a Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávání v ČR	Průběžně		
	I.2.3 Připravit koncepční řešení efektivnějšího propojení činnosti základních škol a činnosti školních družin (školních klubů) a jejich financování	Návrh řešení	2021	Státní rozpočet	MŠMT
I.3 Podporovat zájmové vzdělávání a jeho vazby na formální vzdělávání především pro skupinu dětí a žáků od 6 do 15 let	I.3.1 Podporovat spolupráci škol, školských zařízení a ostatních organizací a napomáhat uznávání výsledků dětí a žáků v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání dle možností i ve formálním vzdělávání	Hodnocení ČŠI ve výroční zprávě Návaznost ŠVP školských zařízení pro ZV na školní vzdělávací programy škol, především v průřezových tématech RVP ZV Počet zapojených v projektech OP VVV zaměřených na propojování formálního a zájmového vzdělávání	Průběžně 2019-2023	Státní rozpočet OP VVV	MŠMT, kraje, zřizovatelé škol a školských zařízení

I.4 Vytvářet příležitosti pro pregraduální přípravu i další vzdělávání pedagogických pracovníků působících v oblasti zájmového vzdělávání a práce s nadanými děti, žáky a studenty	I.4.1 Pregraduální i další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřit též na oblast vzdělávání nadaných žáků, pedagogickou diagnostiku, metody a formy vzdělávání stimulující rozvoj nadání, vytvoření systému podpory nadání na škole i externí spolupráci v rámci Krajských sítí podpory nadání.	Počet zapojených do Krajských sítí podpory nadání Nové vzdělávací programy a metodiky	Průběžně 2019 a dále	Státní rozpočet OP VVV	MŠMT, spolupráce VŠ, vzdělavatelé
---	---	--	-----------------------------	------------------------	-----------------------------------

J. Ústavní a ochranná výchova a preventivně výchovná péče

V současné době je oblast institucionální výchovy průběžně upravována metodickými pokyny MŠMT. Standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče vyšly v roce 2016 Výnosem ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 5/2016, od roku 2015 probíhá evaluace jejich zavádění do praxe, vzdělávání a metodická podpora diagnostických ústavů, které podporují implementaci naplňování Standardů ve spádových zařízeních. Na konci roku 2017 byly dokončeny Standardy kvality služeb ambulantních středisek výchovné péče, které jsou dále implementovány do praxe. Do roku 2020 by měla být připravena novela zákona č. 109/2002 Sb. V září roku 2018 byl vydán nový Výnos ministra č. 17/2018, který vedle standardů kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy uvádí také standardy pro ambulantní SVP.

Preventivně výchovná péče je MŠMT považována za klíčovou při preventivním působení na děti a jejich rodiny v situacích, kdy je ohrožen jejich zdravý vývoj a omezené jejich vzdělávací možnosti. V rámci rozvoje a transformace systému preventivně výchovné péče je kladen důraz na cílené a strukturované rozšiřování sítě středisek výchovné péče zřizovaných MŠMT jako detašovaných pracovišť při již existujících zařízeních a propojování činnosti středisek výchovné péče se školskými poradenskými zařízeními (SPC, PPP).

Transformace systému péče o ohrožené děti je meziresortně řešenou problematikou. V resortu školství je jejím hlavním cílem zefektivnění činnosti sítě školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče a vytvoření moderního, odborného a dostupného systému s důrazem na kvalitu a profesionalitu poskytované péče o klienty (děti a jejich rodiny), posilování a podpory primární prevence prostřednictvím preventivně výchovné péče a implementace standardů kvality péče do poskytovaných služeb všech typů zařízení. Transformace a systémové změny vycházejí z vize, že bude docházet ke snižování počtu dětí umísťovaných do zařízení z důvodu rozvoje a podpory zejména poradenských a preventivních ambulantních služeb a zvyšováním kvality těchto služeb (včetně dosažitelnosti).

Prioritní cíle

- Zkvalitňovat systém primární prevence rizikového chování
- Účelně a strukturovaně nastavit služby v oblasti preventivně výchovné péče a výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních od primárně preventivních po vysoce specializované služby
- Nastavit efektivní spolupráci všech subjektů participujících na péči o ohrožené děti působících v resortu školství

Zkvalitňovat systém primární prevence rizikového chování

Politika primární prevence rizikového chování, při jejíž implementaci hraje MŠMT klíčovou roli, je komplexním souborem všech koordinačních, legislativních, regulačních a finančních opatření, jejichž účelem je zabezpečit funkční systém primární prevence rizikového chování. Hlavním cílem nadcházejícího období je prostřednictvím tohoto systému fungujícího na základě komplexního působení všech na sebe vzájemně navazujících subjektů snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže a minimalizovat jeho vznik. Za hlavní prioritu pro následující období považujeme vytvoření adekvátních podmínek pro práci školních metodiků prevence ve školách a současně posílení objemu finančních prostředků dotační politiky v souladu s Akčním plánem k Národní strategii protidrogové politiky. V souvislosti s tímto cílem je zásadní zmínit i ukotvení systému reflektování kvality odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování stanovenou vydanými standardy.

Účelně a strukturovaně nastavit služby v oblasti preventivně výchovné péče a výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních od primárně preventivních po vysoce specializované služby

Postupný proces transformace a deinstitucionalizace systému ústavní péče v zařízeních resortu MŠMT bude v následujícím období směřován zejména do následujících oblastí:

- snižování počtu dětí dlouhodobě umístěných ve všech typech ústavní péče, a to za předpokladu posílení preventivní složky práce s ohroženými dětmi a jejich rodinami, podpora rozvoje a dostupnosti souvisejících služeb;
- vytváření sítě specializovaných ambulantních služeb s těžištěm v profesionální péči orientované na potřeby dítěte a práci s celým rodinným systémem;
- transformace, diferenciaci a specializaci náhradní výchovné péče pro pomoc dětem, u nichž je umístění do zařízení nejlepším, nebo jediným reálným možným řešením jejich situace;
- vzdělávání a proškolení pracovníků zařízení.

Na základě preference preventivně výchovné péče před předčasným umístěním dítěte do ústavní výchovy bude MŠMT podporovat a rozvíjet síť středisek výchovné péče, zejména v oblastech, v nichž je jejich nabídka dosud nedostatečná, a v lokalitách, kde je z hlediska vyššího počtu dětí s rizikovým chováním potřebná. Základní podmínkou vzniku nových středisek výchovné péče bude jejich snadná dopravní dostupnost a minimální nákladovost ve smyslu provozních a personálních nákladů. Prioritně vnímá MŠMT posílení služeb, které se budou věnovat práci s dětmi s rizikovým chováním a práci s rodinou ve vztahu k jejímu výchovnému působení na dítě. Je nutné upravit skladbu činností středisek výchovné péče, doplnit a definovat okruhy preventivní práce s cílem posílit preventivní práci s rodinami a lépe propojit služby středisek výchovné péče se službami poskytovanými jinými resorty, zavést standardy kvality služeb středisek výchovné péče.

Na základě objektivního posouzení sítě v roce 2017 vycházejícího z Tematického šetření ČŠI, návštěv jednotlivých zařízení, statistických výkazů a dalších údajů o zařízeních má MŠMT navržen plán rozvoje sítě a transformace činnosti zařízení ve smyslu podpory prevence, specializovaných činností zařízení (výchovně léčebné programy, práce s drogově závislými apod.), případná restrukturalizace spádovosti zařízení včetně přehodnocení detašovaných pracovišť tak, aby síť byla efektivní, funkční, dostupná a v rámci zařízení byla poskytována vysoce odborná péče.

Ze statistické analýzy počtu umísťovaných dětí do zařízení vyplývá fakt, že tyto počty jsou meziročně relativně neměnné a naplněnost zařízení, zejména diagnostických ústavů a dětských domovů se školou, dosahuje 90 %. Vzhledem k tomu, že je možné z dostupných dat predikovat zvyšující se počet dětí v populaci, lze předpokládat, že v roce 2024 bude v systému umístěno o 38 % více dětí ve věku 15–18 let. Vzhledem k tomu, že klientela zařízení je stále více determinovaná z hlediska závažných výchovných problémů (extrémních poruch chování) či psychiatrické zátěže, je nezbytné podporovat rozvoj zařízení zejména zaměřených na poskytování těchto náročných služeb.

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
J.1 Zkvalitňovat systém primární prevence rizikového chování	J.1.1 Vymezit a ustálit jednotnou terminologii, stabilizovat přístupy, metody a nástroje efektivní primární prevence, sjednotit parametry výkonů v primární prevenci	Sjednocená terminologie v rámci legislativních předpisů i metodických materiálů MŠMT Návrhy úprav ve stávajících dokumentech Nastavené parametry efektivních výkonů v primární prevenci	2021	Státní rozpočet	MŠMT
	J.1.2 Nastavit efektivní, systémovou, provázanou, jednotnou a kooperující spolupráci všech subjektů participujících na oblasti primární prevence, a to na horizontální i vertikální úrovni	Prohlubování spolupráce MŠMT na vertikální i horizontální úrovni v rámci mezíresortních pracovních platform (zvýšení četnosti setkávání se a odborných platform na specifická témata) Pokračování v nastavené efektivní spolupráci s krajskou institucionální úrovní prostřednictvím krajských školských koordinátorů prevence	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT Kraje
	J.1.3 Upravit a aktualizovat právní rámec oblasti primární prevence rizikového chování za účelem jasného vymezení terminologie, rolí a kompetencí jednotlivých aktérů	Sjednocená terminologie v rámci legislativních předpisů a současně jasné vymezení kompetencí jednotlivých aktérů v prevenci ve školním prostředí Ověření stávajícího nastavení a případné návrhy úprav platných legislativních předpisů	2021	Státní rozpočet	MŠMT
	J.1.4 Zkvalitnit a zefektivnit systém vzdělávání pedagogických pracovníků a dalších aktérů v oblasti primární prevence rizikového chování, který povede ke zvýšení znalostí, dovedností a kompetencí žáků a dalších cílových skupin	Návrh implementace čtyřúrovňového modelu vzdělávání, který byl výstupem projektu VYNSPI do praxe v oblasti specializovaných činností ve školách a školských zařízeních v oblasti primární prevence rizikového chování Implementace modelu do praxe	2021 2024	Státní rozpočet	MŠMT
J.2 Účelně a strukturovaně nastavit služby v oblasti preventivně	J.2.1 Efektivně vytvářet síť specializovaných ambulantních služeb v ČR podporovat a rozvíjet síť středisek výchovné péče zejména v oblastech, kde je jejich nabídka dosud nedostatečná, a v lokalitách, kde je z hlediska vyššího počtu dětí s rizikovým chováním potřebná	Na základě harmonogramu budování sítě středisek výchovné péče v ČR na období 2019-2023	2019	Státní rozpočet	MŠMT

výchovné péče a výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních od primárně preventivních po vysoce specializované služby	J.2.2 Implementovat standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči	Průběžné vyhodnocování naplňování a dodržování standardů kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči	Průběžně		MŠMT
	J.2.3 Legislativně podpořit diferenciaci a specializaci jednotlivých typů zařízení a poskytovaných služeb včetně klientely, práv a povinností a personálního standardu	Novela zákona č. 109/2002 Sb.	2020		MŠMT
	J.2.4 Definovat klientelu a služby ve specializovaných zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy (pro děti se závislostmi, výchovně léčebnou péčí, nezletilé matky s dětmi, extrémní poruchy chování), diferenciaci a specializace náhradní výchovné péče	Novela zákona č. 109/2002 Sb. Novela vyhlášky č. 438/2006 Sb. Metodika výchovně léčebné péče	2020 2019		MŠMT
	J.2.5 Implementovat minimální personální standard pro poskytování péče v jednotlivých typech zařízení	Implementace minimálního personálního standardu podle jednotlivých typů zařízení a poskytovaných služeb	2019 a dále	Státní rozpočet	MŠMT
	J.2.6 Realizovat další vzdělávání pracovníků zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu a preventivně výchovnou péči	Nabídka kurzů a vzdělávacích programů			MŠMT
J.3 Nastavit efektivní spolupráci všech subjektů participujících na péči o ohrožené děti působících v resortu školství	J.3.1 Otevřít diskuzi se zástupci zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a zařízení pro preventivně výchovnou péči a zástupců MPSV o úpravě zákona, který určuje, kdo má být zodpovědný za umístění a přemísťování dětí do těchto (a mezi těmito) školských zařízení.	Relevantní informace o stávající praxi, vyladění parametrů vzhledem k rychlému a efektivnímu fungování soustavy ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče a docílení stavu efektivního umístění dětí do zařízení dle jejich individuálních potřeb Návrh úprav kompetencí při rozhodování ve věcech umístění a přemísťování dětí v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a zařízení pro preventivně výchovnou péč.	2019 a dále	Státní rozpočet	MŠMT

	J.3.2 Zahájit diskuzi se subjekty a institucemi, které na péči o ohrožené děti participují s cílem zefektivnění práce s dětmi a jejich rodinami a zefektivnění vzájemné spolupráce (resorty, OSPOD, státní zastupitelství, Policie ČR apod.)	Zápisy z uskutečněných společných jednání s jasně deklarovanými výstupy směřujícími k zefektivnění služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny.	2019 a dále	Státní rozpočet	MŠMT
	J.3.3 Navázat spolupráci s MPSV a cíleně využívat preventivní opatření s upřednostněním terénní práce v rodinách a práci s rodinami před ústavní výchovou		2020		MŠMT, MPSV, OSPOD

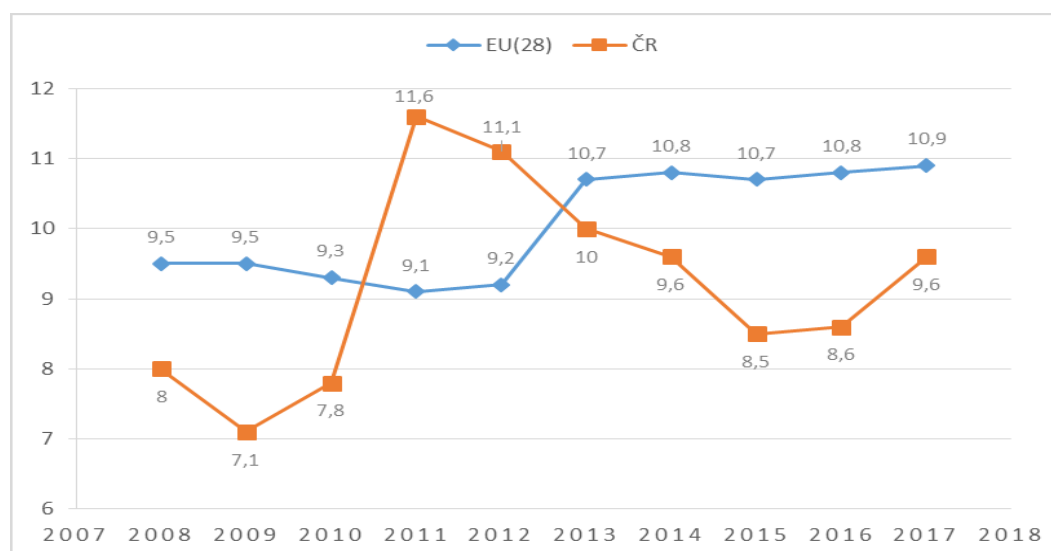
K. Další vzdělávání

Další vzdělávání je nedílnou součástí konceptu celoživotního učení a dynamicky se vyvíjí s ohledem na stále větší nutnost lidí umět reagovat na rychle se měnící potřeby současného světa. Ochota a schopnost zvyšovat průběžně svoji kvalifikaci a osvojovat si nové dovednosti jsou předpokladem efektivního celoživotního vzdělávání. Čtvrtá průmyslová revoluce přináší rychlý nástup a proměny technologií, způsobů a organizace práce a s tím související vznik nových povolání, jejichž specifika není možné identifikovat v rámci počátečního vzdělávání. Bude proto nutné i několikrát v průběhu života změnit kvalifikaci.

NSK je průběžně udržována a aktualizována. V roce 2015 bylo v systému schváleno 921 profesních kvalifikací, k polovině roku 2018 existovalo již 1234 profesních kvalifikací. V letech 2016-2017 byly profesní kvalifikace využity jako kvalifikační kritéria v rámci některých výzev OP VVV a IROP. Nově vzniklé profesní kvalifikace byly průběžně implementovány do systému rekvalifikací. Došlo k propojení systému NSK a Národní soustavy povolání (dále jen „NSP“) prostřednictvím sladování plánů tvorby na příslušné roky v obou systémech. Profesní kvalifikace a jejich schopnost odrážet aktuální potřeby trhu práce jsou v rámci propojování počátečního a dalšího vzdělávání využívány při revizích rámcových vzdělávacích programů.

V letech 2015–2018 byly ukončeny a byla započata realizace několika projektů spojených s problematikou dalšího vzdělávání. Na podporu a rozvoj škol a knihoven jako center celoživotního učení byl zaměřen projekt „UNIV 3 – podpora procesů uznávání“. Propojením počátečního odborného vzdělávání s profesními kvalifikacemi NSK a podporou realizace praktické výuky ve spolupráci se zaměstnavateli se zabývá projekt „Modernizace odborného vzdělávání“ (MOV). Cílem projektu „Kvalita systému autorizací a rekvalifikací“ (KVASAR), jehož realizátorem je MPSV za participace MŠMT, je zkvalitnění systému rekvalifikací včetně činnosti akreditační. V rámci projektu vzniknou metodiky k tvorbě rekvalifikačních modulárních programů a ve spolupráci se vzdělávacími institucemi a zaměstnavateli budou připraveny rekvalifikační modulární programy na vybrané rekvalifikace. Projekt „Podpora krajského akčního plánování“ (P-KAP) se věnuje rozvoji škol jako center celoživotního učení. Záměrem projektu „Mistrovská zkouška – systém“ (MiZk) je systémové zavedení mistrovské zkoušky do vzdělávacího systému. Připravovaný projekt „Systémové prostředí k prohlubování kompetencí“ (UpSkillings) bude mít za cíl vytvořit nástroje pro zvyšování kompetencí a rozvoj digitální gramotnosti a realizovat mezinárodní statistické šetření PIAAC – 2. cyklus v České republice.

Graf č. 26: Podíl dospělé populace na dalším vzdělávání v posledních letech

Zdroj: Eurostat

Nejvyšší účasti v dalším vzdělávání dosáhla Česká republika v roce 2011 (11,4 % populace). Následující pokles zájmu o další vzdělávání se zastavil v roce 2015. V dalších letech byl zaznamenán nárůst až na 9,6 % populace v roce 2017.

Prioritní cíle

- Podporovat a rozvíjet další vzdělávání v ČR
- Podporovat větší míru využití Národní soustavy kvalifikací širokou veřejností

Podporovat a rozvíjet další vzdělávání v ČR

Jak vyplývá z výše uvedeného grafu, Česká republika nedosahuje evropské referenční úrovně dle evropského strategického rámce Vzdělávání a odborná příprava 2020, stanovené na 15 % dospělých, kteří se mají účastnit dalšího vzdělávání. Jedním z hlavních úkolů pro další období je zvyšovat motivaci dospělých k celoživotním vzdělávacím aktivitám. Za tímto účelem bude MŠMT rozvíjet svoji koordinační a osvětovou roli v oblasti dalšího vzdělávání směrem k veřejnosti a klíčovými aktéry, tj. zaměstnavatelům, paktům zaměstnanosti, kariérovým poradcům a dalším. Bude podporován vznik funkčních platforem partnerství na úrovni hlavních tvůrců politik a budou posíleny nástroje umožňující zvyšování čtenářské, matematické a digitální gramotnosti včetně umožnění vzdělávání specifických cílových skupin. Bude poskytnuta metodická podpora zřizovatelům škol, aby podporovali rozvoj škol jako center celoživotního učení v místě své působnosti.

Mezinárodní šetření PIAAC, zaměřené na čtenářské a numerické dovednosti, poskytne důležité statistické údaje pro analýzy, které se stanou oporou při zpracování strategických a koncepčních dokumentů jak v oblasti vzdělávání, tak i zaměstnanosti.

Podporovat větší míru využití Národní soustavy kvalifikací širokou veřejností

Zvláštní pozornost v budoucím období bude věnována zlepšení využívání NSK jako nástroje umožňujícího potvrzení získaných odborných kvalifikací a podpoře aktivit vedoucích k intenzivnější implementaci zákona č. 179/2006 Sb., například jeho důsledným provazováním s jinými právními předpisy v oblasti prokazování odborné způsobilosti pro výkon některých povolání. Budou rozvíjeny aktivity směřující ke zvýšení pokrytí profesních kvalifikací autorizovanými osobami, které jsou podle zákona oprávněny ověřovat a uznávat výsledky dalšího vzdělávání. Bude pokračovat využívání profesních kvalifikací jednak jako zdroje odrážejícího reálné potřeby zaměstnavatelů pro potřeby tvorby a revizí RVP, jednak jako zdroje závazného obsahu vzdělávacích kurzů pro akreditované rekvalifikační programy. Budou osloveny školy a jejich zřizovatelé, svazy zaměstnavatelů a úřady práce s nabídkou vytvoření společných platforem a navázání užší spolupráce a budou podpořeny nové poradenské nástroje podporující využívání NSK.

NSK bude také sloužit jako jeden z nástrojů ke zlepšení prostupnosti vzdělávacího systému a zajištění větší flexibility vzdělávacích cest díky využití možnosti uznávání výsledků předchozího učení. Vyrůstající podíl žáků a studentů, kteří předčasně odcházejí ze škol a končí bez ukončeného středního vzdělání, je neblahým trendem. Tyto osoby jsou jednou z cílových skupin Doporučení Rady Evropské unie ze dne 19. prosince 2016 o cestách prohlubování dovedností: nové příležitosti pro dospělé, které si klade za cíl, aby tito lidé měli možnost dosáhnout kvalifikační úrovně 3 nebo 4 Evropského rámce kvalifikací (EQF). V této souvislosti proto dojde k optimalizaci NSK tak, aby byly doplněny ty profesní kvalifikace, které umožní jejich přístup k vykonání závěrečné či maturitní zkoušky na základě získání úplné profesní kvalifikace (ÚPK), a to pro největší možný počet oborů vzdělání.

V rámci projektu „Mistrovská zkouška – systém“ bude pokračovat ověření možnosti nastavení systému získání mistrovských kvalifikací k osvědčení řemeslného mistrovství pro absolventy vzdělání s výučním listem a několikaletou praxí včetně vytvoření standardů konkrétních mistrovských kvalifikací, obsahu kurzů a souvisejících metodik.

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
K.1 Podporovat a rozvíjet další vzdělávání v ČR	K.1.1 Koordinační a osvětová činnost v oblasti dalšího vzdělávání směrem k veřejnosti, klíčovými aktéry a tvůrcům politik	Platforma relevantních aktérů dalšího vzdělávání	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT, MPSV, MK, GŘ ÚP kraje
	K.1.2 Podpora zřizovatelů škol v oblasti poskytování dalšího vzdělávání	Počet aktivních škol v oblasti dalšího vzdělávání	Průběžně	Státní rozpočet/ESF	MŠMT, kraje
	K.1.3 Sběr a analýza statistických dat z oblasti dalšího vzdělávání	Soubory dat a jejich analytické zpracování. Zajištění šetření PIAAC	2023	Státní rozpočet/ESF	MŠMT, ČSÚ, GŘ ÚP
	K.1.4 Podpora a rozvoj kariérového poradenství v celoživotní perspektivě	Počet zasedání a výstupy Národního poradenského fóra	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT
	K.1.5 Rozvoj čtenářské, matematické a digitální gramotnosti a podpora vzdělávání specifických cílových skupin	Počet výukových programů	2023	ESF	MŠMT
	K.1.6 Ověření možnosti získání mistrovských kvalifikací (projekt MiZk)	Počty vytvořených mistrovských kvalifikací	2022	Státní rozpočet/ESF	MŠMT
K.2 Podporovat větší míru využití Národní soustavy kvalifikací širokou veřejností	K.2.1 Zvýšení pokrytí profesních kvalifikací autorizovanými osobami	Počet nových autorizovaných osob	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT, vzdělavatelé
	K.2.2 Implementace NSK jako nástroje pro řešení předčasných odchodů ze vzdělávání	Počet oborů vzdělání s možností připuštění k závěrečné zkoušce na základě složení ÚPK	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT
	K.2.3 Vznik platformy pro využívání NSK ve firemní praxi a realizaci dialogu škol, vzdělavatelů a firem včetně poradenské činnosti	Počet zapojených subjektů využívajících NSK ve své personální či firemní praxi	2023	Státní rozpočet	MŠMT, zaměstnavatelé, vzdělavatelé

L. Řízení školského systému

Cílem řízení školského systému je specifikovat priority, cíle a opatření vzdělávací politiky včetně podrobného popisu jejich implementace (gesční zodpovědnost a finanční zajištění). Jedná se zejména o zastřešující dokument Strategie vzdělávací politiky ČR na dílčí období, dále o legislativou (zákonem č. 561/2004 Sb.) stanovené dokumenty - dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR a navazující dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v dílčích krajích. V souvislosti s přípravou uvedené Strategie představuje významný prvek systém informovaných diskuzí o optimálním nastavení řízení vzdělávacího systému v ČR, a to prostřednictvím veřejných konzultací k zásadnějším problémům a navrhovaným změnám.

V tomto ohledu a v návaznosti na svou „Datovou informační politiku resortu 2015+“ (ve znění revize z roku 2017) a „Strategii vzdělávací politiky do roku 2020“ zahájilo MŠMT práce na vytvoření Resortního informačního systému MŠMT (dále jen „RIS MŠMT“), který poskytne potřebné zázemí jak pro výkon klíčových agend ministerstva, tak pro sdílení autoritativních dat nejen v rámci resortu samotného, ale – prostřednictvím propojení se Základními registry veřejné správy (ZRVS) a rozhraním eGON Service Bus (eGSB) – i mimo něj.

Ve vztahu k řízení vzdělávacího systému existují pro jednotlivé úrovně veřejné správy základní nástroje pro realizaci dílčích strategických cílů: **regulační, finanční a informační**.

Prioritní cíle

Oblast regulačních nástrojů řízení školského systému

- Připravit analýzu a revizi celkového pojetí a organizace strategických dokumentů v oblasti regionálního školství
- Připravit dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030, která má sloužit jako základní strategický dokument vzdělávací politiky ČR
- Snížit administrativní náročnost pro školy a školská zařízení

Oblast finančních nástrojů řízení školského systému

- Implementovat a evaluovat účinnost nového systému financování regionálního školství
- Vytvářet cílené programy budování a obnovování infrastruktury a materiální vybavenosti škol a školských zařízení
- Dokončit projekty budování kapacit a realizace dílčích intervencí v území financovaných z OP VVV

Oblast informačních nástrojů řízení školského systému

- Posilovat princip evidence-based policy, tedy vzdělávací politiky založené na datech prostřednictvím etablování resortního výzkumu i vlastní analytické činnosti
- Vybudovat Resortní informační systém MŠMT (RIS MŠMT)
- Posilovat metodickou podporu a vedení škol a školských zařízení ze strany MŠMT a krajských úřadů

Oblast regulačních nástrojů řízení školského systému

Jedním z klíčových témat v oblasti **regulačních nástrojů** řízení školského systému je zahájení debaty a provedení celkové revize a vyjasnění funkcí, rolí a upřesnění procesu vzniku jednotlivých strategických a koncepčních dokumentů. Jedná se zejména o zastřešující dokument Strategie vzdělávací politiky ČR na dílčí období, dále o legislativou (zákonem č. 561/2004 Sb.) předpokládané dokumenty - dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR a navazující dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v jednotlivých krajích. Provedení revize se týká i podzákoných předpisů specifikujících obsah předmětných dokumentů. Úkolem období účinnosti Dlouhodobého záměru 2019-2023 je rovněž vyjasnění role zákonem stanoveného Národního programu vzdělávání.

Cílem řízení školského systému je vždy explicitně specifikovat priority, cíle a opatření vzdělávací politiky včetně podrobného popisu jejich implementace (gesční zodpovědnost a finanční zajištění). V období účinnosti Dlouhodobého záměru 2019-2023 bude, kromě dokumentu samotného, tuto úlohu hrát připravovaná Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030, která má sloužit jako základní strategický dokument vzdělávací politiky ČR navazující na dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020. V souvislosti s přípravou uvedené strategie

představuje významný prvek systém informovaných diskuzí o optimálním nastavení řízení vzdělávacího systému v ČR, a to prostřednictvím veřejných konzultací k zásadnějším problémům a navrhovaným změnám. V tomto ohledu je důležité stimulování a usměrňování těchto diskuzí za využívání moderních technologií. Obecným cílem všech kroků v dané oblasti má tudíž být nastavení zcela jasného a systematicky uspořádaného výčtu dokumentů vymezujících priority, cíle a opatření v oblasti regionálního školství a zároveň působnost dílčích aktérů s ohledem na tvorbu a zodpovědnost za implementaci předmětných dokumentů. Nové vymezení musí současně respektovat v úvodu nastíněná obecná východiska změny strategického řízení.

Další významnou oblastí regulačních nástrojů řízení školského systému je řešení problému vysoké administrativní zátěže představiteli školského systému. V tomto ohledu je v období účinnosti DZ 2019-2023 zásadním úkolem provedení analýzy administrativní zátěže škol a školských zařízení a na základě jejích výsledků pak předložení návrhů opatření sledujících snižování neúměrné zátěže a rozhodnutí o jejich implementaci.

Oblast finančních nástrojů řízení školského systému

Řízení školského systému v kontextu **finančních nástrojů** je v období účinnosti Dlouhodobého záměru 2019-2023 spjato s implementací a evaluací dopadů nového systému financování regionálního školství, jehož plná realizace je předpokládána od 1. 1. 2020. Specifickým finančním nástrojem v rámci strategického řízení školského systému je plánování (a následné vynakládání) investičních výdajů prostřednictvím rozvojových a investičních dotačních programů na budování a obnovu infrastruktury a materiální vybavenosti škol a školských zařízení z národních prostředků a prostředků ESIF. Vynakládání veřejných finančních prostředků v dané oblasti musí být založeno na jasně definovaných a odůvodněných potřebách s cílem reflexe rolí soustavy škol a školských zařízení v příslušném území. Další zásadní intervenční oblastí je dokončení projektů budování kapacit a realizace jednotlivých intervencí v území – zde se jedná především o projekt Strategické řízení a plánování ve školách a v územích a podporu implementace místních a krajských akčních plánů vzdělávání, které jsou podporovány z ESIF a Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.

Oblast informačních nástrojů řízení školského systému

Informační nástroje řízení školského systému v období účinnosti Dlouhodobého záměru 2019-2023 lze rozdělit do dvou kategorií: první kategorie je spojena s cílem zajištění dostatečného množství kvalitních dat a výzkumných poznatků pro informované rozhodování v oblasti vzdělávací (školské) politiky, druhá kategorie spadající do informačních nástrojů je tvořena sběrem informací o podobě školského systému a jeho postupné zefektivňování, včetně specifikace jeho účelnosti.

V oblasti nástrojů zajišťující sběr a prezentaci potřebných informací je klíčovým především aktuálně vytvářený RIS MŠMT, který se stane jednotnou základnou pro spolehlivá a neduplicitní autoritativní a statisticko-administrativní data ve správě ministerstva a umožní efektivní sdílení těchto dat všemi zainteresovanými subjekty, včetně veřejnosti, a to i v souladu se zásadami otevřených dat (princip Open Data). Jádrem RIS MŠMT bude představovat Centrální informační systém MŠMT (dále jen „CIS“), který v rámci prvotního záměru pokryje především funkcionality agend spojených s vedením Školského rejstříku, Rejstříku vysokých škol a akreditovaných studijních programů, Registru docentů a profesorů, Sdružených matrik studentů vysokých škol, uznávání vzdělání, uznávání odborných kvalifikací a v neposlední řadě agend sběru dat statisticko-administrativní povahy. CIS prostřednictvím svého komunikačního a integračního rozhraní bude nabízet platformu pro navazující propojení s dalšími agendovými informačními systémy podřízených organizací, stejně tak jako bude umožněno připojení i dalších subjektů, zejména krajských úřadů a v neposlední řadě samotných škol a školských zařízení. Vznikne tak jednotná resortní informační platforma, která zefektivní výkon státní správy ve školství a významně sníží administrativní zatížení všech zúčastněných subjektů, a to včetně škol a školských zařízení. Zahájení pilotního provozu a následně i ostrého provozu RIS MŠMT je předpokládáno v roce 2021.

Cíl	Opatření	Kritéria	Termín	Zdroj financování	Dotčené subjekty
L.1 Připravit analýzu a revizi celkového pojetí a organizace strategických dokumentů v oblasti regionálního školství	L.1.1 Provést analýzu účinné legislativy a její provázanosti	Zpracovaná analýza a návrhy změn	2020	Státní rozpočet	MŠMT
	L.1.2 Připravit návrhy změn pojetí a organizace strategických dokumentů v oblasti regionálního školství	Vypracované návrhy změn	2021	Státní rozpočet	MŠMT
L.2 Připravit dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030	L.2.1 Připravit Strategii 2030 jako základní strategický dokument vzdělávací politiky ČR	Strategie 2030	2020	Státní rozpočet	MŠMT
	L.2.2 Zavést systém informovaných diskuzí (veřejné i odborné, vhodně propojených) o optimálním nastavení řízení vzdělávacího systému v ČR a systém veřejných konzultací k zásadnějším problémům a navrhovaným změnám. Stimulovat a usměrňovat tyto diskuze za využívání moderních technologií	V rámci přípravy Strategie 2030	2020	Státní rozpočet	MŠMT
L.3 Snížit administrativní náročnost pro školy a školská zařízení	L.3.1 Provést analýzu, navrhnout a následně implementovat opatření snižující neúměrnou administrativní zátěž škol a školských zařízení	Výzkumná zpráva	2021	Státní rozpočet	MŠMT ve spolupráci s TAČR
	L.3.2 Analyzovat stav současných právních předpisů v kompetenci MŠMT a iniciovat případné legislativní změny	Zpracovaná analýza a zpracované (případné) návrhy změn	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT
	L.3.3 Zřídit pracovní skupinu složenou ze zástupců MŠMT, ČŠI, CZVV, NÚV a krajů k zamezení duplicitních zjišťování a nastavení procesů vzájemného sdílení dat.	Ustanovení pracovní skupiny, její pravidelná setkávání (zápis z jednání) a nastolení sdílení dat	2020	Státní rozpočet	MŠMT, ČŠI, krajské úřady
	L.3.4 Posoudit nutnost jednotlivých šetření, analýz a výzkumů ze strany MŠMT a přímo řízených organizací	Zpracovaná analýza a zpracované (případné) návrhy změn.	2020	Státní rozpočet	MŠMT
L.4 Implementovat a evaluovat účinnost nového systému financování regionálního školství	L.4.1 Pokračovat v přípravě a implementaci reformy financování regionálního školství	Informace poradě vedení a ministři	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT
	L.4.2 Provádět evaluaci fungování nového systému financování	Informace poradě vedení	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT
	L.4.3 Na základě dílčích evaluací navrhnout případné změny či vyjasnění nastavení systému financování regionálního školství (regulační, metodické a jiné)	Zpracované (případné) návrhy změn	2023	Státní rozpočet	MŠMT

	L.4.4 Rozšířit metodickou podporu MŠMT i na ORP	Metodická podpora	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT
L.5 Vytvářet zacílené programy budování a obnovování infrastruktury a materiální vybavenosti škol a školských zařízení	L.5.1 Systematické posilování sítě a kapacit MŠ v místě potřeby L.5.2 Komplexní a cílené zajištění (institucionální a finanční) obnovování infrastruktury a materiální vybavenosti ZŠ se zaměřením na strukturálně postižené regiony	Každoroční vyhlásování, postupné navyšování objemu finančních prostředků a vhodné zacílení dotačního programu na budování a obnovu kapacit předškolního a základního stupně vzdělávání.	Průběžně	Státní rozpočet, OP VVV	MŠMT
L.6 Dokončit projekty budování kapacit a realizace dílčích intervencí v území financovaných z OP VVV.	L.6.1 Dokončení projektů budování kapacit a realizace dílčích intervencí v území, především projekt Strategické řízení a plánování ve školách a v územích a podpora implementace místních a krajských akčních plánů vzdělávání	Dokončení projektů	2020	OP VVV	MŠMT
L.7.1 Posilovat princip evidence-based policy, tedy vzdělávací politiky založené na datech prostřednictvím etablování resortního výzkumu i vlastní analytické činnosti	L.7.1 Aktualizovat seznam výzkumných potřeb a vytvářet kapacity (personální a finanční) k realizaci výzkumných potřeb resortu	Schválení aktualizací seznamu výzkumných potřeb, zajištění realizace výzkumných potřeb	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT
	L.7.2 Využívat výstupy realizovaných výzkumů (např. meziresortních výzkumů, výzkumů vysokých škol, výzkumů Akademie věd aj. institucí) za účelem informovaného rozhodování v oblasti vzdělávacího systému prostřednictvím dílčích nástrojů realizace vzdělávací politiky	Průběžná práce s uvedenými výstupy	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT
	L.7.3 Budovat odborné a analytické kapacity na dílčích úrovních školského systému a jeho správy (především MŠMT a krajské úřady)	Budování uvedených kapacit	Průběžně	Státní rozpočet	MŠMT, krajské úřady
	L.7.4 Zhodnotit současnou právní úpravu rejstříkového řízení s cílem navrhnout možnou úpravu podmínek zápisu do rejstříku škol a školských zařízení za účelem užití tohoto nástroje strategického řízení vzdělávacího systému v ČR	Analýza	2022	Státní rozpočet	MŠMT
L.8 Posilovat metodickou podporu a vedení škol a školských zařízení ze strany MŠMT a krajských úřadů	L.8.1 Zpracovávat a vytvářet metodické materiály	Metodické materiály	Průběžně	státní rozpočet	MŠMT, krajské úřady

L.9 Vybudovat Resortní informační systém MŠMT (RIS MŠMT)	L.9.1 Provést inventuru sdružovaných informací předávaných školami a školskými zařízeními v rámci resortu	Detailní analýzy k RIS MŠMT	2019	ESIF, státní rozpočet	MŠMT, přímo řízené organizace
	L.9.2 Vytvořit Centrální informační systém MŠMT (CIS)	Akceptační protokoly k dané etapě projektu RIS MŠMT	2020	ESIF, státní rozpočet	MŠMT
	L.9.3 Zahájit pilotní provoz RIS MŠMT	Akceptační protokoly k dané etapě projektu RIS MŠMT	2021	ESIF, státní rozpočet	MŠMT
	L.9.4 Zahájit ostrý provoz RIS MŠMT	Počet nově pořízených informačních systémů Nová funkcionalita informačního systému	2021	ESIF, státní rozpočet	MŠMT

2.3 Doporučující klíčové strategické cíle pro formulování krajských dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy

Krajské dlouhodobé záměry by měly vycházet z cílů stanovených v republikovém záměru a současně by měly při vytváření rámců pro konkrétní realizace aktivit v regionu vhodně reflektovat situaci příznačnou pro daný region a optimalizovat krajské vzdělávací systémy. Při formulování klíčových strategických cílů krajských dlouhodobých záměrů doporučuje MŠMT zohlednit následující body:

- Snižovat nerovnosti ve vzdělávání a omezovat vnější diferenciaci především na základním stupni vzdělávání.
- Podporovat zavádění opatření pro nadané žáky a studenty v souladu s Konceptí podpory nadání a péče o nadané na období let 2014 – 2020.
- Podporovat zavádění opatření pro usnadnění přechodu, začleňování a setrvání dětí a žáků do hlavního vzdělávacího proudu.
- Analyzovat a systematicky predikovat plány rozšiřování kapacit předškolního a základního vzdělávání.
- Podporovat zvyšování účasti na předškolním vzdělávání.
- Zavádět opatření ke snižování počtu předčasných odchodů ze vzdělávání.
- Revidovat oborovou nabídku a oborové kapacity skupin oborů dle naplněnosti a v návaznosti na míru nezaměstnanosti a uplatnitelnost absolventů na trhu práce.
- Posilovat partnerství se zaměstnavateli v regionu, a to především s ohledem na zajištění kvalitní praktické přípravy v rámci odborného vzdělávání.
- Podporovat zvýšení kvality průběhu a podmínek vzdělávání a odborné přípravy s cílem zlepšení dílčích úrovní gramotností a zvýšení úrovně klíčových kompetencí žáků.
- Podporovat zkvalitňování škol a školských zařízení a učitele jako klíčový předpoklad kvalitního vzdělávání.
- Rozvíjet systém a podmínky začínajících a uvádějících učitelů.
- Podporovat efektivní rozvoj kvalitního dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Podporovat efektivní rozvoj kvalitního celoživotního vzdělávání.
- Podporovat využívání Národní soustavy kvalifikací širokou veřejností.
- Monitorovat stav infrastruktury a materiální vybavenosti škol a školských zařízení.
- Optimalizovat administrativní zátěž vůči školám a školským zařízením a požadovat po nich pouze data pro činnost krajů nezbytná a v centru (MŠMT) nedostupná, současně v případě jejich nedostupnosti řešit požadavky koordinovaně s centrem.
- Podporovat čerpání finančních prostředků z národních programů a z evropských zdrojů ve strukturálně postižených regionech.
- Zohledňovat v krajských dlouhodobých záměrech opatření stanovená v kapitole A Strategie dalšího rozvoj sítě škol a školských zařízení.
- Zohledňovat krajské a místní akční plány.

Zároveň je nutné vyzdvihnout dílčí cíle pro vybrané kraje, na jejichž naplnění by v období účinnosti Dlouhodobého záměru 2019 – 2023 měla být poskytnuta podpora ze strany MŠMT:

Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj:

- Systematicky navyšovat účast v předškolním vzdělávání s cílem vyrovnávání vzdělávacích šancí žáků pocházejících ze socioekonomicky méně podnětného prostředí (se specifickým zaměřením na SVL).
- Zlepšovat průběh a podmínky (kvalita pedagogických pracovníků, nástroje poradenství, materiální vybavenost) vzdělávání na druhém stupni základních škol.
- Přijmout zcela konkrétní nástroje k prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání (např. v oblasti poradenství, prevence atd.).
- Zefektivnit čerpání prostředků ESIF, a to především podporou škol, které předmětnou finanční podporu neužívají.
- Dle zjištění ČŠI ve vztahu k definovanému standardu ICT podpořit školy s cílem jeho naplnění.
- Ve vztahu k profilaci oborové struktury středního školství plně respektovat zásady popsané v DZ 2019-2023.

Praha, Středočeský, Jihomoravský a Plzeňský kraj:

- Systematicky budovat kapacity předškolního a základního vzdělávání.
- Snižovat podíl udělených odkladů především důrazem na rozhodující posouzení školského poradenského zařízení.
- Omezovat vnější diferenciaci na základním stupni vzdělávání, především omezováním masového odchodu žáků na osmiletá gymnázia.

3. Financování regionálního školství

Financování ze státního rozpočtu – výkonové a dotační

Finanční prostředky státního rozpočtu vyčleněné v rozpočtu resortu školství pro oblast tzv. regionálního školství (dále jen „RgŠ“) lze v souladu se školským zákonem alokovat do rozpočtů jednotlivých krajů výhradně kombinací výkonového (normativního) financování a dotačních a rozvojových programů. V roce 2018 představovala část poskytovaná formou programů pouhých cca 0,6 % disponibilních zdrojů. Maximální objem zdrojů je do rozpočtů jednotlivých krajů rozepsán normativním způsobem financování prostřednictvím republikových normativů.

Závazné ukazatele pro oblast regionálního školství stanovuje zákon o státním rozpočtu České republiky na daný rok.

Vývoj výkonů RgŠ ve věkových kategoriích 3–5 let a 6–14 let mapuje demografický vývoj v dané věkové kohortě. V souvislosti s postupným demografickým poklesem v počtu dětí ve věku 3–5 let po roce 2013 docházelo od školního roku 2015/2016 k postupnému poklesu výkonů RgŠ v dané věkové skupině. Pokračující nárůst výkonů RgŠ po roce 2013/2014 v oblasti základního vzdělávání byl ovlivněn kontinuálním demografickým nárůstem dětí ve věku 6–14 let. V oblasti středního a vyššího odborného školství byl trvalý demografický pokles osob ve věkové kategorii 15–21 let doprovázen postupným poklesem výkonů RgŠ.

Tabulka č. 1: Přehled vývoje výkonů krajského a obecního školství v letech 2013/2014 – 2017/2018

RgŠ ÚSC	Výkony 2013/14 vč. žáků nást.studia	Výkony 2014/15 vč. žáků nást.studia	Výkony 2015/16 vč. žáků nást.studia	Výkony 2016/17 vč. žáků nást.studia	Výkony 2017/18 vč. žáků nást.studia	Změna za rok (2017/18 ku 2016/17)	
						absol.	relat.
3 - 5 let	356 373	358 579	356 583	351 228	350 669	-559	99,84
6 - 14 let	854 937	880 186	905 420	929 645	946 613	16 968	101,83
15 - 18 let	335 113	324 518	317 128	313 876	311 253	-2 623	99,16
19 - 21 let	14 944	14 175	12 663	10 915	9 422	-1 493	86,32
3 - 18 v KZÚV	4 854	4 794	4 776	4 786	4 768	-18	99,62
RgŠ celkem	1 566 221	1 582 251	1 596 570	1 610 450	1 622 725	12 275	100,76

Zdroj: MŠMT

Pozn.: Výkony jsou uváděny včetně žáků v nástavbovém studiu. Výkony = počet dětí, žáků a studentů v odpovídající věkové kategorii. V souvislosti s republikovými normativy se používá výraz „věková kategorie“, nejde o věkové kategorie v pravém slova smyslu, neboť určujícím znakem pro zařazení do jednotlivých kategorií není věk dítěte, žáka či studenta, ale je jím skutečnost, že dítě, žák nebo student se vzdělává v příslušném stupni vzdělávání.

Zdroj dat: MŠMT

Celkový počet dětí, žáků a studentů krajského a obecního školství, zahrnutý do financování prostřednictvím republikových normativů 2018 (tj. včetně žáků denní formy nástavbového studia), se ve školním roce 2017/2018 oproti školnímu roku 2016/2017 zvýšil o 12 275 (z počtu 1 610 450 na 1 622 725), tj. o 0,76 %. V oblasti základního vzdělávání došlo k nárůstu výkonů o 16 968, tj. o 1,83 %. V oblasti středního vzdělávání činí meziroční snížení 2 623 žáků, tj. o 0,84 %. V MŠ došlo k velmi mírnému poklesu počtu dětí, a to o 559, tj. o 0,16 %.

Vliv růstu výkonů na potřeby rozpočtového zabezpečení RgŠ ze státního rozpočtu

Pokračování uvedeného trendu růstu výkonů v RgŠ předpokládá MŠMT až do školního roku 2024/25. Nemá-li být uvedený očekávaný nárůst výkonů v RgŠ doprovázen závažnými ekonomickými negativními důsledky (snížování výdajů na jednotku výkonu a s tím spojené

důsledky jak v oblasti odměňování, tak i v oblasti ostatních neinvestičních výdajů hrazených ze státního rozpočtu), bude nutno zdroje státního rozpočtu pro RgŠ v příštích letech zvyšovat úměrně tomuto růstu výkonů.

Předpoklad meziročního růstu výdajů státního rozpočtu pro RgŠ v souvislosti s růstem výkonů v letech 2019 až 2021:

- 2019: 1 371 mil. Kč (oproti 2018)
- 2020: 1 300 mil. Kč (oproti 2019)
- 2021: 1 400 mil. Kč (oproti 2020).

Dalším aspektem, který každoročně ovlivňuje rozpočet RgŠ je zajištění potřebného objemu prostředků na nárokové financování podpůrných opatření. Objem těchto prostředků je pro rok 2019 odhadován okolo 7 mld. Kč.

Změna financování regionálního školství

Novelou školského zákona došlo ke změně pravidel pro financování regionálního školství. Školy a školská zařízení zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí budou podle tohoto zákona financovány od 1. ledna 2020.

Změna financování regionálního školství zasahuje oblast financování škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi a svazky obcí (dále jen „RgŠ ÚSC“), přičemž základní principy financování soukromých a církevních škol zůstaly beze změny. Od roku 2021 se začnou některé normativy pro financování veřejného a neveřejného školství vyrovnávat, a to nejdříve v segmentu VOŠ a ZUŠ, v dalších letech i v dalších segmentech vzdělávání.

Nový způsob financování je postaven na existenci předvídatelného systému rozdělování peněz s jasnými pravidly a zjednodušenou administrativou, ve kterém školy dostanou více peněz na zkvalitnění vzdělávání.

Rok 2019 bude posledním rokem stávajícího způsobu ryze normativního způsobu financování „na žáka“. Bude také přechodovým rokem z jednoho způsobu financování na druhý. V tomto roce začne postupný náběh změny financování, který bude realizován formou jednoročních rozvojových programů, které začnou zajišťovat:

- vyrovnání mezikrajových rozdílů v odměňování pedagogů v mateřských, základních, středních školách a školních družinách,
- finanční prostředky pro mateřské školy na zabezpečení překryvu učitelek ve třídách celodenního provozu v rozsahu 2,5 hodiny a případné potřeby rozšíření provozu mateřských škol,
- umožnění základním a středním školám rozšíření počtu odučených hodin od 1. 9. 2019, což by se mělo projevit zejména ve větší možnosti dělení hodin výuky.

Základní principy nového systému financování od 1. 1. 2020:

- nový způsob financování se týká pouze odlišného způsobu stanovení rozpočtu škol a školní družiny, kompetence ředitele školy v oblasti hospodaření jím nejsou nijak dotčeny, povede k zjednodušení ekonomické administrativy na školách;
- větší míra centralizace při financování RgŠ ÚSC. Dojde k částečné náhradě systému stávajících republikových a krajských normativů systémem normativů stanovených centrálně z úrovně MŠMT. Zajistí se rovnost financování v případech, kdy rozdíly byly nedůvodné;
- zavede zcela odlišný systém normativního financování pedagogické práce ve vybraných družích škol (MŠ, ZŠ, SŠ, konzervatoře) a typech školských zařízení (školní družiny) zřizovaných ÚSC. Právní předpisy stanoví maximální možný rozsah vzdělávání nebo maximální možný rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu, což zajistí větší transparentnost a předvídatelnost pro ředitele škol;
- velký důraz bude kladen na pravdivost, úplnost a správnost vykazovaných údajů, které budou přímo sloužit pro stanovení části rozpočtu školy nebo školského zařízení.

Díky tomu je možno více řídit tok finančních prostředků tak, aby byly zacíleny tam, kam bude stát potřebovat, a tím tedy bude možné i ovlivňovat kvalitu vzdělávání v příslušné oblasti vzdělávání. Nový systém financování umožní aplikovat účinnější strategii odměňování pedagogických pracovníků v oblasti RgŠ.

Financování z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF)

Evropský sociální fond (ESF)

Dne 13. května 2015 schválila Evropská komise **Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání** (OP VVV), který navazuje na Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost a na Operační program Výzkum a vývoj pro inovace. Cílem OP VVV, který je financován nejen z ESF, ale i z ERDF, je přispět ke strukturálnímu posunu ČR směrem k ekonomice založené na vzdělané, motivované a kreativní pracovní síle, na produkci kvalitních výsledků výzkumu a jejich využití pro zvýšení konkurenceschopnosti naší země. Prostřednictvím OP VVV jsou čerpány finanční prostředky v programovacím období 2014–2020. OP VVV reaguje na priority Evropy 2020⁵⁸ i na další doporučení strategických dokumentů na evropské a národní úrovni.

Oblasti intervencí OP VVV zahrnují:

- a) Podporu rovnosti a kvality přístupu ve vzdělávání.
- b) Rozvoj lepších kompetencí pro trh práce.
- c) Posílení kapacit pro kvalitní výzkum a jeho přínos pro společnost.

OP VVV má **čtyři prioritní osy**, a to:

1. **Posilování kapacit pro kvalitní výzkum** – projekty zaměřené na dosažení špičkové úrovně českého výzkumu v mezinárodním měřítku, zlepšení spolupráce ve výzkumu, zkvalitnění infrastrukturních podmínek pro přípravu budoucích výzkumníků.
2. **Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj** – projekty zaměřené na zkvalitnění a otevřenost vzdělávání na vysokých školách společně se zkvalitněním strategického řízení vysokých škol, rozvoj lidských zdrojů pro výzkum a vývoj, včetně podpory výuky spojené s výzkumem, zkvalitnění infrastrukturních podmínek pro zkvalitnění a otevřenost vzdělávání na vysokých školách.
3. **Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání** – projekty zaměřené na vzdělávání k sociální integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), na zvýšení kvality předškolního vzdělávání, zlepšení kvality vzdělávání žáků v klíčových kompetencích, rozvoj systému strategického řízení a hodnocení kvality ve vzdělávání, zkvalitnění přípravy budoucích a začínajících pedagogických pracovníků a zvyšování kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce.
4. **Technická pomoc** – zajistí efektivní administraci a informovanost a publicitu. **Finanční podpora** je realizována prostřednictvím projektů.

V rámci prioritní osy 1 jsou vyhlašovány výzvy na předkládání projektů individuálních, systémových, a velkých projektů.

V rámci prioritní osy 2 jsou vyhlašovány výzvy na předkládání projektů individuálních a velkých.

V rámci prioritní osy 3 jsou vyhlašovány výzvy na předkládání systémových, individuálních a zjednodušených projektů.

Operační program Zaměstnanost

Operační program Zaměstnanost (OPZ) se zaměřuje na podporu hraniční oblasti dalšího vzdělávání a kariérového poradenství především s přímou podporou vazby na trh práce. Zároveň se zaměřuje na podporu společného vzdělávání a sociálního začleňování.

⁵⁸ Evropa 2020. Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění - Strategie Evropa 2020 představuje hlavní hospodářskou reformní agendu Evropské unie s výhledem do roku 2020. Nahrazuje tzv. Lisabonskou strategii, jejíž časový horizont vypršel rokem 2010.

Evropský fond regionálního rozvoje (EFRR)

Operační program Praha - pól růstu ČR

Intervence v rámci Operační program Praha - pól růstu ČR (OP PPR ČR) by se měly soustředit na oblasti specifické pro hlavní město, které mají dopad především na území hl. m. Prahy (např. podpora aplikovaného výzkumu ve firmách, specifické problémy regionálního školství v Praze aj.).

Integrovaný regionální operační program (IROP)

Integrovaný regionální operační program (IROP) je program Ministerstva pro místní rozvoj, který se zaměřuje i na vzdělávání – investiční priorita 10 prioritní osy 2: Investice do vzdělávání, odborného vzdělávání včetně odborné přípravy pro získání dovedností a do celoživotního učení rozvíjením infrastruktury pro vzdělávání a odbornou přípravu.

Cílem podpory je vybavit zařízení pro vzdělávání (školy, školská zařízení a další zařízení podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit), která umožní rozvíjet klíčové kompetence, zlepšit kvalitu celoživotního učení, to je formálního (předškolního, základního, středního, vyššího odborného), zájmového a neformálního vzdělávání mládeže a dalšího vzdělávání dospělých.

V místech, kde je to potřebné, bude podporováno rozšíření kapacit pro předškolní a základní vzdělávání a rekonstrukce a modernizace vybavení škol a školských zařízení.

Tabulka č. 2: Rozdělení finančního plánu podle prioritní osy, fondu, kategorie regionů a tematického cíle

Prioritní osa	Fond	Kategorie regionu	Tematický cíl		Podpora z EU	Národní spolufinancování	Celkový příspěvek
Prioritní osa 1	EFRR	MRR	Tematický cíl 1	1 036 013 636	933 665 654	164 764 528	1 098 430 182
	EFRR	VRR	Tematický cíl 1		102 347 982	102 347 982	204 695 964
Prioritní osa 2	EFRR	MRR	Tematický cíl 10	385 295 229	355 031 212	62 652 568	417 683 780
	EFRR	VRR	Tematický cíl 10		30 264 017	30 264 017	60 528 034
	ESF	MRR	Tematický cíl 10	328 609 567	311 525 752	54 975 134	366 500 886
	ESF	VRR	Tematický cíl 10		17 083 815	17 083 815	34 167 630
Prioritní osa 3	ESF	MRR	Tematický cíl 9	221 739 711	219 523 226	38 739 393	258 262 619
	ESF	VRR	Tematický cíl 9		2 216 485	2 216 485	4 432 970
	ESF	MRR	Tematický cíl 10	699 538 007	637 076 761	112 425 312	749 502 073
	ESF	VRR	Tematický cíl 10		62 461 246	62 461 246	124 922 492
Prioritní osa 4	EFRR	MRR	-	96 865 960	90 300 799	15 935 436	106 236 235
	EFRR	VRR	-		6 565 161	6 565 161	13 130 322

Zdroj: MŠMT

4. Přílohy

Příloha č. 1 Kritéria realizace vybraných opatření

BUDE DOPLNĚNO

Příloha č. 2 Seznam zkratk

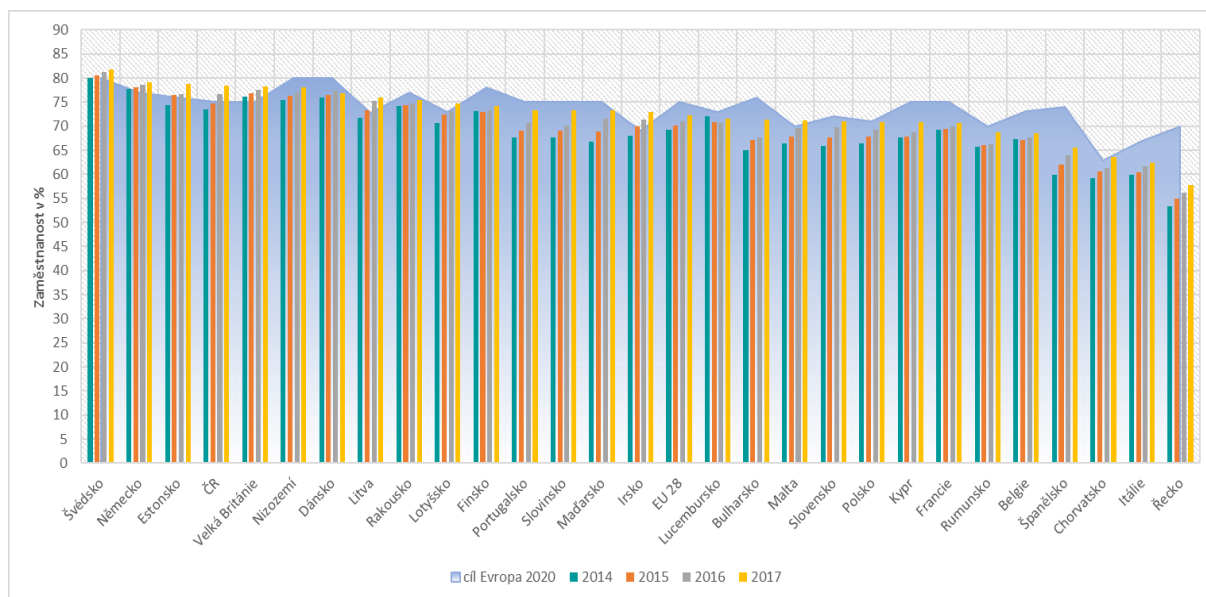
AK ČR Agrární komora České republiky
APIV B projekt Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi
BIM Informační modelování staveb
CIS Centrální informační systém
CZ-ISCO Klasifikace zaměstnání
CZ-NACE Klasifikace ekonomických činností
CZVV Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
ČR Česká republika
ČSÚ Český statistický úřad
ČŠI Česká školní inspekce
DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZ ČR Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR
ECVET Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu
EFRR Evropský fond regionální rozvoje
eGSB rozhraní eGON Service Bus
EQF Evropský rámec kvalifikací
ESF Evropský sociální fond
ESIF Evropské strukturální a investiční fondy
EU 28 Evropská unie (28 států Evropské unie)
EU Evropská unie
GŘ ÚP Generální ředitelství Úřadu práce
HDP Hrubý domácí produkt
HK ČR Hospodářská komora
ICT Informační a komunikační technologie
InspIS Integrovaný systém inspekční činnosti pro sběr, záznam a vyhodnocování dat
IROP Integrovaný regionální operační program
ISP Informační systém o platech
JPZ Jednotná přijímací zkouška
KIPR projekt Kvalita-Inkluze-Poradenství-Rozvoj
KÚ Krajský úřad
KVASAR projekt Kvalita systému autorizací a rekvalifikací
KZPS ČR Konfederace zaměstnavatelů a podnikatelských svazů
KZÚV Krajská zařízení ústavní výchovy
LMP Lehké mentální postižení
MAS Místní akční skupina
MF Ministerstvo financí ČR
MiZk projekt Mistrovská zkouška – systém
MMR Ministerstvo pro místní rozvoj
MOV projekt Modernizace odborného vzdělávání
MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MRR Méně rozvinutý region
MŠ Mateřská škola
MŠMT Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR
MV Ministerstvo vnitra ČR

MZ Maturitní zkouška
NIDV Národní institut pro další vzdělávání
NIQES Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy
NNO Nevládní nezisková organizace
NSK Národní soustava kvalifikací
NSP Národní soustava povolání
NUTS 2 Nomenklatura územních statistických jednotek – region
NÚV Národní ústav pro vzdělávání
NZZ Nová závěrečná zkouška
OECD Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OMJ Odlišný mateřský jazyk
ONIV Ostatní neinvestiční výdaje
OP PPR ČR Operační program Praha - pól růstu ČR
OP VVV Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OPŘO Ostatní přímo řízené organizace
OPZ Operační program Zaměstnanost
OSPOD Orgán sociálně právní ochrany dětí
p. b. Procentní bod
PIAAC Mezinárodní výzkum dospělých
PIRLS Progress in International Reading Literacy Study
PISA Programme for International Student Assessment
P-KAP projekt Podpora krajského akčního plánování
PMS Jednoleté pomaturitní studium
PPP Pedagogicko-psychologická poradna
PŠD Povinná školní docházka
PV Předškolní vzdělávání
RgŠ Regionální školství
RgŠ ÚSC Regionální školství územně samosprávných celků
RIS MŠMT Resortní informační systém MŠMT
RVP Rámcový vzdělávací program
SČ MZ Společná část maturitní zkoušky
SLBD sčítání lidu, domů a bytů
SOŠ Střední odborná škola
SPO ČR Svaz průmyslu a obchodu České republiky
SPC Speciálně pedagogické centrum
SPČR Svaz průmyslu a dopravy
SRP projekt Strategické řízení a plánování ve školách a v územích
SŠ Střední škola
SUŠ Střední umělecká škola
SVČ Středisko volného času
SVL Sociálně vyloučené lokality
SVP Speciální vzdělávací potřeby
SYPO projekt Systém podpory pedagogických pracovníků
ŠK Školní klub
ŠPP Školní poradenské pracoviště
ŠPZ Školské poradenské zařízení

ŠVP Školní vzdělávací program
ŠZ Školský zákon
TACR Technologická agentura ČR
TALIS mezinárodní šetření o vyučování a učení
TIMSS Trends in International Mathematics and Science Study
UNIV 3 projekt UNIV 3 – podpora procesů uznávání
ÚPK Úplné profesní kvalifikace
USA Spojené státy americké
VOŠ Vyšší odborná škola
VOV Vyšší odborné vzdělávání
VRR Více rozvinutý region
VŠ Vysoká škola
VŠPS Výběrové šetření pracovních sil
ZRVS Základní registr veřejné správy
ZŠ Základní škola
ZUŠ Základní umělecká škola
ZUV Základní umělecké vzdělávání
ZV Základní vzdělávání
ZZ Závěrečná zkouška

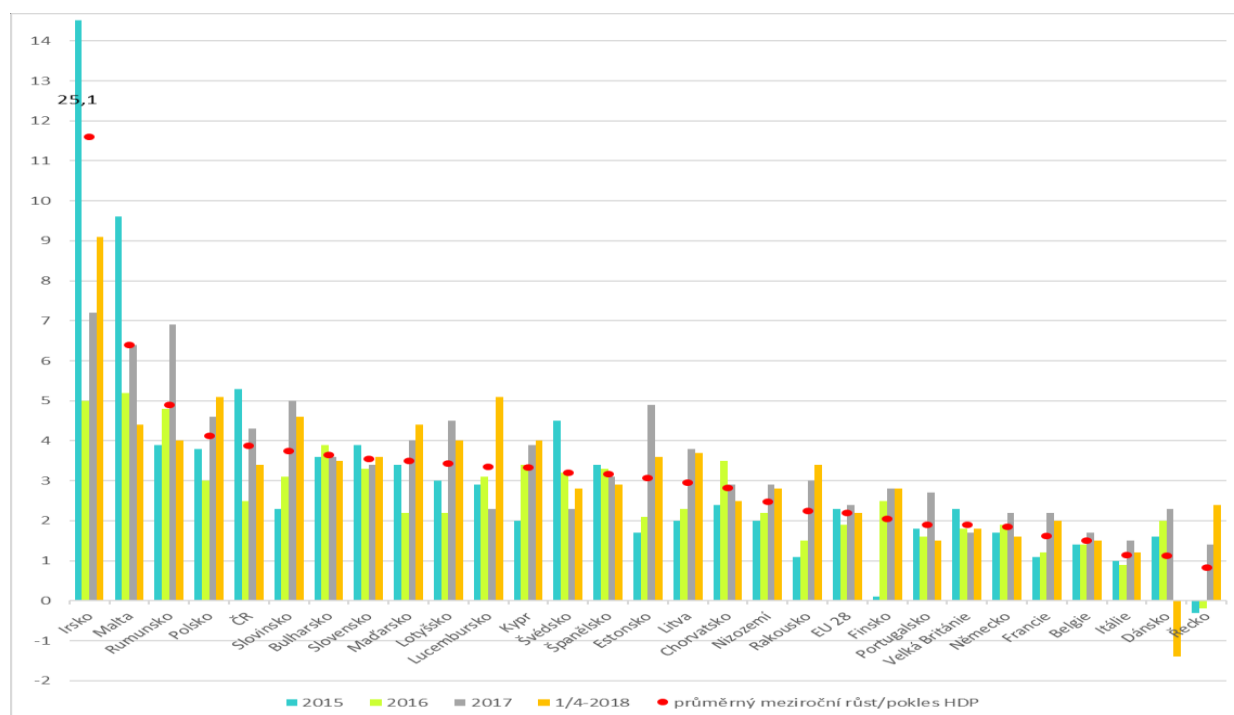
Příloha č. 3 Grafická část

Graf I: Zaměstnanost věkové skupiny 20-64 let včetně cílů v rámci strategie Evropa 2020

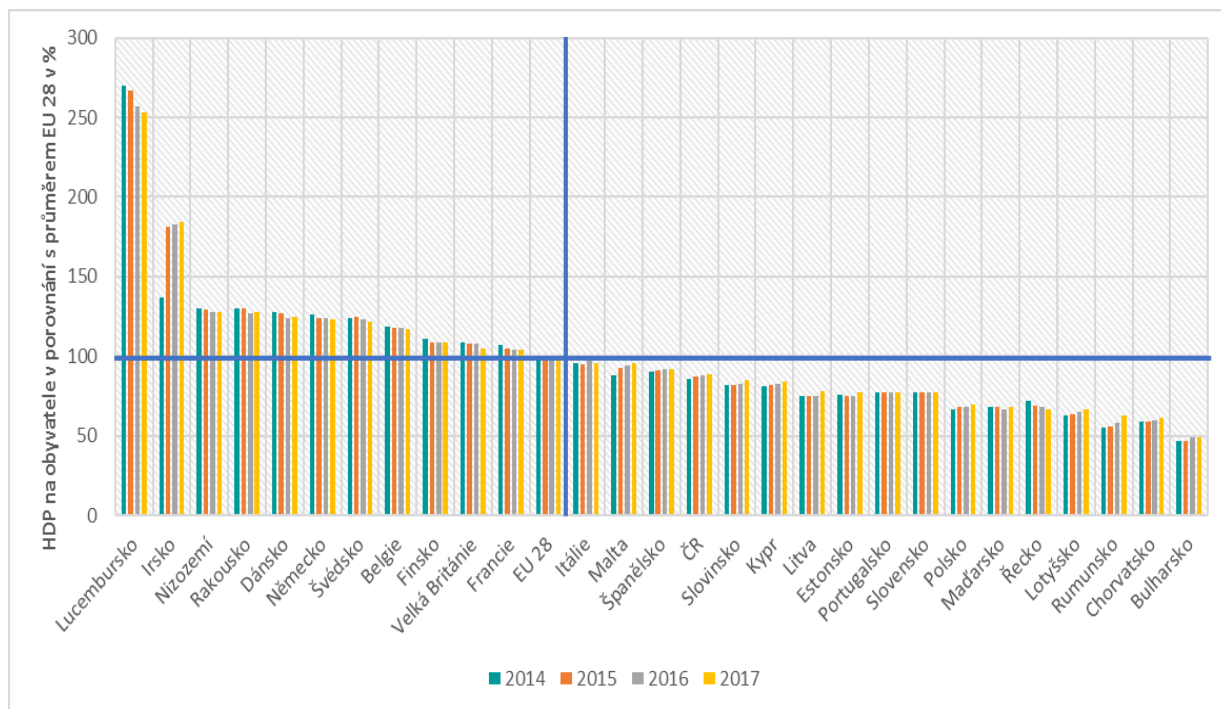
Zdroj: Eurostat

Graf II: Vývoj meziročních nárůstů/poklesů HDP v jednotlivých státech EU (2015 - 1. čtvrtletí 2018)

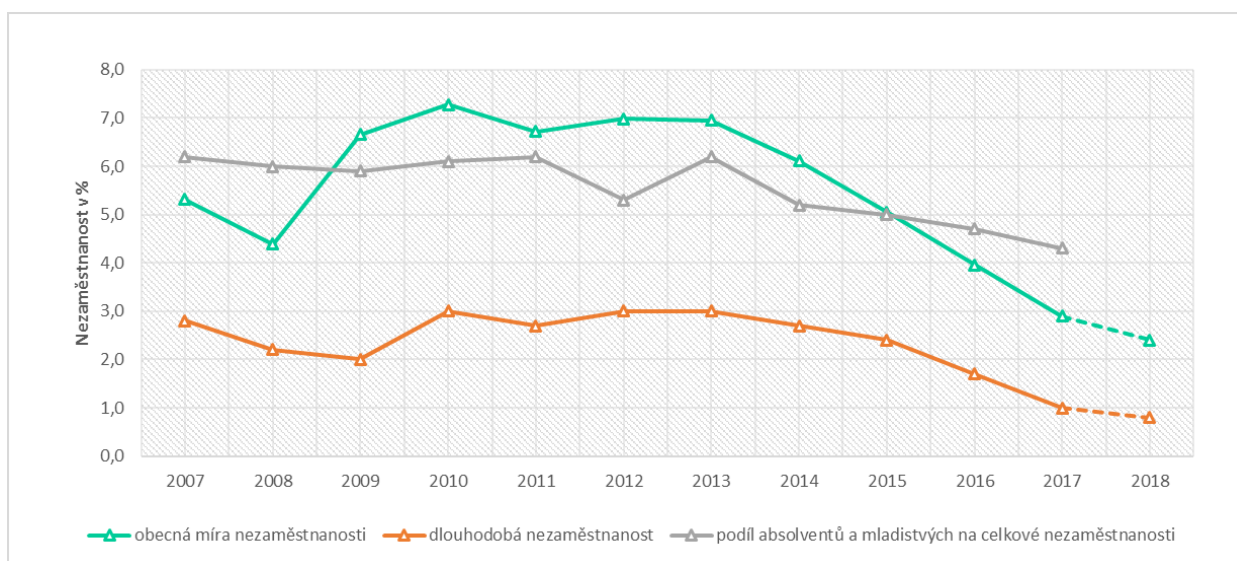
Zdroj: OECD

Graf III: HDP na obyvatele v porovnání s průměrem EU 28 v %

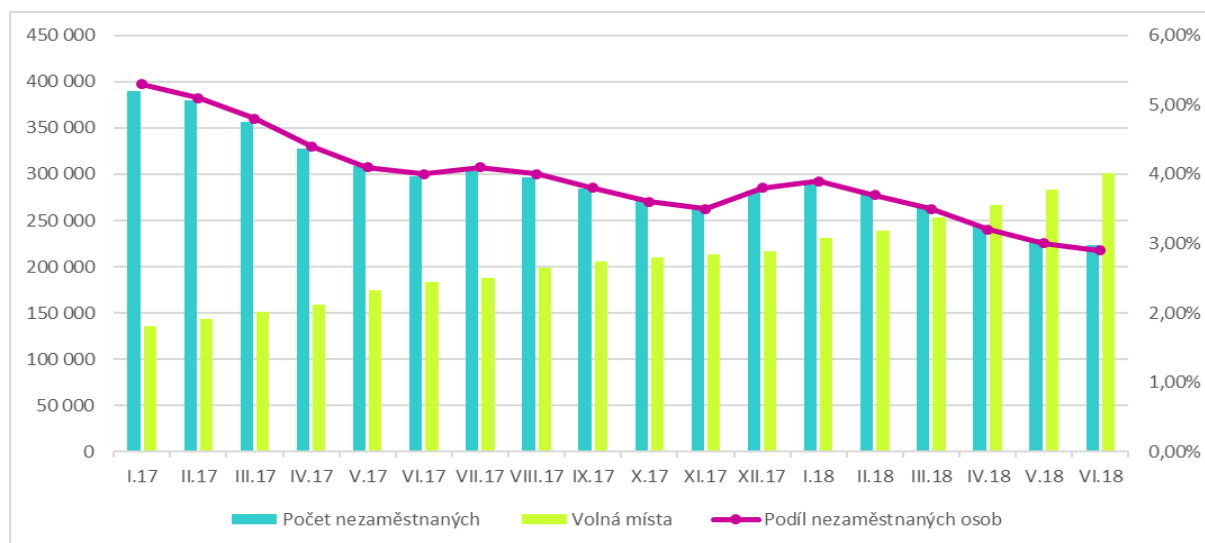
Zdroj: OECD

Graf IV: Vývoj nezaměstnanosti v ČR

Zdroj: ČSÚ, NÚV

Graf V: Počet nezaměstnaných osob a volná místa na trhu práce v ČR

Zdroj: ČSÚ, NÚV

Graf VI: Přehled o žácích, kteří předčasně ukončili vzdělávání, nepostoupili do vyššího ročníku nebo nevykonali úspěšně MZ

ve šk.r. 2010/11

Kategorie	Žáků 2010/11	Zanechali vzdělávání	Vyloučení	Nepostoupili do vyššího ročníku	Žáků posl.roč.	Ukončili vzděláv. progr. bez zkoušky
K	142 902	604 0,4%	53 0,0%	243 0,2%	25 637	637 2,5%
M	206 282	3 395 1,6%	193 0,1%	2 628 1,3%	48 491	6 145 12,7%
LO	36 557	989 2,7%	36 0,1%	691 1,9%	8 496	2 249 26,5%
Celkem	385 741	4 988 1,3%	552 0,1%	10 329 2,1%	82 624	16 270 19,7%
L5	19 672	1 753 8,9%	2 0,0%	2 059 10,5%	8 207	3 219 39,2%

ve šk.r. 2015/16

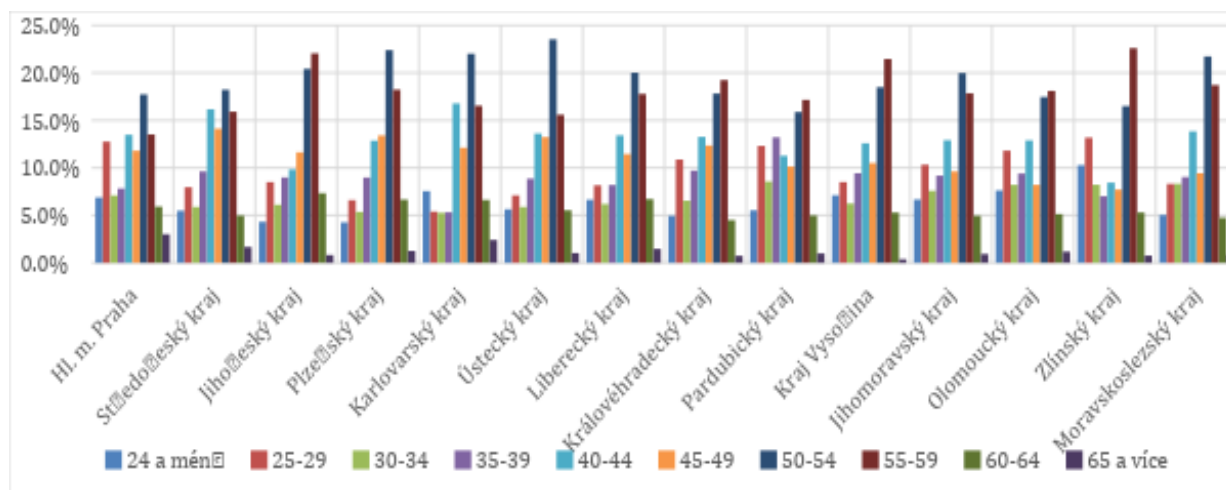
Kategorie	Žáků 2015/16	Zanechali vzdělávání	Vyloučení	Nepostoupili do vyššího ročníku	Žáků posl.roč.	Ukončili vzděláv. progr. bez zkoušky
K	127 643	538 0,4%	68 0,1%	239 0,2%	21 324	2 142 10,0%
M	152 355	3 736 2,5%	363 0,2%	1 757 1,2%	35 827	14 632 40,8%
LO	23 307	1 004 4,3%	67 0,3%	385 1,7%	5 464	3 372 61,7%
Celkem	303 305	5 278 1,7%	498 0,2%	2 381 0,8%	62 615	20 146 32,2%
L5	10 256	2 031 19,8%	66 0,6%	499 4,9%	4 013	2 897 72,2%

rozdíl mezi šk.r. 2010/11 a 2015/16

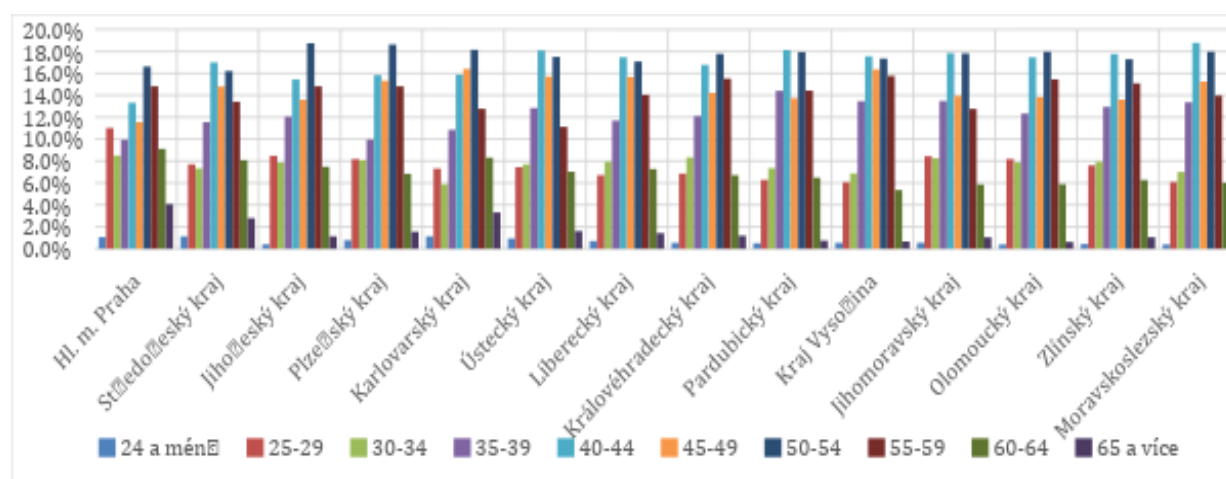
Kategorie	Zanechali vzdělávání	Vyloučení	Nepostoupili do vyššího ročníku	Ukončili vzděláv. progr. bez zkoušky
K	0,0%	0,0%	0,0%	7,6%
M	0,8%	0,1%	-0,1%	28,2%
LO	1,6%	0,2%	-0,2%	35,2%
Celkem	0,4%	0,1%	-1,3%	12,5%
L5	10,9%	0,6%	-5,6%	33,0%

Zdroj: NÚV a MŠMT

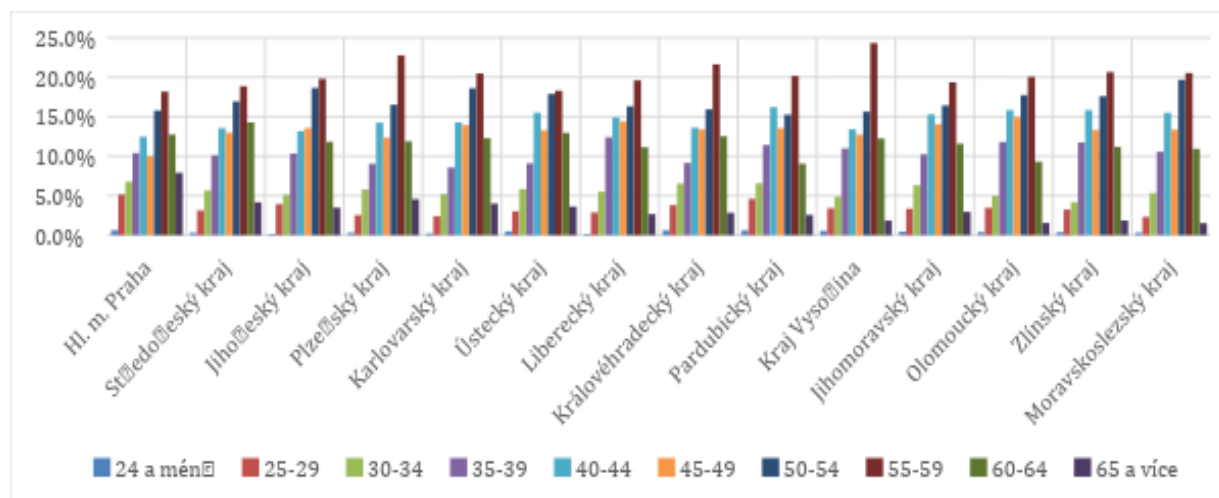
Graf VII: Věková struktura pedagogických pracovníků ve veřejných mateřských školách v roce 2017

Graf VIII: Věková struktura pedagogických pracovníků ve veřejných základních školách v roce 2017

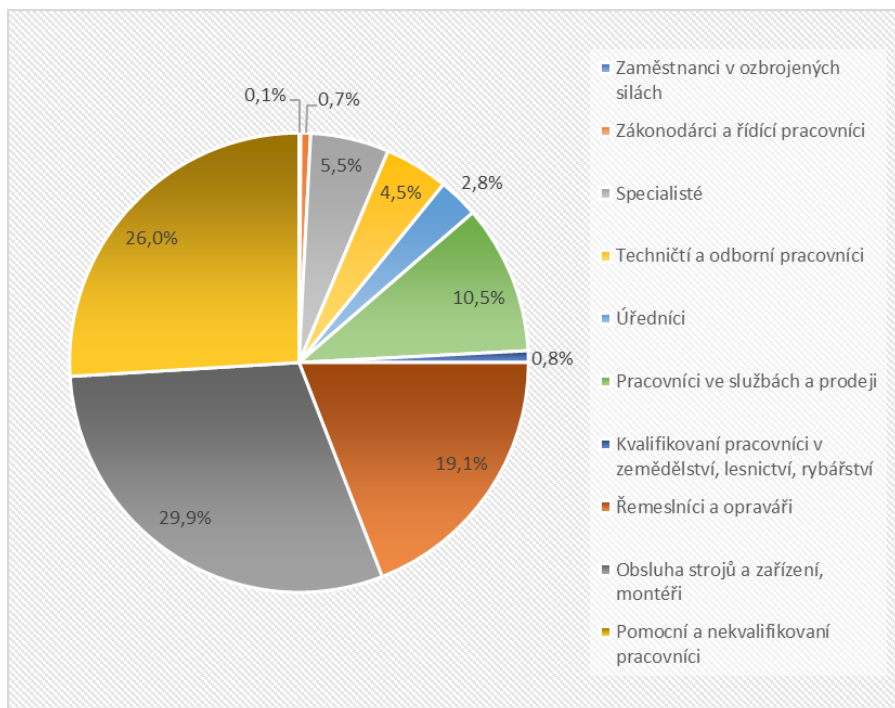

Graf IX: Věková struktura pedagogických pracovníků ve veřejných středních školách v roce 2017

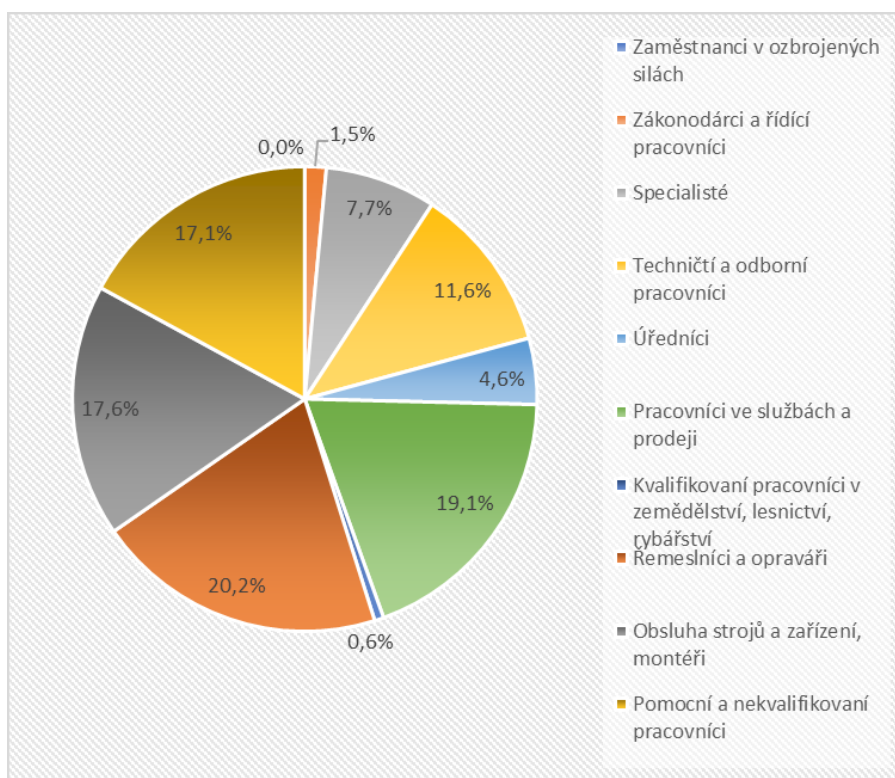

Zdroj: MŠMT

Graf X: Struktura volných míst v ČR (2. čtvrtletí 2018)

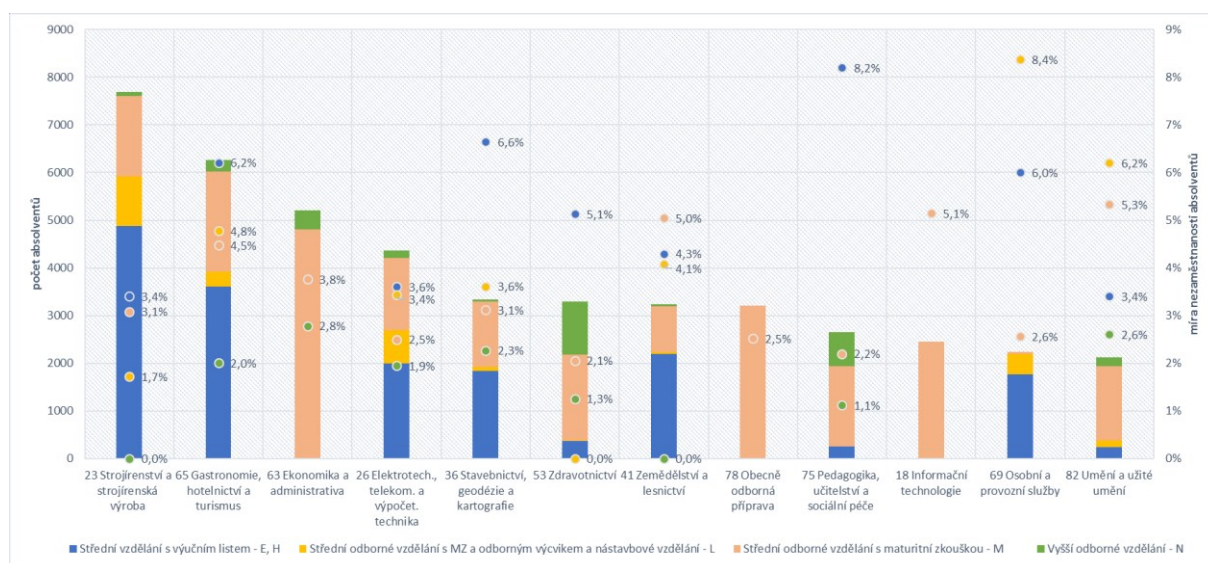

Graf XI: Struktura volných míst v ČR (2. čtvrtletí 2014)

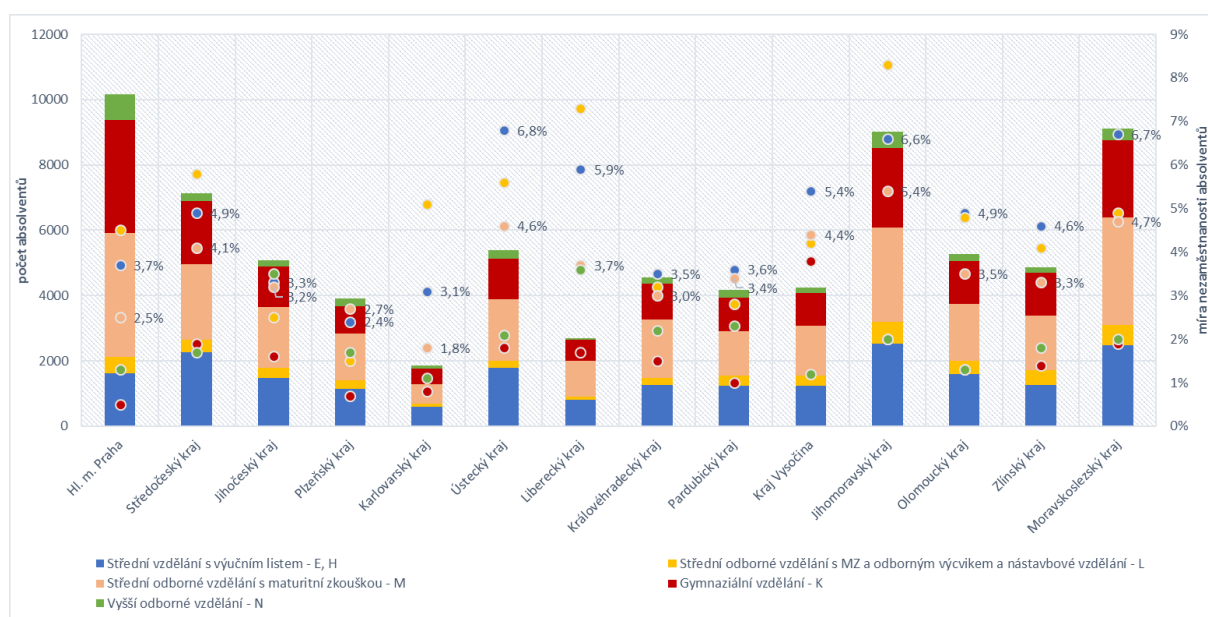

Zdroj: NÚV

Graf XII: Absolventi ve středním a vyšším odborném vzdělávání podle stupně dosaženého vzdělání, jejich struktura a míra nezaměstnanosti (duben 2018)

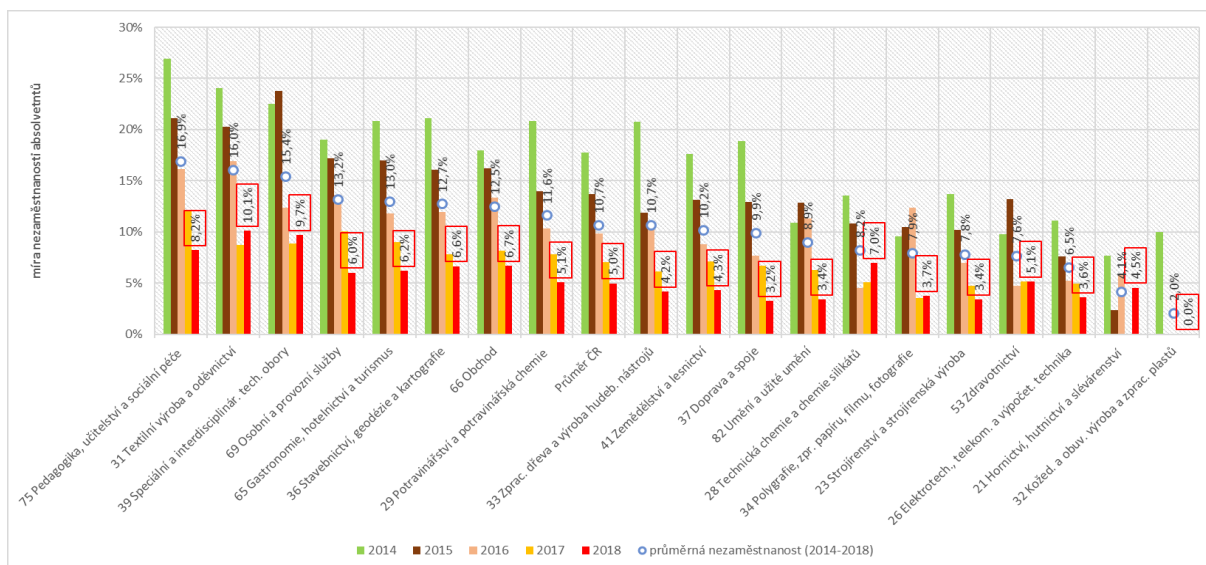

Graf XIII: Absolventi ve středním a vyšším odborném vzdělávání podle stupně dosaženého vzdělání, jejich struktura a míra nezaměstnanosti v krajích ČR (duben 2018)

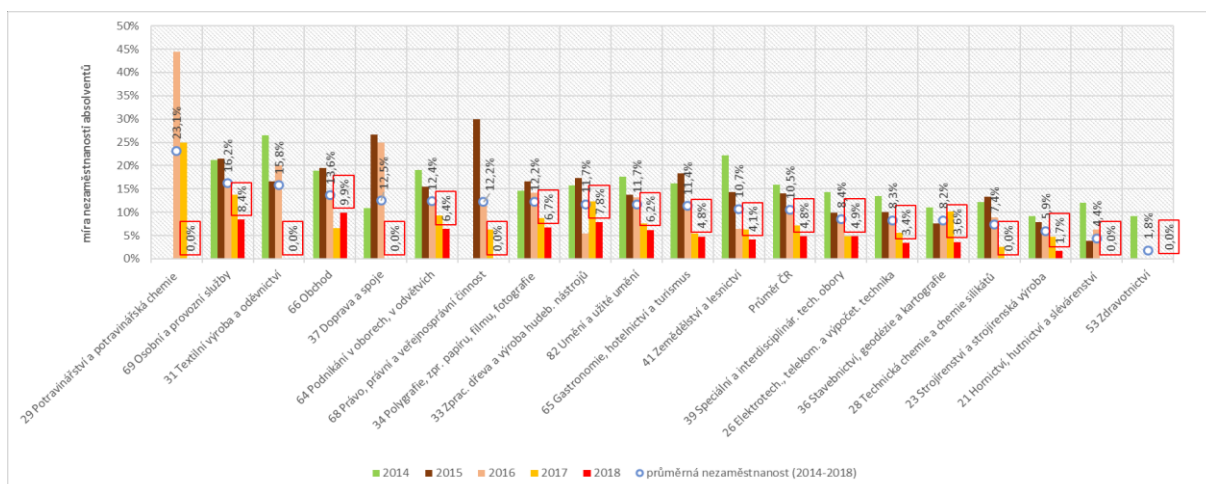

Zdroj: NÚV

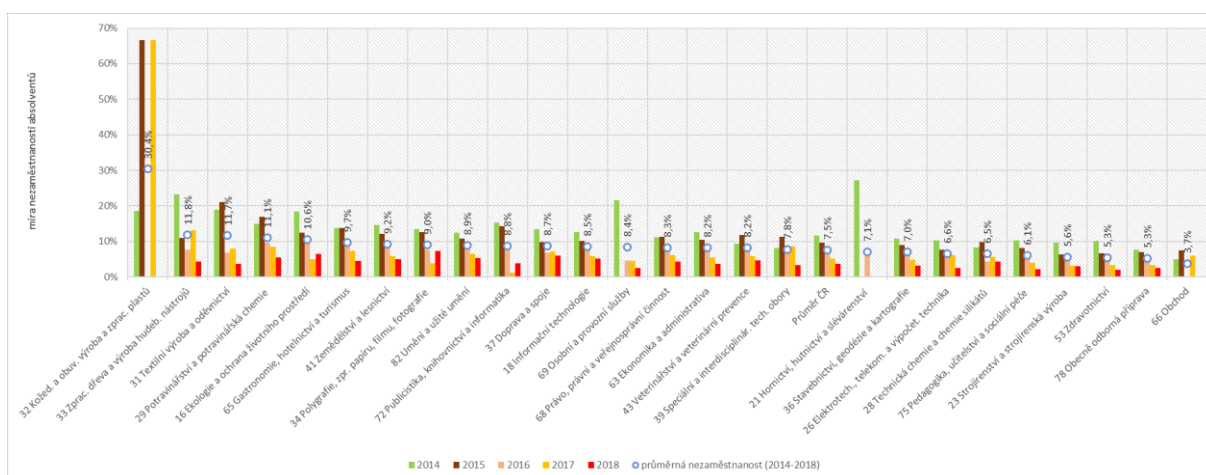
Graf XIV: Uplatnitelnost absolventů s výučním listem na trhu práce

Graf XV: Uplatnitelnost absolventů s MZ (L) na trhu práce

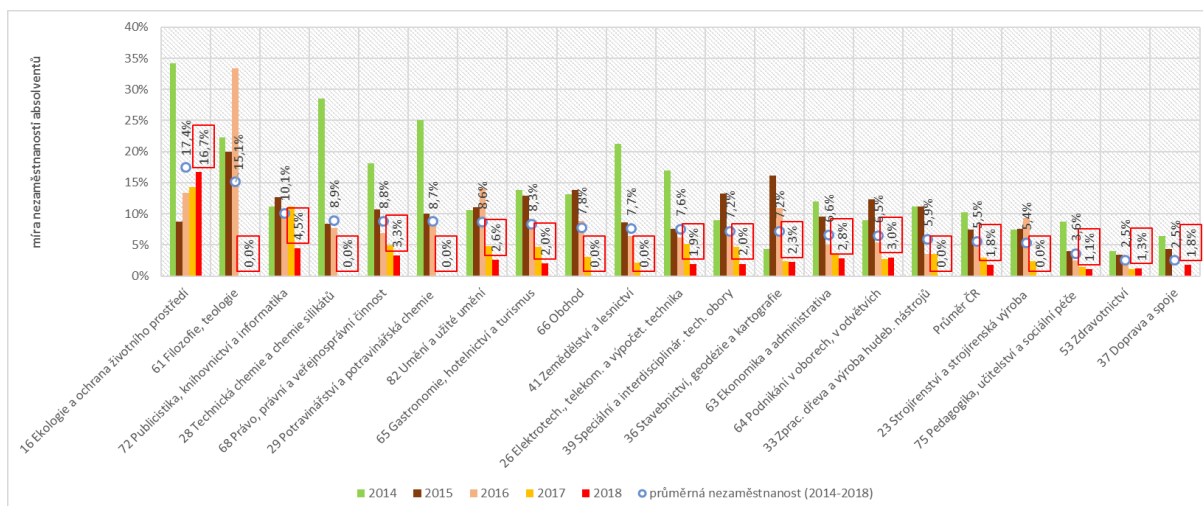

Graf XVI: Uplatnitelnost absolventů s MZ (M) na trhu práce

Zdroj: NÚV

Graf XVII: Uplatnitelnost absolventů oborů vzdělání VOŠ na trhu práce

Zdroj: NÚV